

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 35ο • Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2018

ΠΛΗΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
Θεσσαλονίκης 16
Αριθμός Αδείας
020050

Αμμονδιά χρυσαφένια, θάλασσα γαλαζοπράσινη, άρωμα πεύκου, με φόντο το Άγιο Όρος,
όλα της Χαλκιδικής ακριβά προικιά.

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έτος ιδρύσεως 1903

Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6946/470 157, φαξ 2310/326-108

Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr

E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com,

E-mail Προέδρου: mkartsioti@gmail.com

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

ISSN: 2585-3619

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ

Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος

Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, πρόεδρος του Δ.Σ.

του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κοντογιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Μαθηματικός

Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων

Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης

Εκδότης - Διευθυντής: Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης, Πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS

Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776

e-mail: despoina@lithographia.gr

Αρ. Λογαριασμού: Πειραιώς 6233040032572

Α.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 35^{ου} τεύχους είναι
επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας,
το οποίο παρακάλεσε να τηρηθεί η ανωνυμία του.

Εικόνα εξωφύλλου: Παραλία με χρυσή αμμουδιά στη νότια Χαλκιδική.
Εικόνα οπισθοφύλλου: Οι πέντε βρύσες στο δάσος της Βαρβάρας
στη βόρεια Χαλκιδική (αρχείο Δημήτρη Γ. Λουζιώτη).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης** (Πετροκέρασα)

Αντιπρόεδρος: **Θεόδωρος Τσαμούρης** (Αρναία)

Γεν. Γραμματέας: **Ιωάννης Κοτσάνης** (Αρναία)

Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)

Μέλος: **Θεόδωρος Φλώρος** (Αρναία)

Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Αθυτος)

Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφνα** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Άννα Εμμανουήλ** (Άγιος Νικόλαος)

Αναπληρωματικά μέλη

Πάνος Βερροιώτης (Πολύγυρος)

Μαρία Τσαμουρτζή (Πολύγυρος)

Άννα Τσότσου-Κυργιαφίνη (Βραστά)

Βασίλειος Μαυροδής (Στρατονίκη)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτης Ταλέας (Νέα Ρόδα)

Αστέριος Βαμβακάς (Πολύχρονο)

Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)

Αναπληρωματικά μέλη

Γεώργιος Χαλκιάς (Αγ. Νικόλαος)

Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Καϊάφα-Σαροπούλου Μίνα,
**Χαλκιδική, κάλλος με κομψότητα
και πάθος... σαν αργεντινικό τάγκο** 1
- Μπρουτζάς Γιώργος,
Χαλκιδική. Την έχετε σίγουρα ονειρευτεί! 4
- Γκουνάγιας Μανώλης,
Διακοπές στη μεταπολεμική Χαλκιδική 5
- Καραθανάσης Ε. Αθανάσιος,
**Η δόξα και η οδύνη του Ν. Ελληνισμού
διά των συνθηκών του 20ού αι.** 7
- Ζέλλιου-Μαστροκώστα Ερατώ,
Η τελευταία ομιλία του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 9
- Αυγολούπης Σταύρος,
Τα εικονίσματα 11
- Σμάγας Δ. Άγγελος,
**Αξιοποίηση του αρχαιολογικού αποθέματος
της Νικήτης** 13
- Δημητρακούδη Χαρίκλεια,
Τα υφαντά της Αρναίας 14
- Τριανταφύλλου-Σχοινιά Ελένη,
Ο παπούς ο Μαργαρίτης 16
- Μακρογιάννης Τιμολέων,
Ο καιρός και η υγεία μας 20
- Κοσμάς Δημήτρης,
**Παρουσίαση της ποιητικής συλλογής "Απολογισμός"
του Γιάννη Χ. Καραμύχου** 22
- Τσίκουλας Γιάννης
"Ξιουξιουξιού" ... για το διώξιμο της ξένης κότας 24
- Παπαιοικονόμου Εμμ. Νίκος,
Η οθωμανική απογραφή του 1830 στη Χαλκιδική 26
- Κύρου Θ. Δημήτριος,
Το εξωκκλήσι της Αγίας Παρασκευής Αρναίας 31
- Στανιώτες μαθητές στο κεντρικό σχολείο
της ελεύθερης Ελλάδας στην Αίγινα το 1830 34
- Γαλάζιες σημαίες στη Χαλκιδική για το 2018 36
- Κανατάς Δ. Γιάννης,
**Συνέχεια από το 90ό τεύχος
του περιοδικού "Πολύγυρος"** 36
- Η δράση του Συλλόγου μας 37
- Η δράση άλλων Χαλκιδικιωτικών Συλλόγων και φορέων 42
- Βιβλία και λοιπά έντυπα που λάβαμε 45
- Νέα μέλη του Συλλόγου μας μέχρι 16.5.2018 46
- Η χορηγία (ανώνυμος) και οι χορηγοί 47
- Πένθη 48
- Νέο Δ.Σ. στην Ε.Μ.Σ. / Διάκριση στον κ. Γ. Μίχο 49
- Αριθμός μαθητών δημοσίων σχολείων Ν. Χαλκιδικής 50
- 30 χρόνια περιοδικό "Αρναία" 52
- Παραρτήματα, αντιπρόσωποι και ανταποκριτές μας 53
- Πρόγραμμα εκδηλώσεων & εκδρομών Ιουνίου 2018 56
- Ανακοίνωση για τις εκδρομές: 1) Οδησός 2) Ισπανία 56

Φιλολογική επιμέλεια : Αθανάσιος Χριστιανός

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 - 2000 λέξεις ή 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή συντάσσονται από τον εκδότη.

ΧΑΛΚΙΔΙΚΉ, ΚΆΛΛΟΣ ΜΕ ΚΟΜΨΌΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΆΘΟΣ... ΣΑΝ ΑΡΓΕΝΤΊΝΙΚΟ ΤΆΓΚΟ

ΜΙΝΑ ΚΑΪΆΦΑ-ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
Αρχαιολόγος, Δρ. Αρχιτεκτονικής

Πάτησε το γκάζι νευρικά και ανέβηκε με ταχύτητα την ανηφοριά του Κανταντζογλείου, που οδηγούσε στον περιφερειακό. Χωρίς δισταγμό, με πείσμα θαρρείς γύρισε το τιμόνι δεξιά ρίχνοντας μία θυμωμένη, σχεδόν, περιφρονητική ματιά στην ταμπέλα που έγραφε «Χαλκιδική». Ένιωσε μία περίεργη ικανοποίηση, που την προσπερνούσε έχοντας αυτή τη φορά διαφορετικό προορισμό.

Κανείς από τη νεανική παρέα δε θέλησε να την ακολουθήσει, όταν τους παρακίνησε να προτιμήσουν για φέτος άλλα, καινούργια ακρογιάλια. «Καλοκαίρι χωρίς Χαλκιδική βίος ανεόρταστος» της ψιθύρισε με νόημα η φίλη στα δεξιά της, ενώ η άλλη στα ζερβά της έσπευσε να της πει ότι δεν είναι μόνο οι βελουδένιοι αιγιαλοί, που κρατούν άγρυπνη την επιθυμία στα γνώριμα μέρη της Κασσάνδρας και της Σιθωνίας και πάλι να περπατήσουν, αλλά η αρμαθιά από άπειρα στιγμιότυπα της πολύχρονης φιλίας τους, ηλιόλουστα και συννεφιασμένα, όλα φονταρισμένα σε τοπία Χαλκιδικιώτικα. «...Χαλκιδική, η κάλλιστη αρμονία...» έφτασε στα αυτιά της από απέναντι φωνή γνώριμη, «...δεν μπορείς ξαφνικά να την εξοστρακίζεις». «Γίνατε δέσμοι αυτής της ομορφιάς, καιρός να αποτινάξετε τα δεσμά», άκουσε τον εαυτό της να τους λέει, με ντεσιμπέλ λίγο πάνω από το κανονικό. «Δηλώνουμε αιώνιοι δεσμώτες της χάρις της που μένει ακούρρευτη στο χρόνο...», αντιάλησαν οι συνομιλητές της, «...και δεν είναι δεσμά, κορδέλες από μεταξύ είναι...» της αντιμίλησαν, ενώ εκείνη ήδη είχε απομακρυνθεί πióτερο πεισιμωμένη.

Στη μοναχική διαδρομή προς την Πιερική ακτή θέριευε ολοένα και περισσότερο μέσα της η θέληση να απομακρυνθεί από τον ίσκιο της Χαλκιδικής, έστω και για μία χρονιά, ατσαλωνόταν η επιθυμία να φύγει μακριά το φετινό καλοκαίρι, να βρει για την ένταση του νου και του σώματος αλλού αραξοβόλι, απαγκιστρωμένο.

Κάθησε στου Ολύμπου τις παρυφές τυλιγμένη ακό-

μη στο καπρίτσιο της. Η Κασσανδρινή ακτογραμμή αγνάντια της... της φάνηκε πικραμένη μαζί και προκλητική. Του νου ανόητα γελάσματα, μονολόγησε κι έκλεισε για λίγο τα μάτια για να διώξει την άβολη σκέψη. Τα άνοιξε ξανά· ο γνώριμος γιαλός στα πέρα νόμισε πως της έστελνε παραπονιαρικό φιλί. Το ένιωσε τρυφερό, σαν το χάδι νιογέννητου μωρού. Ένα μενεξε-

δένιο δειλί σκόρπισε αφειδώς βάμματα σκουρόχρωμα τριγύρω και δυο στρατοί από αντίπαλες σκέψεις, ετοιμοπόλεμοι, άρχισαν ανεξέλεγκτα να αναμετρώνται. Άρχισε κι εκείνη αθέλητα να γραδάει την επιμονή της από τη Χαλκιδική να αποδράσει. Τα γράδα στο κόκκινο... άνοιξαν πια βαθιές ρωγμές στην πρότερη σιγουριά της. Αίφνης ένιωσε πως πρόδωσε τον αγαπημένο τόπο, στη ζωή της για πρώτη φορά.

Μια σταγόνα δάκρυ στάλαξε στην άκρη του ματιού της για τη λαθεμένη απόφαση, την άστοχη φυγή. Με Χαλκιδική ήταν γεμάτη η ζωή της όλη, από τα πρώτα γρατζουνίσματα στα γόνατα έως τα πρώτα αγκυλώματα της καρδιάς. Μικρές ενοχές άρχισαν να τη ραμφίζουν. «...Γιατί λείπεις;»...μια φωνή, αχός από απέναντι, σα καμτσικιά ήχησε μέσα της.

Το βράδυ τη βρήκε στην ίδια θέση. Κάποια στιγμή κούρνιασε στην αγκαλιά ενός γλυκού Μορφέα, χώθηκε σε ονειρών καλντερίμια γεμάτα αύρα Χαλκιδικής, πέρασε μέσα από την αχλύ του χρόνου και άρχισε να νυχοπατά στο μεταίχμιο των μύθων και της ιστορίας της. Μοιράστηκε έτσι την αγωνία του αρχανθρώπου σαν ξεπρόβαλε με όπλα από τη σπηλιά του στα Πετράλωνα να κυνηγήσει θηράματα για να τραφεί, τον παρακολούθησε να απολαμβάνει το ψητό γεύμα του, να ξαποσταίνει δίπλα στην αναμμένη του φωτιά. Είδε τη Μενδηίδα, τη νύμφη, να λικνίζεται μπρος στο Σίθωνα βασιλιά, που ο άνομος έρωτας για την κόρη του Παλλήνη όπλισε το χέρι του πολλές φορές με θανατερά βέλη. Άκουσε το τελευταίο βογγητό του Μέροπα

Παρθενώνας, Σιθωνία: Η παράδοση αγέραστη με φόντο την Κασσάνδρα.

του βασιλιά της Ανθεμούντας, στη Γαλάτιστα εκεί κοντά, που έπεσε από ένα τέτοιο βέλος λαβωμένος. Ήταν παρούσα στους γάμους της Παλλήνης και του Κλίτου, που βασίλευσε τη χώρα, έδωσε το όνομα της γυναίκας του στη δυτικότερη από τις τρεις γήινες προβολές και καλωσόρισε στα μέρη τον Πρωτέα από την Αίγυπτο.

Κάπου στο ξεπροβόδιμα της νύχτας ξύπνησε, τρομαγμένη από την αντάρα της τρομερής μάχης των Θεών και των Γιγάντων στο πεδίο της Φλέγρας, τον υπόκωφο κρότο των κυμβάλων και των τυμπάνων, που έκαναν οι μαινόμενοι Σάτυροι και οι μανιασμένοι Κορύβαντες, ακόλουθοι του Διόνυσου. Αναπήδησε από το πλατάγισμα του μυτερού βράχου στη θάλασσα, που εκσφενδόνισε προς τη μάχη ο γίγαντας Άθως, αλλά ξαστόχισε. Καμπύλη τροχιά διέγραψε η σκέψη από τα Πιερικά ακρογιάλια μέχρι την Κασσανδρινή χερσόνησο, που ακόμη αγρυπνούσε. Ευφήμησε τη φυσική της ευπρέπεια, που χρόνια τώρα πλαταίνει την ψυχή όποιου την απολαμβάνει και διαστέλλει τους όμορφους στοχασμούς όποιου επιλέξει να τη θαυμάσει. Θυμήθηκε τη θάλασσα που μουρμουράει μεθυστικά σε όλους τους γιαλούς της, του Θερμαϊκού και του Τορωναίου, τα πεύκα που σιγομαρτυρούν στις ακτές όλα τα σ' αγαπώ που ακούγονται στις ρίζες τους. Τρύπωσε στην ενδοχώρα της, στις χαμηλές λοφοκορφές, τις καλυμμένες με ελαιώνες, αλλά και δάση, αφουγκράστηκε κάποια στιγμή των δέντρων τα ερωτικά λικνίσματα, ξαπόστασε σε πεύκων κυρτωμένους ίσκιους. Ζωντάνεψε μέσα της τους θεριστάδες να μαζεύουν σε κάμπους χρυσοκίτρινους, μεστωμένους τον επιούσιο σε δεμάτια. Οι αρχαίοι Μενδαίοι πρόβαλαν στο νου της, τους φαντάστηκε να τρυγούν τα προσήλια αμπέλια τους, να φτιάχουν κρασί μοναδικό και περιζήτητο, να προσφέρουν το πρώτο λαγούμι στον Ποσειδώνα, στο ιερό σιμά τους, να δώσει θάλασσες ακύμαντες, για να ταξιδέψουν το λευκό πιτό στα πέρατα του κόσμου. Πιο πάνω στην ίδια ακτή την ίδια εποχή μύστες και ιερείς από τη Σάνη περίμεναν τα βράδια να τιμήσουν την προστάτιδα Άρτεμη με τελετές υπό το ταπεινό φως των λύχνων.

Άκουσε την αντιβολή της κάθε μάχης έξω από τα τείχη της αρχαίας Ποτίδαιας, τις στριγγλιές των Περσών πολεμιστών να πνίγονται από το ξαφνικό κύμα που έφτασε αδηφάγο ως την ακτή της. Συγχρόνισε μετά την ανάσα της με τις τελευταίες πονεμένες ανάσες των πολεμιστών του Εμμανουήλ Παππά, που έπεφταν ηττημένοι πίσω από το διατείχιμα της Κασσάνδρας, κάνοντας τη θυσία τους προζύμι της λευτεριάς μας. Σα σφραγίδα πυρωμένη ακόμη πάνω στη σάρκα της ιστορίας του τόπου ένιωσε το χαλασμό του '21 τη στάχτη, την ερημιά. Τον Καγκελευτό χορό που χόρευε μια Λαμπροτρίτη χρόνια πριν στην Ιερισσό, μνημόσυνο για τους 400 του χωριού που σφαγιάστηκαν από

τούρκικα γιαταγάνια θυμήθηκε. Θύμωσε για άλλη μια φορά, σα σκέφτηκε τις πέτρες που τινάχτηκαν από μένος οθωμανικό και πλάκωσαν χιλιοτσακισμένο το παρελθόν ολάκερης της Χαλκιδικής. Σε πείσμα εκείνου του ολέθρου ταξίδεψε το νου σε δόξες βυζαντινές που γλίτωσαν από τον αφανισμό... στο ξωκκλήσι της Παναγίας της Φανερωμένης, λίγο πριν τη Σκιώνη, αλλά και στην άλλη Παναγιά, τη Μαυρούτσα, σιμά στη Φούρκα... έφυγε γρήγορα η σκέψη μετά στον Αι-Νικόλα των Μαρνανών, στον Αι-Γιώργη στη Νικήτη και στη βασιλική του Σωφρονίου. Ιερή κληρονομιά αυτές οι εκκλησίες και μαζί και όλες οι υπόλοιπες, παντού σκορπισμένες.

Ξεμύτησε τότε ξανά η νοσταλγία πιο έντονη και η νοσταλγική σκέψη βρήκε διέξοδο πάλι στη Σιθωνία: κατηφόρισε από το Μαρμαρά ως τον «Κωφό λιμένα» του Θουκυδίδη. Αγνάντεψε τη βραχώδη απόκρημνη ακτή, μικρή βάρκα άρπαξε και έκανε βεγγέρα σε ανήλιαγη σπηλιά. Κέντησε με το μυαλό το περίγραμμα της χερσονήσου, ξεπλανεύτηκε από το φλοίσβο των απάνεμων ακτών της, απόλαυσε τα ακύμαντα θαλασσόνερα των φυσικών όρμων της, έφτασε έως τα Καρτάλια των γυπαετών, στη νότια άκρη, εκεί που η θάλασσα είναι συνήθως σεκλετισμένη, πιάνει τον ίδιο ρυθμό με της νιότης τους σεβντάδες, που πλέουν τα βράδια σε μισογεμάτα κρασοπότρηρα. Εκτίμησε την ανείπωτη ομορφιά που έδωσε η φύση στο Καλαμίτσι με τόσο σπάταλη απλοχεριά, χαιρέτισε την ιστορία που συμπύκνωσαν οι άνθρωποι σε διάσπαρτα τείχη και κάστρα και αναγνώρισε για πολλοστή φορά το ακριβό μερτικό που είχαν στην επανάσταση, αλλά και στο Μακεδονικό αγώνα οι Συκιώτες, που χούφτιασαν τα όπλα και πάλεψαν παλικαρίσια μέχρι τέλους.

Ανέσυρε από τη μνήμη εκείνο το ανέβασμα στον Παρθενώνα, λίγα χρόνια πριν. Είχε τρυπώσει στο γραφικό χωριό που 'χει τον κάθε δρόμο ψιχαλισμένο με παράδοση και την κάθε αυλή αλειμμένη με θύμησης προγονικές. Ξελογιασμένη από τη θέα, μπρος σ' έναν πορφυρό ήλιο που βασίλευε αρχοντικά, ευχήθηκε να μπορούσε να βάλει την ομορφιά εκείνου του τοπίου σ' ένα ταγάρι, να κρατήσει το μαΐστρο στις χούφτες της, και να τον βάλει στην πνοή μιας φλογέρας, να ξελογιάσει έτσι τις ευωδιές των λουλουδιών, των πεύκων και της θάλασσας, για να της έχει φυλαχτό της.

Απαλλαγμένη πια από τις στοιβαγμένες στρώσεις του άδικου θυμού της, έκανε και άλλες αναμνήσεις, φωτογραφίες μέσα της. Θυμήθηκε εκείνη την αυθόρμητη εξόρμηση στην ανατολική ακτή της Χαλκιδικής, το προπέρσινο καλοκαίρι. Άρχισε να ξαναχαράζει τη διαδρομή με τη γραφίδα του νου. Στην Ολυμπιάδα είχε μείνει για λίγο να χάσει το όμορφο σκηνικό που 'χει στησει ο Καυκανάς καταμεσής στο Στρυμονικό. Λιτόπι της είχαν πει πως λέγεται η μικρή χερσόνησος εκεί

δίπλα, που φιλοξένησε στους αρχαίους καιρούς την πόλη των Σταγείρων. Είχε σπεύσει να την προσεγγίσει και έτσι κύλησε στου χρόνου την άβυσσο, αφούγκράστηκε την ιστορία που μένει αιώνες κάτω από τις βαριές πέτρες της γκρεμισμένης πόλης. Με ρίγη συγκίνησης είχε μπει μέσα από τα τείχη. Η μορφή του Αριστοτέλη ξεμύτησε, θαρρείς, μπρος στη στοά, σέρνοντας μαζί του τους 44 μυριάδες στίχους γνώσεων και προβληματισμών που έδωσαν ζωγόνα πνοή στην κάθε επιστήμη.

Κατηφορίζοντας προσπέρασε στα δεξιά της τη Στρατονίκη και το Μαδέμ Λάκκο. Με θλίψη ενδύθηκε η ψυχή της γιατί την ακριβή προίκα στα βάθη τούτης της περιοχής βάνασα εδώ και λίγα χρόνια την τραβάνε να την πάρουν αλόγιστα, στο βωμό του ξένου κέρδους. Βίαια ξεκοιλιάζουν τη μεταλλοφόρα γη, όχι απαλά, όπως παλιά, αλλά άγαρμπα και αλύπητα τόσο ώστε κάνουν ολοένα και βαρύτερο το αεράκι της αυγής, την αύρα του απόβραδου, τανάματα των πηγών. Ευχήθηκε αυτό γρήγορα να σταματήσει, να αλλάξει, πριν η ίδια η φύση αντιγυρίσει ομοιότροπα τούτη την απονιά. Πήρε λίγο αργότερα μιαν ανάσα στην Ιερισσό, κρατώντας λίγη συντροφιά στο ερειπωμένο οχυρό της Κρούνας και ξαποσταίνοντας στο ύψωμα της αρχαίας Ακάνθου. Στο δρόμο για την Ουρανούπολη είχε φανταστεί το στρατό του Ξέρξη να ξαίνει σύσσωμος τη γη για να κάνει το στενό αυχένα αυλάκι να περάσει στα γρήγορα και στα σίγουρα ο εχθρικός στόλος. Φτάνοντας στον προορισμό της είχε δει μικρό καΐκι να αποπλέει απ' το γραφικό λιμάνι για τη μοναστική πολιτεία, αντρικές φιογούρες γιομάτο. Πολλές σκυφτές, δακρυσμένες, άλλες εμφανώς πικραμένες από τη στιφάδα κάλπικων στιγμών. Όλες πήγαιναν να γαληνέψουν πλάι σε ασκητικές μορφές, να λουστράρουν της ζωής το θάμπος, να μπορέσουν να φεγγοβολήσουν τα μάτια, να στεγνώσουν τα δάκρυα. Δε σκέφτηκε πολύ, τη Μονή Ζυγού ζύγωσε τότε, στο κατώφλι του ιερού περιβολιού, ο μόνος τρόπος να αγγίξει την Άγια παρουσία.

Τα μέρη του Γαλαρινού και της Περιστεράς, του Στανού και του Παλαιοχωρίου πεθύμησε. Αλάργεψε ο νους της και στα Πετροκέρασα και στα Δουμπιά, στη Μεγάλη Παναγία, τη Βαρβάρα και τον Ταξιάρχη. Θα ήθελε και φέτος να κοιμηθεί στα σκιερά τους δάση, κάτω από των δέντρων τις φυλλωσιές, τις ντυμένες με όμορφους κελαηδισμούς. Νοερό ραντεβού θυμήθηκε πως είχε κλείσει από πέρσι με τους βυζαντινούς νερόμυλους στη Γαλάτιστα, δίπλα στον περήφανο πύργο, που λειτουργούσαν με τα κρυστάλλινα νάματα της κοιλάδας της Ανθεμούνας.

Η καθηλωτική εικόνα του Άθωνα όρμησε στη σκέψη της και πάλι. Ζωγράφισε με το νου την μυτερή κορφή, όπως την είδε από τη Βουρβουρού τον περασμένο

χειμώνα, με χιόνι σκουφωμένη. Φτερούγισε το μυαλό στον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, που από ολάκερο τον κόσμο με του Θεού τη χάρη όρισε εκεί να είναι η γη της Παναγιάς μας. Θυμήθηκε πόσες φορές ανέβηκε στο Βέτρυνο, στο έμπα της Σιθωνίας, ώστε να αντικρύζει καλύτερα της Παναγιάς το περιβόλι, για να εξομολογηθεί τις μαύρες σκέψεις της, δύναμη να πάρει για να επουλώσει της ζωής της τα μαστιγώματα.

Ρόδισε η αυγή και αμυδροφώτισε τον ουρανό, που άφησε μερικά σκόρπια σύννεφα να σεργιανάνε στον καμβά του. Τα ζήλεψε... διαβατάρικοι ασπρολεκέδες που έσπευδαν ανατολικά, προς την Κασσάνδρα έτρεχαν, και με το ελαφροχάιδεμα του ανέμου δε θα αργούσαν να ανακατευτούν με ψαλμούς και ιερά διαβάσματα, που αναδύονται για αιώνες τώρα από τις μονές και τις σκήτες του Άθωνα, τα σεντούκια με Θεό γεμάτα. Χάιδεψε η ματιά της τη Χαλκιδική απέναντί της και η όψη της μακρινής ακτής λόγγισε τον εγωισμό της, σκόρπισε και τα τελευταία ψήγματα του χθεσινού επιπόλαιου πείσματος. Απόλαυση και γλυκασμός είναι η Χαλκιδική, έδωσε αβίαστα απάντηση στο ξαφνικό ερώτημα του μυαλού της, χαρά και τέρψη το άγγιγμά της, γιατί με μαεστρία σου μεταγγίζει τη χάρη της.

Μέθη είναι το σεργιάνι σε κάθε γωνιά της, μέθη και χορός ρυθμικός, δυναμικός... σαν αργεντινικό τάγκο. Παρτενέρ πιστός είναι η Χαλκιδική, που σε διεκδικεί με απλότητα και ερωτισμό, κομπόση και πάθος... κι εσύ ανταποκρίνεσαι συνεπαρμένος στο κάλεσμα της. Σαν την πλησιάσεις, σε παίρνει και σε παρασέρνει στην κάθε επόμενη κίνηση με βήματα δυναμικά, σίγουρα, σε αφήνει και σε ξανατραβά κάθε φορά και πιο διεκδικητικά... κι εσύ στροβιλίζεσαι ρυθμικά μαζί της, γίνεσαι έρμαιο της ομορφιάς, της γοητείας, της μυθιστορίας της. Στο τέλος, σαν τελειώσει ο χορός και έρθει η ώρα να φύγεις από την αγκαλιά της, σε φιλά ιπποτικά, ευγενικά τόσο που κάνει την ψυχή σου να δονεί από τον πόθο... όπως σε χόρεψε να σε ξαναχορέψει, όπως σε σαγήνεψε να σε ξαναγητέψει.

Ένωσε ακατανίκητη την ανάγκη να αφεθεί στην παραζάλη του ζηλευτού τόπου, να περιδιαβεί τα όμορφα χωριά του που πλαγιάζουν σε υψώματα και ακτές, να ραχατέψει στις ακρογιαλιές του. Ένα χαμόγελο πλατύ ζωγραφίστηκε στο πρόσωπό της. Σε δύο ώρες, υπολόγισε, το Χαλκιδικιώτικο τοπίο θα άδειαζε και πάλι τα κάλλη του εμπρός της. Σε δύο ώρες και λίγο περισσότερο θα ήταν στων Νέων Μουδανιών τη νότια άκρη, θα έκανε σταυρό μπρος την εικόνα της Παναγιάς της Κορυφινής, της προσφυγοπούλας απ' την Καλόλιμνο, θα έπαιρνε όπως κάθε χρονιά την πολύτιμη ευλογία Της για ένα «καλό καλοκαίρι».

Μπήκε στο αμάξι και γύρισε με αδημονία το κλειδί. Δύο ώρες μόλις τη χώριζαν από τη δική της αγαπημένη γη, τη Χαλκιδική της καρδιάς της.....

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ. ΤΗΝ ΕΧΕΤΕ ΣΙΓΟΥΡΑ ΟΝΕΙΡΕΥΤΕΙ!

Πλούσιο το έργο του Τουριστικού Οργανισμού Χαλκιδικής για την προβολή του ευλογημένου αυτού τόπου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΡΟΥΤΖΑΣ

Γενικός Διευθυντής

Τουριστικού Οργανισμού Χαλκιδικής

Τρεις χερσόνησοι που λιάζονται νωχελικά στο Βόρειο Αιγαίο, "στεφανωμένες" από τον καταπράσινο ορεινό όγκο του Χολομώντα.

Απέραντο γαλάζιο και βαθύ πράσινο.

Ατελείωτες αμμώδεις παραλίες και κωνοφόρα που παίζουν με το κύμα. Μυρωδιά ρετσινιού και αλμύρας.

Υπερσύγχρονα ξενοδοχεία και κοσμική ζωή, πολυτέλεια και άνεση. Καζίνο, μαρίνες, spa, golf, αναρίθμητα σπορ μέσα κι έξω από το κύμα.

Εκατοντάδες οργανωμένες πλαζ, beach bars και clubs, αλλά και απόμεροι κολπίσκοι για τους εραστές της μοναδικότητας. Ξεχωριστή τοπική κουζίνα, μέλι, "χολιγουντιανές" ελιές, λάδι και κρασί.

Αρχαίες πόλεις και βυζαντινοί πύργοι, τόπος γέννησης του μεγάλου φιλόσοφου Αριστοτέλη, πλούσια ιστορία και μυθολογία.

Μοναστήρια - πραγματικά κάστρα στο περιβόλι της Παναγίας, την κιβωτό της Ορθοδοξίας και του Μοναχισμού, το Άγιον Όρος.

Σύγχρονα και διεθνώς καταξιωμένα φεστιβάλ και εκατοντάδες τοπικές εορτές και πανηγύρια είναι όλα εδώ, στη Χαλκιδική.

Ο Τουριστικός Οργανισμός Χαλκιδικής, μαζί με όλους τους φορείς του νομού, υλοποίησε κατά το 2017 μία σειρά από δράσεις για την προβολή και διαφήμισή της σε όλο τον κόσμο και συνεχίζει με τόλμη και αποφασιστικότητα το 2018.

- Συμμετείχαμε το 2017 σε 13 εκθέσεις του εξωτερικού, είτε με αυτόνομο stand Χαλκιδικής είτε με stand στον Ε.Ο.Τ. ή ακόμη και με παρουσία εκπροσώπων.

- Με πρωτοβουλία των συνεργατών μας υπευθύνων Δημοσίων Σχέσεων ή ακόμη και με απλή συμμετοχή σε δράσεις που οργανώθηκαν από ιδιώτες, προωθήσαμε άμεσα τη Χαλκιδική σε Tour Operators και τουριστικούς πράκτορες του εξωτερικού μέσω δεκάδων workshop.

- Οι επαφές, που είχαμε ως Τουριστικός Οργανι-

σμός, μας άνοιξαν πόρτες για προβολή της Χαλκιδικής μέσω άλλων φορέων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Ο Τουριστικός Οργανισμός Χαλκιδικής συνεχίζει και φέτος τη συνεργασία του με τη Marketing Greece με συγκεκριμένες διαδικτυακές δράσεις προβολής.

- **Ψηφιακή στρατηγική, ιστοσελίδα www.visit-halkidiki.gr, διαχείριση Social media:**

Ο Τουριστικός Οργανισμός Χαλκιδικής συνεχίζει τη στρατηγική του, αναγνωρίζοντας την τεράστια σημασία του διαδικτύου στην προβολή και προώθηση ενός προορισμού.

Η νέα τουριστική ιστοσελίδα της Χαλκιδικής σε συνεργασία με την εταιρεία ADMINE έχει δημιουργηθεί και εμπλουτίζει συνεχώς το περιεχόμενο της. Παράλλη-

λα, συνεχίζεται για 2η χρονιά, η **διαχείριση των καναλιών των κοινωνικών δικτύων** της Χαλκιδικής από την ίδια εταιρεία.

- Ο Τουριστικός Οργανισμός Χαλκιδικής στο πλαίσιο της **ψηφιακής στρατηγικής** που έχει σχεδιάσει συνεργάζεται με μεγάλους Tour Operators στο εξωτερικό και προβαίνει σε συν-καμπάνιες σε Forums Κοινοτήτων Τουριστικού περιεχομένου.

- Το **2017**, δημοσιεύτηκαν πάνω από **55 άρθρα/αφιερώματα** σε εφημερίδες, περιοδικά και διαδικτυακά -καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς- και τα οποία προέκυψαν από Press Trips που οργάνωσε ο TOX το 2016 & 2017.

Η στρατηγική του Τουριστικού Οργανισμού Χαλκιδικής υλοποιήθηκε από το Δ.Σ., τα στελέχη του Οργανισμού και τα γραφεία Δημοσίων Σχέσεων του εξωτερικού: PRO GUEST Γερμανία (Karsten Voss), SILVERSTAR HOLIDAYS Τουρκία (Στέφανος Χατζημανώλης), VIAGGIOXTE Ιταλία (Ελένη Σαρηκώστα).

- Ο Οργανισμός θα συνεχίσει την πετυχημένη συ-

συνέχεια στη διπλανή σελίδα

Ακτή της Χαλκιδικής.

ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΓΚΟΥΝΑΓΙΑΣ

Πρώην Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Ήταν η εποχή του δεύτερου μισού της 10ετίας του '40, όταν είχε αρχίσει η Χαλκιδική, πολύ δειλά ακόμα, να φιλοξενεί τους καλοκαιρινούς μήνες τα παιδιά της, στα πατρογονικά τους χώματα. Ο εμφύλιος που βρόνταγε ακόμα στη βορειοδυτική Μακεδονία είχε καταλαγιάσει στ' ακροδάχτυλα της χερσονήσου του Χολομώντα. Η Κασσάνδρα, που μπορούσε να βλέπει το περιστέρι του ορθόδοξου Άθω ανατολικά, αποχαιρετούσε τώρα το λαμπρό άρμα του ήλιου πίσω από τον Όλυμπο και οι φιλόξενοι ξωμάχοι στα χωράφια της Φούρκας και της Καλάνδρας γύριζαν στο σπιτικό τους, ευλογώντας τη μέρα που 'φευγε, εκεί στην πλατεία, απέναντι από την εκκλησιά των Τριών Ιεραρχών του Παιονίδη!

Η θεία Πολυξένη που κρατούσε το καπίστρι του γαϊδάρου άφησε το ζωντανό, σταυροκοπήθηκε, κι ο μπάρμπα-Χριστόδουλος ξεκαβάλησε με δυσκολία. Κάτι μουρμούρισε κι η γυναίκα του έτρεξε να βοηθήσει και να κατεβάσει το καλάθι με τα ζαρζαβατικά. «Κάνε γρήγορα» μίλησε τώρα, χολωμένος κάπως ο γερό-δάσκαλος και συνέχισε: «Όπου να 'ναι θα 'ρθουν τα παιδιά».

Η παραλία της Φούρκας σήμερα.

Όσπου να σωθεί ο λόγος του ένα παλιό φορτηγό σταμάτησε ασθμαίνοντας μπροστά στην εκκλησία κι ένα τσούρμο παιδιά κατέβηκαν. Δυο-τρεις γυναίκες πήραν παραμάσχαλα κάτι μπόγους και μερικά αγόρια μικρά δέματα, κι απομακρύνθηκαν χαχανίζοντας.

Ο Μανώλης, με μια φορητή «φουφου» στα χέρια, στάθηκε περιμένοντας να τελειώσουν οι αγκαλιές κι αφήνοντας κάτω την πολύτιμη «φουφου» έτρεξε κι ασπάστηκε το τρεμάμενο χέρι του μπάρμπα-Χριστόδουλου, αδελφού της γιαγιάς του, Μαρίας Μπεντίλα, που του 'στελνε τα χαιρετίσματά της.

Οι φιλοξενούμενοι εγκαταστάθηκαν στον πρώτον οντά του σπιτιού, εκεί μπροστά, φροντισμένοι από την ψυχοκόρη του μπάρμπα, τη Μαρίκα, κι ο Μανώλης ανακαλύπτοντας ένα βιβλίο με μια ιστορία από την αρχαία εποχή αφοσιώθηκε στο διάβασμα, ώσπου, κουρασμέ-

νος, αποκοιμήθηκε.

Ο μπάρμπα-Χριστόδουλος καταγόταν από το Μπεντιλάδικο σόι της Γαλάτιστας, αλλά ο πατέρας του, υποκύπτοντας στην παράκληση του τσορμπατζή φίλου του, Χρηστίδη, από τη Φούρκα που ήταν

* * *

νεργασία του με τη Marketing Greece, με έμφαση στη διαδικτυακή προβολή της Χαλκιδικής και στην οργάνωση press trips και προωθητικών εκδηλώσεων εντός και εκτός Ελλάδος.

- 10 ΓΡΑΦΕΙΑ/ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ που δραστηριοποιούνται στη Χαλκιδική έγιναν συνδρομητικά μέλη του Τουριστικού Οργανισμού Χαλκιδικής, διευκολύνοντας με τη συνδρομή και την παρουσία τους την οργάνωση και προώθηση του τουριστικού προϊόντος της Χαλκιδικής: Activity travel services, Ambotis Tours Air Services, Doucas Tours and Travel, Meli tours, Silverstar Holidays, Pytel Vacation, Hellenic Islands, Halkidiki Villas, VIP Tours, Travel Kinetics.

- Μέλη του Τουριστικού Οργανισμού είναι και οι 5 Δήμοι της Χαλκιδικής (Νέας Προποντίδας, Κασσάν-

δρας, Πολυγύρου, Αριστοτέλη και Σιθωνίας) προκειμένου να προωθήσουν την περιοχή τους, να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους ή να οργανώσουν marketing plan σύμφωνα με αυτό του Τουριστικού Οργανισμού.

- Τη διαδικτυακή προβολή της Χαλκιδικής στα κοινωνικά κανάλια έχει αναλάβει η εταιρεία ADMINE και για το 2018, όπου με συνεχείς αναρτήσεις έχει ως στόχο όχι μόνο τη διαρκή παρουσία μας και την αύξηση του κοινού μας αλλά και τη διάδραση, τη «συμμετοχή» των επισκεπτών μας, προσκαλώντας τους να ανεβάζουν τις δικές τους εμπειρίες από τη Χαλκιδική.

Εργαζόμαστε πυρετωδώς για τον όμορφο τόπο μας. Ευχόμαστε σε όλο τον κόσμο υγεία και μία υπέροχη και επικερδή τουριστική σεζόν.

άκληρος, του υποσχέθηκε το μικρότερό του παιδί, το οποίο και υιοθέτησε.

Ο Χριστόδουλος Χρηστίδης σπούδασε στη Μονή της Αγίας Αναστασίας κι έγινε δάσκαλος. Υπηρέτησε στη διπλανή από τη Φούρκα Καλάνδρα, για χρόνια. Ήταν ένας ευτραφής άνδρας που λέγανε πως έμοιαζε με τον Γουίστον Τσώρτσιλ. Υπέφερε από μια ασθένεια κι ένα τρέμουλο και η θεια Πολυξένη υποστήριζε ότι το 'παθε εξ αιτίας ενός γιγάντιου σιδερένιου κλειδιού που τον δυσκόλευε καθημερινά στην προσπάθειά του ν' ανοίγει και να κλείνει τη βαριά πόρτα του σχολείου..!

Η ανιψιά του δασκάλου, λοιπόν τώρα, η Άννα, κάθε πρωί στην αυλή έπρεπε να ετοιμάζει την κασαρόλα στη φορητή «φουφου» κι ύστερα, παίρνοντας τα δυο της κορίτσια και τον μονάκριβό της, τραβούσαν ποδαράτα για τη θάλασσα. Μερικές φορές έρχονταν και οι φίλοι του γιου της οι Γιάννηδες, ο Τσιρωνάς, ο Παπανικολάου και ο Γιάννης Σχοινάς. Οι γονείς τους είχαν μπαξέδες και λιόδεντρα προς τα 'κει κι αυτοί καβαλούσαν άλογα που κανα δυο φορές ίππευσε κι ο Μανώλης με επιτυχία. Εκεί στους μπαξέδες έμαθε και την τέχνη του καλαθά που δημιουργούσε κατασκευές με λυγαριές και βούρλα.

Η έρμη, τότε, παραλία της Φούρκας είχε κάτι από το απόκοσμο της απεραντοσύνης. Αριστερά της, μόνο, το απόκοσμο γινόταν ζωγραφιά καθώς έμπαινε στο κάδρο ο κάβος με τον Φάρο της Καλάνδρας!

Την οικογένεια της θεσσαλονικιάς Άννας συνόδευε κάποιες φορές στην παραλία η εξαδέλφη ψυχοκόρη και ο θείος της ο Χριστόδουλος καβάλα στο γαίδαρο. Φτάνοντας στην παραλία έδενε το ζωντανό εκεί κοντά μ' ένα μεγάλο σχοινί για να μπορεί να βόσκει, και ο μπάρμπας έπεφτε στη θάλασσα ανάσκελα κι έμενε μ' ανοιχτά τα χέρια, επί δυο-τρεις ώρες, ακίνητος!

Εκεί κοντά στην παραλία στα εκατό μέτρα, σ' ένα καλύβι στην ερημιά, ζούσε τα καλοκαίρια κι ένα ζευγάρι με δύο κοριτσάκια. Ο πατέρας, ένας στεγνός απ' την αλμύρα και τον ήλιο άντρας, μέτοικος απ' τα νησιά, Τζούμας ή Μπόρας, στο παρατσούκλι, έδενε ή μάλλον αγκυροβολούσε πενήντα μέτρα μέσα, ένα παλιοκάϊκο που το χρησιμοποιούσε για ψάρεμα και μεταφορές. Τα παιδιά, τότε, βρίσκοντας πρόσφορο παιχνίδι κολυπούσαν προς το καΐκι και προσποιούμενα τους κουρσάρους κάνανε πάνω του ρεσάλτο. Ο θαλασσόλυκος καϊκτής, φουρκισμένος τότε, έμπαινε με το πανταλόνι στη θάλασσα και το ρυμουλκούσε παρα πέρα για να το προφυλάξει... 'Υστερ' απ' αυτό άρχιζε ένα σόου από τη μικρή κόρη του καϊκτής που, κλαίγοντας γοερά, ζητούσε μονότονα κι επίμονα να την πάρει... «στου κάααϊκ... στου κάααϊκ...

στου κάααϊκ...» τονίζοντας την πρώτη συλλαβή, κι απότομα... κοφτά την τελευταία!

Στην κόρη του ο καϊκτής δεν έκανε το χατίρι, αλλά πήρε στο καΐκι του τον φιλοξενούμενο, μικρανεψιό του δασκάλου, τον Μανώλη. Θα πήγαινε με κάποιον αγώι στη Θεσσαλονίκη και ο μικρός ένιωσε αμέσως τη νοσταλγία να γυρίσει στη γειτονιά και στον πατέρα του, με την προσμονή και την ελπίδα μιας θαλασσινής περιπέτειας. Η μάνα και οι αδελφές του αντέδρασαν αλλά η επιμονή του παιδιού και η διαβεβαίωση του καϊκτή ότι θα συνταξίδευαν κανα δυο ακόμη επιβάτες και δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος, τις έπεισε.

Το ταξίδι φάνηκε στον Μανώλη φανταστικό. Καθώς περιέπλευσαν τα παράλια του έξω Θερμαϊκού, με το πλεούμενο να το ακολουθούν λευκά γλαροπούλια, ακόμα κι ένα ζευγάρι δελφίνια που το συντρόφευαν μέχρι το έμπα του κόλπου!

Ελιμενίστησαν στο «Κελάριον» κοντά στο Μύλο Αλλατίνι στη γειτονιά του και στα διακόσια μέτρα έφτασε ο μικρός στο κουρείο του πατέρα του. Ενθουσιασμένος εκείνος, από την ευχάριστη έκπληξη, τον φίλεψε στο μαγειριό του Φίλιππα στην παλιά αγορά, κούρμπα 25ης Μαρτίου – Β. Όλγας.

Για τον μικρό Μανώλη αυτή η μέρα κι αυτές που ακολούθησαν ήτανε των «θαυμάτων». Γεύτηκε επί μια βδομάδα στο μαγειριό, μέχρι που ξανάσμιξε η οικογένεια, τα πιο πλούσια και νόστιμα φαγητά που μπορούσε να ονειρευτεί... Πάντα δυο μισές μερίδες για να αυξάνεται η ποικιλία, η ποιότητα και η ποσότητα του φαγητού!

Μεγάλος πια ο Μανώλης και ... χορτάτος έχει να θυμάται, εκτός απ' όσα σας διηγήθηκα πιο πάνω, κι εκείνο το παλιό φορτηγό. Αυτό, ύστερα από μια συμφωνία που προηγήθηκε, παρέλαβε εκείνο το Αυγουστιάτικο πρωινό του 1948 από την 25ης Μαρτίου, του Ντεπώ, την οικογένεια εκτός του πατέρα, που έπρεπε να μείνει για να καλύψει τα έξοδα!

Το ταξίδι ήταν ενδιαφέρον και έγινε ακόμα περισσότερο με το πέρασμα του ισθμού της Ποτιδαιας πάνω στο πρωτόγονο «σάλι». Μετά την Άθυτο και τη Βάλτα, κατασκονισμένοι και ταλαιπωρημένοι, μαζί με κάποιους επιβάτες που παρέλαβαν ενδιάμεσα, έφτασαν στη Φούρκα.

Εκεί, η μάνα των κοριτσιών και του Μανώλη, είχε τον αδελφό, της δικής της μάνας, τον αγαπημένο μπάρμπα-Χριστόδουλο Χρηστίδη αλλά και την παιδική της φίλη, την Ηρακλεία, που της είχε ράψει, σαν επαγγελματίας μοδίστρα που ήταν, το νυφικό του γάμου της με τον Μαργαρίτη, τον «Αμερικάνο» κι ο Μανώλης... ακόμη έχει στ' αυτιά του τη γοερή παράκληση του μικρού κοριτσιού: «στου κάααϊκ... στου κάααϊκ...στου κάααϊκ...!»

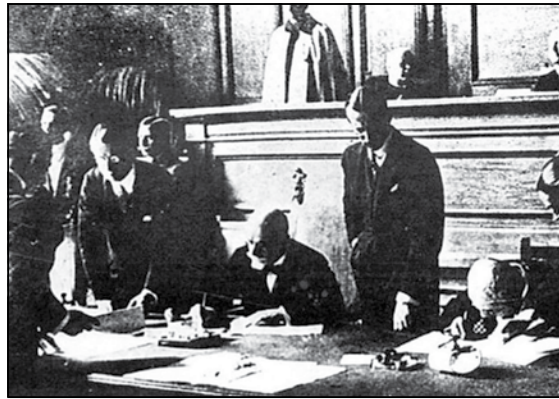

Η ΔΟΞΑ ΚΑΙ Η ΟΔΥΝΗ ΤΟΥ Ν. ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΤΟΥ 20ού αι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Ομότιμος Καθηγητής Ιστορίας του Α.Π.Θ.

Σαν απελευθερώθηκε η Θεσσαλονίκη, η κυβέρνηση Βενιζέλου, μαζί και η Ελλάδα, που έβλεπε το όνειρο αιώνων να πραγματοποιείται με την προσάρτησή της στον εθνικό κορμό. Πολλοί ήσαν εκείνοι οι παράγοντες που αρνούνταν αυτό το όνειρο. Η Αυστρία και η Γερμανία επεδίωκαν την "διεθνοποίηση της Θεσσαλονίκης" απ' όπου θα προωθούσαν την επεκτατική εμπορική και οικονομική πολιτική τους στην Ανατολή με το δόγμα τους, *Ορμή προς την Ανατολή*. Από την άλλη, μερίδα ισχυρών εβραϊκών οικονομικών παραγόντων της Θεσσαλονίκης την ήθελαν καθαρώς εβραϊκή, ενώ άλλοι, επίσης ισχυροί, ομοεθνείς τους επεδίωκαν μία αυτόνομη Θεσσαλονίκη υπό ισραηλιτική διοίκηση. Και δεν ήσαν μόνον αυτές οι δυσκολίες ήταν και η αντίδραση των ξένων εταιρειών τροχιοδρόμων, ταχυδρομείων, σιδηροδρόμων που δεν ευνοούσαν την προσάρτηση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, καθώς τα συμφέροντά τους ήσαν συνδεδεμένα με την Τουρκία. Όλες αυτές τις δυσκολίες, στις οποίες προσετίθετο και η βουλγαρική παρουσία στην πόλη, στην οποία είχαν εισέλθει ως "σύμμαχοι" κλήθηκε να αντιμετωπίσει στην *Διάσκεψη του Λονδίνου* τον Δεκέμβριο του 1912 ο Ελευθέριος Βενιζέλος, και κατά την οποία *Διάσκεψη* οι Μ. Δυνάμεις έδειξαν, για μιαν ακόμη φορά, το δυναστικό τους συμφέρον, προκειμένου, κυριολεκτικά εκβιάζοντας, να δεχθούν να υπογράψουν την ποθούμενη προσάρτηση για να λάβει αυτή έτσι και την διεθνή κατοχύρωσή της. Η *Διάσκεψη* αυτή άφησε εκκρεμές το ζήτημα αυτό, το οποίο τελικώς λύθηκε με την *συνθήκη του Βουκουρεστίου* (Ιούλιος 1913), αφού προηγήθηκε η περιφανής νίκη των Ελλήνων κατά των Βουλγάρων στον β' βαλκανικό πόλεμο, ουσιαστικώς ελληνοβουλγαρικό (Ιούνιος-Ιούλιος 1913). Η συνθήκη αυτή όριζε την κατακύρωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα και χάρασε τα υφιστάμενα ως σήμερα σύνορα των βαλκανικών κρατών. Με την συνθήκη αυτή, που σημάδεψε την απελευθέρωση της Μακεδονίας, η Ελλάδα επεκτάθηκε από την Άρτα ως τον Νέστο, από την Μελούνα ως

Ο Ελ. Βενιζέλος κατά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης (1923).

τις Πρέσπες. Άφησε, όμως, άδικα έξω την Β. Ήπειρο, τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου και ολόκληρη την Θράκη. Χρειάστηκαν, κατά συνέπεια, νέοι αγώνες για την εθνική ολοκλήρωση και παρόλα ταύτα η ολοκλήρωση αυτή ως τις μέρες μας μένει ανεκπλήρωτη. Ωστόσο, έμεινε τότε, χάρη στους αγώνες και τους ποταμούς αιμάτων του λαού μας, στο τέλος δηλαδή των δύο βαλκανικών πολέμων, η ικανοποίηση ότι η Ελλάδα διπλασιάστηκε πληθυσμιακά και γεωγραφικά. Και είναι σημαντικό να λεχθεί ότι η χώρα μας απηλλάγη από την οικονομική και δημογραφική καχεξία, που την είχαν καταδικάσει τα ασφυκτικά ως τότε σύνορά μας.

Την περίοδο 1916-1918, είχε ήδη αρχίσει ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, η Ελλάδα εισήλθε στον πόλεμο αυτόν με την εμμονή του διορατικού Ελευθερίου Βενιζέλου να ταχθεί στο μέρος της Αντάντ (Γαλλία, Αγγλία, Ιτα-

λία, ΗΠΑ κ.ά.). Είχε ήδη διαφωνήσει από το 1915 με τον βασιλέα Κωνσταντίνο και το Γενικό Επιτελείο που είχαν επιλέξει την ουδέτερη στάση έναντι των εμπολέμων μερών, πράγμα που οδήγησε στο Κίνημα της Εθνικής Άμυνας (Δεκέμβριος 1916) και στον Εθνικό Διχασμό. Η λήξη του πολέμου αυτού με την υπογραφή της ανακωχής την 11 Νοεμβρίου 1918, που σήμαινε ταυτόχρονα και την ομολογία ήττας των Γερμανών, βρήκε την Ελλάδα με το μέρος των νικητών. Κατά το *Συνέδριο της Ειρήνης* στο Παρίσι (5/18 Ιανουαρίου 1918 - Δεκέμβριος 1919) η Ελλάδα, παρά τις προσπάθειες του Βενιζέλου και των συνεργατών του, πέτυχε λίγα πράγματα στις εθνικές μας διεκδικήσεις. Ωστόσο υπήρξαν και θετικά αποτελέσματα, όπως, α) σε σχέση με τις διεκδικήσεις μας στην Μ. Ασία, η ελληνική απόβαση στην Σμύρνη και τα δυτικά μικρασιατικά παράλια (1 Μαΐου 1919) - *μας δίδουν την Σμύρνη*, είχε πει τότε ο Βενιζέλος στους συνεργάτες του εξερχόμενος από την μεγάλη αίθουσα του Συνεδρίου. Και ακόμη, β) η χάραξη των νότιων βουλγαρικών συνόρων κατά τέτοιο τρόπο που απέκλειε την έξοδο της Βουλγαρίας στο Αιγαίο, γ) η υπόσχεση στηρίζεως προς την Ελ-

λάδα του επιφανούς Άγγλου πολιτικού Λόυδ Τζώρτζ, τότε Πρωθυπουργού της Αγγλίας, υπόσχεση που κράτησε, παρά την σκληρή αντιπολίτευση των πολιτικών του αντιπάλων.

Στο Συνέδριο της Ειρήνης των Παρισίων η ελληνική πλευρά διαπίστωνε με θλίψη ότι το Συνέδριο αυτό ανέβαλε την ενσωμάτωση της Θράκης στην Ελλάδα καθορίζοντας μόνον τα νότια σύνορα της Βουλγαρίας. Άφησε έξω, επίσης, το ίδιο συνέδριο το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα, καθώς έπρεπε να ρυθμιστούν πρώτα τα αλβανικά σύνορα, ενώ, συγχρόνως με την ελληνική διεκδίκηση, εκδηλωνόταν και η ιταλική επεκτατική πολιτική στην Αλβανία, αλλά και στην Μ. Ασία. Στο ίδιο Συνέδριο ο Βενιζέλος είχε υποβάλει υπόμνημα (17/30 Δεκέμβριος 1918) για τις ελληνικές διεκδικήσεις στην δυτική Μ. Ασία, όπου κατοικούσαν 1.013.195 Έλληνες, τις οποίες έκρινε θετικά η Γαλλία του Κλεμανσώ, με την υποχρέωση του Βενιζέλου να σταλεί ελληνικό εκστρατευτικό σώμα στην Ουκρανία για την καταστολή της Επαναστάσεως των Μποσεβίκων. Η ελληνική εκστρατεία κατέληξε σε τραγωδία. Ήδη η Ελλάδα είχε αρχίσει την περιπέτειά της στην Μ. Ασία. Έτσι μετά τις αλληπάλληλες ελληνικές νίκες στο μικρασιατικό μέτωπο, η Τουρκία σύρθηκε στην υπογραφή της *Συνθήκης των Σεβρών* (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1920). Σύμφωνα με αυτήν παραχωρούνταν στην Ελλάδα η Ανατολική Θράκη, η Ίμβρος και η Τένεδος, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου Λήμνος, Σαμοθράκη, Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ικαρία. Η τύχη ολόκληρης της ζώνης της Σμύρνης θα κρινόταν 5 χρόνια μετά με απόφαση τοπικού συμβουλίου. Την ίδια μέρα υπογράφηκε η ελληνοϊταλική συνθήκη, σύμφωνα με την οποία η Ιταλία παραχωρούσε στην Ελλάδα τα Δωδεκάνησα, πλην της Ρόδου. Έτσι η Ελλάδα γινόταν η χώρα των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών και η υπογραφή της συνθήκης των Σεβρών σήμανε το τέλος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και τον διαμελισμό των εδαφών της. Με την συνθήκη αυτή επισημοποιήθηκε η ελληνική παρουσία στην λεγόμενη ζώνη της Σμύρνης. Δυστυχώς ο θρίαμβος αυτός της Ελλάδας έγινε δεκτός με δυσπιστία στους ισχυρούς της εποχής, που δεν την επικύρωσαν ποτέ, και εκτός αυτού αμέσως υπήρξε έντονη κίνηση για την αναθεώρησή της. Στην Ελλάδα η υπογραφή της συνθήκης των Σεβρών έγινε δεκτή με ενθουσιασμό και λίγοι ήταν εκείνοι που έβλεπαν την συνέχιση του πολέμου με τους Κεμαλι-

στές που εξήγειραν τους Τούρκους σ' ένα πατριωτικό αγώνα. Για τους Τούρκους η συνθήκη αυτή σήμαινε ταπείνωση. Έτσι η Ελλάδα ήταν αναγκασμένη να συντρίψει το κεμαλικό κίνημα που καθημερινά ηύξανε. Η αποτυχημένη εκστρατεία στον Σαγγάριο (Αύγουστος 1921) για την συντριβή του Κεμάλ ήταν η αρχή του τέλους και η Μικρασιατική Καταστροφή οδήγησε την Ελλάδα στην υπογραφή της *Συνθήκης της Λωζάννης*. Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η περιώνυμη αυτή συνθήκη ειρήνης της Ελλάδος με την Τουρκία κατά την οποία η χώρα μας έχανε οριστικά την Ανατολική Θράκη, ένα μικρό τμήμα της Δυτικής Θράκης στην δυτική όχθη του Έβρου απέναντι από την Αδριανούπολη, την Ίμβρο, την Τένεδο και την ζώνη της Σμύρνης. Με την ίδια συνθήκη αναγνωριζόταν η κυριαρχία της Ιταλίας στα Δωδεκάνησα. Η Ελλάδα υποχρεώθηκε να πληρώσει στην Τουρκία ένα σημαντικό ποσό πολεμικών επανορθώσεων και συμφώνησε στην ανταλλαγή των πληθυσμών με αποτέλεσμα ενάμιση εκατομμύριο Ελλήνων Μικρασιατών να έλθουν, πρόσφυγες πια στην Ελλάδα, με εξαίρεση τους λεγόμενους *etablis* της ελληνικής ομογένειας στην ΚΠολη και τους Μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης. Πέτυχε, ωστόσο, η Ελλάδα στην Λωζάννη την παραμονή του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην ΚΠολη, υποχείριου όμως της Τουρκίας με επόπτη τον εκάστοτε βαλή (νομάρχη) της ΚΠόλεως. Στην Ελλάδα η υπογραφή της συνθήκης αυτής, παρά τις διαμαρτυρίες και τις εκδηλώσεις υπερπατριωτισμού, θεωρήθηκε εντέλει η καλύτερη δυνατή με δεδομένη την Μικρασιατική Καταστροφή και το μέγεθός της. Τον τελευταίο καιρό ο Πρόεδρος της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν την αμφισβητεί με κύρια αιχμή της αμφισβήτησής της το Αιγαίο και τα νησιά του.

Τελικώς η Ελλάδα με τις συνθήκες που υπέγραψε τον δύσκολο 20ό αι. θα έλεγε κανείς ότι σε σχέση με τις θυσίες της έχασε μέρος της Μακεδονίας, στην γραμμή Μοναστηρίου - Στρώμνιτσας - Μελενίκου - Άνω Νευροκοπίου (συνθήκη Βουκουρεστίου), και την Β. Ήπειρο στην πρεσβευτική Διάσκεψη της Λωζάννης που επικύρωσε τα ελληνοαλβανικά σύνορα που όριζε το *Πρωτόκολλο Φλωρεντίας* του Δεκεμβρίου 1913. Ας προστεθεί και η Κύπρος που οι Σύμμαχοι στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είχαν υποσχεθεί την ένωσή της με την Ελλάδα, υπόσχεση που και αυτή δεν τηρήθηκε ποτέ.

Η λειτουργία των γραφείων του Συλλόγου το καλοκαίρι

Από 20 Ιουνίου και μέχρι 20 Αυγούστου 2018 τα γραφεία του Συλλόγου θα ανοίγουν μόνο ευκαιριακά, δηλ. όταν υπάρχει ανάγκη προετοιμασίας εκδηλώσεων και εκδρομών ή όταν πρόκειται να εξυπηρετηθούν μέλη ύστερα από ραντεβού. Το καλοκαίρι για κάθε εξυπηρέτηση ή ενημέρωση μπορείτε να τηλεφωνείτε: 6946470157 Πρόεδρος, 6936950188 Γεν. Γραμματέας.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ 29ης ΜΑΪΟΥ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΔΡ. ΕΡΑΤΩ ΖΕΛΛΙΟΥ – ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑ

Στις 13 Απριλίου 1204 οι σταυροφόροι κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη. Στις 25 Ιουλίου 1261 η Κωνσταντινούπολη επανήλθε στους Έλληνες, αλλά το θανάσιμο πλήγμα, που της προξένησε η χριστιανική Δύση, ήταν η βασική αιτία, που δεν μπόρεσε να αποκρούσει τον Μεχμέτ Β', πιο γνωστός ως Μωάμεθ Β'. Στις 21 Μαΐου 1453, ο Μωάμεθ Β' ζήτησε από τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο να του παραδώσει την πόλη και θα τον αναγνώριζε ηγεμόνα της Πελοποννήσου. Ο Κωνσταντίνος ΙΑ' του απάντησε «Τὸ δὲ τὴν πόλιν σοι δοῦναι, οὐτ' ἐμὸν ἐστίν οὐτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ· κοινῇ γὰρ γνώμη πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν».

Το βράδυ της Δευτέρας, 28 Μαΐου 1453, ο Κωνσταντίνος ΙΑ', όπως γράφει ο Γεώργιος Φραντζής, ενώπιον των αρχόντων της πόλεως εξεφώνησε την τελευταία ομιλία του:

«Υμεῖς μὲν, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἐκλαμπρότατοι δήμαρχοι καὶ στρατηγοὶ καὶ γενναῖοτατοι στρατιῶται καὶ πᾶς ὁ πιστὸς καὶ τίμιος λαός, καλῶς οἴδατε¹ ὅτι ἐφθασεν ἡ ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς τῆς πίστεως ἡμῶν βούλεται ἵνα μετὰ πάσης τέχνης καὶ μηχανῆς ἰσχυροτέρως στενοχωρήσῃ ἡμᾶς καὶ πόλεμον σφοδρὸν μετὰ συμπλοκῆς μεγάλης καὶ συρρήξεως ἐκ τῆς χέρσου καὶ θαλάσσης δώσῃ ἡμῖν μετὰ πάσης δυνάμεως, ἵνα, εἰ δυνατόν, ὡς ὄφισ τὸν ἰδόν² ἐκχύσῃ καὶ ὡς λέων ἀνήμερος καταπίῃ ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο λέγω καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς ἵνα στήτε ἀνδρείως καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς, ὡς πάντοτε ἕως τοῦ νῦν ἐποιήσατε, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ἡμῶν. Παραδίδωμι δὲ ὑμῖν τὴν ἐκλαμπροτάτην καὶ περίφημον ταύτην πόλιν καὶ πατρίδα ἡμῶν καὶ βασιλεύουσαν τῶν πόλεων. Καλῶς οὖν οἴδατε, ἀδελφοί, ὅτι διὰ τέσσερα τινὰ ὀφείλεται κοινῶς ἔσμεν πάντες ἵνα προτιμήσωμεν ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῆν, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ εὐσεβείας, δεῦτερον δὲ ὑπὲρ πατρίδος, τρίτον ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ὡς Χριστοῦ Κυρίου, καὶ τέταρτον ὑπὲρ συγγενῶν καὶ φίλων. Λοιπόν, ἀδελφοί, ἐὰν χρεῶσται ἔσμεν ὑπὲρ ἐνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων

ἀγωνίζεσθαι ἕως θανάτου πολλῶ μᾶλλον ὑπὲρ πάντων ἡμεῖς, ὡς βλέπετε προφανῶς, καὶ ἐκ πάντων μέλλομεν ζημιωθῆναι.

Ἐὰν διὰ τὰ ἐμὰ πλημμελήματα παραχωρήσῃ ὁ Θεὸς τὴν νίκην τοῖς ἀσεβέσιν, ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν τῆς ἀγίας, ἦν Χριστὸς ἐν τῷ οἰκείῳ αἵματι ἡμῖν ἐδωρήσατο, κινδυνεύομεν, ὃ ἐστὶ κεφάλαιον πάντων. Καὶ ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδίσῃ τις καὶ τὴν ψυχὴν ζημιωθῇ, τί τὸ ὄφελος; Δεῦτερον πατρίδα περίφημον τοιούτως ὑστερούμεθα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν. Τρίτον βασιλείαν τὴν ποτε μὲν περιφανῆ, νῦν δὲ τεταπεινωμένην καὶ ἐξουθενωμένην ἀπωλέσαμεν, καὶ ὑπὸ τοῦ τυράννου καὶ ἀσεβοῦς ἄρχεται. Τέταρτον δὲ καὶ φιλότατων τέκνων καὶ συμβίων καὶ συγγενῶν ὑστερούμεθα. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀλιτήριος ὁ ἀμηνᾶς πενήτηντα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ἡμᾶς ἐλθὼν ἀπέκλεισεν καὶ μετὰ πάσης μηχανῆς καὶ ἰσχύος καθ' ἡμέραν τὸ καὶ νύκτα οὐκ ἐπαύσατο πολιορκῶν ἡμᾶς καὶ χάριτι τοῦ παντεπόπτου Χριστοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐκ τῶν τειχῶν μετὰ αἰσχύνῃς ἄχρι τοῦ νῦν

Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος
ΙΑ' Παλαιολόγος.

πολλάκις κακῶς ἀπεπέμφθη. Τὰ νῦν δὲ ἄλιν, ἀδελφοί, μὴ δειλιάσητε, ἐὰν καὶ τοῖχος μακρόθεν ὀλίγον ἐκ τῶν κρότων καὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἐλεπόλεων ἔπεσε, διότι, ὡς ὑμεῖς θεωρεῖτε, κατὰ τὸ δυνατόν ἐδιορθώσαμεν πάλιν αὐτό. Ἡμεῖς πάσαν τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἀμαχὸν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἀνεθέμεθα, οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις καὶ δυνάμει καὶ πλήθει, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν πεποιθήσαμεν, δεῦτερον δὲ καὶ ἐν ταῖς ἡμετέραις χερσὶ καὶ ῥωμαλαιότητι, ἦν ἐδωρήσατο ἡμῖν ἡ θεία δύναμις. Γνωρίζω δὲ ὅτι αὕτη ἡ μυριαριθμητὸς ἀγέλη τῶν ἀσεβῶν, καθὼς ἡ αὐτῶν συνήθεια, ἐλεύσονται καθ' ἡμῶν μετὰ βαναύσου καὶ ἐπιρμένης ὀφρύος³ καὶ θάρσους πολλοῦ καὶ βίας, ἵνα διὰ τὴν ὀλιγότητα ἡμῶν θλίψωσι καὶ ἐκ τοῦ κόπου στενοχωρήσωσι, καὶ μετὰ φωνῶν μεγάλων καὶ ἀλαλαγμῶν ἀναριθμητῶν, ἵνα ἡμᾶς φοβήσωσι. Τὰς τοιαύτας αὐτῶν φλυαρίας καλῶς οἴδατε, καὶ οὐ χρὴ λέγειν περὶ τούτων. Καὶ ὥρα ὀλίγοι τοιαῦτα ποιήσωσι, καὶ ἀναριθμητοὺς πέτρας καὶ ἕτερα βέλη καὶ ἐλεβολίσκους, ὡσεὶ ἄμμον θα-

λασσών ἄνωθεν ἡμῶν πτήσουσι, δι' ὧν, ἐλπίζω γάρ, οὐ βλάψωσι, διότι ὑμᾶς θεωρῶ καὶ λίαν ἀγάλλομαι καὶ τοιαύταις ἐλπίσι τὸν λογισμὸν τρέφομαι, ὅτι εἰ καὶ ὀλίγοι πάνυ ἐσμέν, ἀλλὰ πάντες ἐπιδέξιοι καὶ ἐπιτήδαιοι ῥωμαλέοι τὲ καὶ ἰσχυροὶ καὶ μεγαλήτορες καὶ καλῶς προπαρασκευασμένοι ὑπάρχετε. Ταῖς ἀσπίσιν ὑμῶν καλῶς τὴν κεφαλὴν σκέπεσθε ἐπὶ τῇ συμπλοκῇ καὶ συρρήξει. Ἡ δεξιὰ ὑμῶν ἦ τὴν ρομφαίαν ἔχουσα μακρὰν ἔστω πάντοτε. Αἱ περικεφαλαῖαι ὑμῶν καὶ οἱ θώρακες καὶ οἱ σιδηροὶ ἱματισμοὶ λίαν εἰσὶν ἱκανοὶ ἅμα καὶ τοῖς λοιποῖς ὄπλοις, καὶ ἐν τῇ συμπλοκῇ ἔσονται πάνυ ὠφέλιμοι. Α ὁ ἐναντίοι οὐ χρώνται, ἀλλ' οὔτε κέκτηνται.

Καὶ ὑμεῖς ἔσωθεν τῶν τειχῶν ὑπάρχετε σκεπόμενοι, οἱ δὲ ἀσκεπεῖς μετὰ κόπου ἔρχονται. Διό, ὡ συστρατιῶται γίνεσθε ἔτοιμοι καὶ στερεοὶ καὶ μεγαλόψυχοι διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ.

Αἰ πέλται⁴ ὑμῶν καὶ ῥομφαῖοι καὶ τὰ τόξα καὶ ἀκόνητα πρὸς αὐτοὺς πεμπέτωσαν παρ' ἡμῶν. Καὶ οὕτως λογίσθητε ὡς ἐπὶ ἀγρίων χοίρων καὶ πληθῶν κυνήγιον, ἵνα γνῶσωσιν οἱ ἀσεβεῖς ὅτι οὐ μετὰ ἀλόγων ζῶων ὡς αὐτοί, παράταξιν ἔχουσιν, ἀλλὰ μετὰ κυρίων καὶ αὐθεντῶν αὐτῶν καὶ ἀπογόνων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων. Οἶδατε καλῶς ὅτι ὁ δυσσεβὴς αὐτὸς ὁ ἀμηνῶν καὶ ἐχθρὸς τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως χωρὶς εὐλογον αἰτίαν

τινὸς τὴν ἀγάπην ἣν εἶχομεν ἔλυσε, καὶ τοὺς ὄρκους αὐτοῦ τοὺς πολλοὺς ἠθέτησεν ἀντ' οὐδενὸς λογιζόμενος καὶ ἐλθὼν αἰφνιδίως φρούριον ἐποίησεν ἐπὶ τὸ στενὸν τοῦ Ἀσωμάτου, ἵνα καθ' ἐκάστην ἡμέραν δύνηται βλάπτειν ἡμᾶς. Τοὺς ἀγροὺς ἡμῶν καὶ κήπους καὶ παραδείσους καὶ οἴκους πυριαλώτους ἐποίησε, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς Χριστιανοὺς ὄσους εὗρεν, ἐθανάτωσε καὶ ἠχμαλώτευσεν, τὴν φιλίαν ἡμῶν ἔλυσε. Τοὺς δὲ τοῦ Γαλατᾶ, ἐφιλίωσε, καὶ αὐτοὶ χαίρονται, μὴ εἰδότες καὶ αὐτοὶ οἱ ταλαίπωροι τὸν τοῦ γεωργοῦ παιδὸς μῦθον, τοῦ ἐπήνοντος τοὺς κοχλίας καὶ εἰπόντος. Ὡ

* * *

Της Ἁγίας Σοφίας (δημοτικῶ)

Σηραίνει ο θεός σηραίνει η γη, σηραίνου τα επουράνια
σηραίνει κι η αγία Σοφία
Το μέγα Μοναστήρι με τετρακόσια σήραντρα
κι εἰνταδύο καρηάνες, κάθε καρηάνα και παράς
κάθε παράς και διάκος.

Ψάλλει Ἰερβὰ ο Βασιλιάς, δεξιὰ ο Πατριάρχης
κι αἱ τιν πολλή τιν φαληρούδι εσειόνταν οι κορώνες
Να ἱηρούνε στο Κερουβικό και νάβγει ο Βασιλέας
φωνή τους ἦρθε εἰς ουρανοῦ κι αἱ Ἀρχαγγέλου στόμα.

ἀνόητα ζῶα, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐλθὼν οὖν ἀδελφοί, ἡμᾶς ἀπέκλεισε, καὶ καθ' ἐκάστην τὸ ἀχανὲς αὐτοῦ στόμα χάσκων, πῶς εὗρη καιρὸν ἐπιτήδειον ἵνα καταπῆ ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν ταύτην, ἣν ἀνήγειρεν ὁ τρισμακάριστος ἐκεῖνος καὶ τῇ πανάγνῳ Δεσποίνῃ ἡμῶν Θεοτόκῳ καὶ ἀειπαρθένῳ Μαρίᾳ ἀφιέρωσεν καὶ ἐχαρίσατο τοῦ κυρίαν εἶναι καὶ βοηθὸν καὶ σκέπη τῇ ἡμετέρα πατρίδι καὶ καταφύγιον τῶν Χριστιανῶν, ἐλπίδα καὶ χαρὰν πάντων τῶν Ἑλλήνων τὸ καύχημα πᾶσι τοῖς ὧσιν ὑπὸ τὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν...

Τὰς ἁγίας ἐκκλησίας ἡμῶν, ἔνθα ἐπροσκυνεῖτο ἡ Ἁγία Τριάς καὶ ἐδοξολογεῖτο τὸ πανάγιον, καὶ ὅπου οἱ ἄγγελοι ἠκούοντο ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ τὴν ἔνσαρκον τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίαν, βούλεται ποιῆσαι προσκύνημα τῆς αὐτοῦ βλασφημίας καὶ τοῦ φληναφοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεθ, καὶ κατοικητήριον ἀλόγων

καὶ καμῆλων. Λοιπὸν ἀδελφοὶ καὶ συστρατιῶται, κατὰ νοῦν ἐνθυμηθῆτε ἵνα τὸ μνημόσυνον ὑμῶν καὶ ἡ μνήμη καὶ ἡ φήμη καὶ ἡ ἐλευθερία αἰωνίως γενήσῃται.»

Ἡ ἀπάντησι τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου στον Μωάμεθ Β', ἡ τελευταία ομιλία του στις 28 Μαΐου 1453, που ἡ Πόλις εάλω, εἶναι συνέχεια τοῦ ομηρικοῦ «αμύνεσθαι περὶ πάτρης», τοῦ αἰσχυλίου «ελευθεροῦτε πατρίδα» καὶ τοῦ «Μολὼν λα-

βέ» τοῦ Λεωνίδα στις Θερμοπύλες. Εἶναι συνέχεια τοῦ «τῆδε κείμεθα τοῖς κεινων ρήμασι πειθόμενοι», οπού τα ρήματα ἐκείνων εἶναι τὸ χρέος, ἡ τιμὴ, ἡ αξιοπρέπεια, τα ἰδανικά, για τα οποία συνεχίζουν να αγωνίζονται οἱ Ἕλληνες, ὅπως ἀπέδειξαν με τὸ ΟΧΙ τοῦ 1940 καὶ τὸ ΟΧΙ τῶν Κυπρίων στις 24 Ἀπριλίου 2004.

Σημειώσεις:

1. οἶδα = γνωρίζω
2. ὁ ἰός = τὸ δηλητήριο
3. Ἡ σφύρις = τὸ φρύδι
4. Ἡ πέλτη = ἡ ελαφρὰ ἀσπίδα

ΤΑ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ.

Μια πανηγυρική πασχαλιάτικη θρησκευτική τελετή στη Μεγάλη Παναγία

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΤΟΛΟΥΠΗΣ

Καθηγητής Αστρονομίας, Α.Π.Θ.

Τα εικονίσματα για το χωριό μου ήταν μια μεγάλη πανηγυρική τελετή μέσα στην ανοιξιότικη ομορφοστολισμένη φύση, που πραγματοποιούνταν την Δεύτερη και την Τρίτη ημέρα του Πάσχα. Την επόμενη ημέρα του Πάσχα, που λέγεται Δεύτερη ημέρα του Πάσχα, η Θεία Λειτουργία γινόταν στο Προσκύνημα, στην εκκλησία της Παναγίας, που βρίσκεται, περίπου δύο χιλιόμετρα ανατολικά του χωριού μας, στους πρόποδες κατάφυτου βουνού. Εκεί δια θαύματος το 1860 βρέθηκε η ξακουστή θαυματουργός εικόνα της Παναγίας και κτίστηκε ο πανέμορφος πετρόκτιστος ναός το έτος 1863. Έτσι το χωριό μας ονομάστηκε Μεγάλη Παναγία. Η εικόνα αυτής της Παναγίας εκλάπη το 1978 και δυστυχώς ακόμη δεν έχει βρεθεί.

Πρώι-πρώι όλο το χωριό και κυρίως οι νέοι του χωριού εκκλησιάζονταν στο Προσκύνημα. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας, εκτός από την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, όλες τις άλλες εικόνες

τις έπαιρναν οι κάτοικοι του χωριού και τις μετέφεραν στην εκκλησία του Αγίου Βασιλείου του χωριού μας, όπου έμεναν όλη τη νύχτα. Τα παλληκάρια βέβαια έπαιρναν στους ώμους τους τις μεγάλες εικόνες του τέμπλου, ενώ οι γυναίκες, οι γέροι και τα παιδιά έπαιρναν στην αγκαλιά τους τις μικρότερες εικόνες, ανάλογα με τις δυνάμεις τους. Παλαιότερα, όπως άκουγα από τη γιαγιά μου, χρησιμοποιούσαν και γαϊδούρια για την μεταφορά των πολύ μεγάλων εικόνων.

Μπροστά πήγαιναν τα λάβαρα, πίσω ο ιερέας με τους ψάλτες και ακολουθούσαν όλοι οι κάτοικοι του χωριού κρατώντας τις εικόνες. Στη διαδρομή ο καθένας προσπαθούσε να μαζέψει τα καλύτερα λουλούδια και με φύλλα καρδιάς έφτιαχνε μια ωραία ανθοδέσμη, την οποία κρατούσε στο χέρι του σε όλη τη διαδρομή.

Σε συγκεκριμένα σημεία του δρόμου και κυρίως μπροστά σε εξωκλήσια και σταυροδρόμια γίνονταν οι "Στάσεις". Σταματούσε ο ιερέας, συγκεντρώνονταν όλος ο κόσμος με τις εικόνες κυκλικά γύρω από τον ιερέα και διαβάζονταν ευχές για την προστασία του χω-

ριού από ασθένειες και επιδρομές εχθρών. Η πορεία αυτή διέγραφε ένα βορειοανατολικό αγκάλιασμα του χωριού.

Σε όλη όμως την πορεία όλος ο κόσμος έψαλλε τους πασχαλιάτικους ύμνους και κυρίως το «Χριστός Ανέστη» σε ρυθμό εμβατηρίου. Οι λαγκαδιές στις πλαγιές των βουνών και οι κάμποι αντηχούσαν από την πολύηχη ψαλμωδία των κάθε ηλικίας φιλέορτων ανθρώπων του χωριού μας.

Όταν πλησιάζαμε στο χωριό, άρχιζαν οι καμπάνες από το ψηλό πετρόκτιστο καμπαναριό του χωριού να κτυπούν αδιάκοπα και πανηγυρικά με μελωδία που έδινε ρυθμό γρήγορου βαδίσματος. Ο πατέρας μου ήταν από τους καλύτερους στο μελωδικό κτύπημα των καμπανών. Ανέβαινε στο υψηλό καμπαναριό του χωριού μας από μια εσωτερική επικίνδυνη μεταλλική σκάλα και με σχοινιά περασμένα και στα δέκα δάχτυλα των δυο χεριών του κτυπούσε όλες τις καμπάνες μαζί και τόσο ρυθμικά, που οι γεροντό-

τεροι του χωριού μας πολύ συχνά κάνουν τώρα τη σύγκριση με το σημερινό ηλεκτρικό κτύπημά τους..

Οι πολύ ηλικιωμένοι άνθρωποι του χωριού, που δεν μπορούσαν να πάνε στο Προσκύνημα και τα σπίτια τους βρίσκονταν πάνω στη διαδρομή από όπου περνούσε ο ιερέας με τις εικόνες, έβαζαν μπροστά από το σπίτι τους πάνω σε μια καρέκλα ένα πήλινο θυμιατό με κάρβουνα αναμμένα και ευωδιαστό θυμιάμα, που μας το έφερναν οι εργαζόμενοι στο Άγιο Όρος συγχωρινοί μας. Όλος ο κόσμος περνούσε τις εικόνες και την ανθοδέσμη πάνω από τον καπνό του θυμιάματος και συνέχιζε την ιερή προσκυνηματική πορεία. Όλο το χωριό, με ασπροασβεστωμένους τους τοίχους και τους κορμούς των δένδρων, ήταν ολόψυχα δοσμένο στην πανηγυρική αυτή ατμόσφαιρα.

Όταν έφθαναν οι άνθρωποι στην εκκλησία τότε, είτε κρατούσαν εικόνες είτε όχι, έκαναν τρεις περιφορές γύρω από τον ναό του Αγίου Βασιλείου, ψάλλοντας το «Χριστός Ανέστη» και στο τέλος έριχναν την ευωδιαστή και θυμιατισμένη ανθοδέσμη πάνω στα κεραμίδια της

Εικονίσματα. Με τις εικόνες του Ι.Ν. Αγ. Βασιλείου κατά την περιφορά. (δεκ. '60)

εκκλησίας λέγοντας ο καθένας ενδόψυχα το παρακλητικό αίτημά του προς τον αναστάνα Χριστό.

Στη συνέχεια, τοποθετούσαν τις εικόνες που μετέφεραν από το Προσκύνημα της Παναγίας μπροστά στο τέμπλο του ναού του Αγίου Βασιλείου μέχρι την επόμενη ημέρα. Την άλλη ημέρα, την Τρίτη του Πάσχα, η Θεία Λειτουργία γινόταν στο ναό του Αγίου Βασιλείου του χωριού. Φρόντιζαν όλοι οι κάτοικοι του χωριού να παρευρίσκονται στη Θεία Λειτουργία, διότι έπρεπε, μετά το τέλος της, μαζί με τις εικόνες του Προσκυνηματος να πάρουν και τις μεγάλες εικόνες του τέμπλου του ιερού ναού του Αγίου Βασιλείου για τη μεγάλη τώρα διαδρομή, που θα αγκάλιαζε το χωριό από τα νοτιοδυτικά.

Η διαδρομή αυτή ακολουθούσε δύσκολα μονοπάτια για να περάσει από όλα τα κτήματα όλων σχεδόν των κατοίκων. Περνούσε αρχικά από το μεγάλο σταυροδρόμι, όπου ο δρόμος του χωριού προς τα νοτιοδυτικά έτεμνε το πεζοπόρο μονοπάτι Πυργαδικίων-Αρναίας. Στο σταυροδρόμι αυτό υπήρχε το υψωμένο δένδρο. Στον κορμό αυτού του δένδρου, που ήταν μια γέρικη βελανιδιά, υπήρχε μια μεγάλη τρύπα στο ύψος του αναστήματος ενός ανθρώπου και εκεί ο ιερέας τοποθετούσε το «ύψωμα». Το ύψωμα αυτό ήταν ένα ειδικό κομμάτι διαβασμένου άρτου.

Στο σημείο αυτό, πριν την τοποθέτηση του υψώματος, διαβάζονταν πολλές ευχές για την προστασία της υγείας των κατοίκων και της ασφάλειας του χωριού. Όλοι οι κάτοικοι του χωριού μας και όλο το χρόνο, καθώς περνούσαν καθημερινά από εκεί για τις δουλειές τους, στέκονταν και έκαναν τον σταυρό τους μπροστά στο υψωμένο δένδρο, όπως το αποκαλούσαν και το οποίο σέβονταν όπως και ένα παρεκκλήσι. Αργότερα όμως, όταν φτιαχόνταν ο περιφερειακός δρόμος του χωριού μας για τα Πυργαδικία, δεν γλίτωσε και το υψωμένο δένδρο.

Μετά το υψωμένο δένδρο, η θρησκευτική πομπή ακολουθούσε ένα μονοπάτι κατά μήκος της κορυφής της «Λαγοτράχης», όπου βρίσκονται και τα δικά μας χωράφια και η καλύβα μας. Το μονοπάτι αυτό ανάμεσα στα πουνάρια και στις σουσούρες το είχαν χαράξει κυρίως οι Αγιο-Νικολάτες, οι οποίοι με τα μουλάρια τους κουβαλούσαν όλο το χρόνο τις παραγωγές τους για να τις πουλήσουν στην Αρναία και να αγοράσουν από εκεί ρουχισμό και είδη προικός. Τα προϊόντα που πουλούσαν τότε στην Αρναία ήταν τα κρασιά, που κουβαλούσαν μέσα στα γιδίσια τουλούμια, τα σταφύ-

λια, τα σύκα, οι ελιές και κυρίως το λάδι. Αυτά ήταν τα προϊόντα που δεν ευδοκίμουν στην ορεινή Αρναία και η οποία συγκέντρωνε τότε όλους τους δημόσιους υπαλλήλους της Βόρειας Χαλκιδικής.

Σ' όλη τη διαδρομή, κατά μήκος της κορυφής της Λαγοτράχης, μέχρις ότου κατέβουν στα ισιώματα της «Βάφτσας», τα νεαρά αγόρια και τα κορίτσια έτρεχαν πίσω-μπρος ψάλλοντας εμβληματικά το «Χριστός Ανέστη» και δημιουργώντας μια απείρου ομορφιάς παραδιαμάντικη ατμόσφαιρα. Στους πρόποδες της Λαγοτράχης η περιοχή ονομάζεται «Βάφτσα», διότι υπήρχαν πολλά αμπέλια και το κρασί που παραγόταν είχε πολύ έντονο μαυροκόκκινο χρώμα, που έβαφε, όπου έπεφτε.

Την «Βάφτσα», από τα συνεχιζόμενα καταπράσινα και ανθοστολισμένα ανοιξιάτικα λιβάδια, που λέγονται «τσαΐρια», διαχωρίζει ένα μεγάλο ποτάμι. Αυτό το ποτάμι

σχηματίζεται από τρεις παραπόταμους, που διασχίζουν το χωριό και αποτελεί μεγάλο παραπόταμο του Χαβρία. Οι κτηνοτρόφοι και οι γεωργοί της περιοχής αυτής φρόντιζαν να ρίξουν από τις προηγούμενες ημέρες μεγάλες πέτρες ώστε, πηδώντας από πέτρα σε πέτρα, να μπορεί κανείς να περάσει το ποτάμι χωρίς να βρέξει τα πόδια του.

Τα παλικάρια, ακόμη και με τις βαριές εικόνες στους ώμους τους, τα κατάφερναν

και περνούσαν το ποτάμι χωρίς να βραχούν, πηδώντας από πέτρα σε πέτρα. Το ανοιξιάτικο νερό όμως του ποταμού ήταν πολύ και τα μικρά παιδιά και οι ηλικιωμένοι έπαιρναν τα παπούτσια και τις κάλτσες τους στα χέρια και περνούσαν το ποτάμι, το οποίο τότε είχε πεντακάθαρα νερά και ήταν γεμάτο ζωή από βατράχια και κυρίως με άφθονα ψάρια, που με πολλές τεχνικές πιάναμε για φαγητό. Δυστυχώς όμως σήμερα σ' αυτό το όμορφο ποτάμι χύνονται οι αποχετεύσεις του χωριού μας και ούτε βάτραχο δεν συναντάς πλέον στα βρώμικα νερά του.

Η εικόνα με τους εκατοντάδες πανηγυριστές που μερικοί από τη μια όχθη του ποταμού να βγάζουν τα παπούτσια και τις κάλτσες τους και άλλοι από την άλλη όχθη να τα βάζουν, ενώ ο ιερέας και οι ψάλτες συνοδευόμενοι από τα άσματα των παραποτάμιων αηδονιών και τους ήχους των κελαριστών νερών να ψάλλουν τα αναστάσιμα τροπάρια, τη στιγμή που τα υψωμένα λάβαρα κυμάτιζαν με την ανάλαφρη αρωματισμένη πνοή του ανέμου, μόνον ένας Παπαδιαμάντης θα μπορούσε να την αποδώσει.

Εικονίσματα. Άνδρες μεταφέρουν τις εικόνες στους ώμους. (δεκ. '50)

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΤΗΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΣΜΑΓΑΣ

Αρχαιολόγος

Όταν περπατάς στη Νικήτη, συναντάς συνεχώς μνημεία που δεν αποτελούν τυχαία σημεία με δείγματα ζωής του απώτερου παρελθόντος, αλλά είναι αποσπασματικές εικόνες ενός πολιτισμού που αναπτύχθηκε σε όλη την περιοχή, με τρόπο δυναμικό και συνεχή για πολλές χιλιάδες χρόνια. Το πλούσιο αυτό πολιτισμικό απόθεμα θα μπορούσε να ενταχθεί σε ένα σχέδιο που θα αποσκοπούσε στην **πολιτιστική αναβάθμιση** της Νικήτης, αλλά και στην αξιοποίηση του αρχαιολογικού συμπεράσματος στην **τουριστική βιομηχανία**, μέσω της διαμόρφωσης ενός ελκυστικού πλαισίου.

Μια εφαρμόσιμη λύση για να αξιοποιηθεί το αρχαιολογικό σύμπερασμα από όλες τις περιοχές της Νικήτης και να προσελκυθεί το ενδιαφέρον του κοινού, είναι η **δημιουργία ενός δικτύου αρχαιολογικών θέσεων** που θα μπορούσε να τις επισκεφθεί κανείς μέσα από **μονοπάτια της φύσης ή μέσα από δρόμους** ικανοποιητικής βατότητας για αυτοκίνητα. Αυτό το δίκτυο θα περιελάμβανε **επιμέρους δίκτυα** ανάλογα με τις δυνατότητες συνδυασμού των αρχαιολογικών θέσεων και τους επιμέρους στόχους που θα καλούνταν να εξυπηρετήσουν.

Συγκεκριμένα, ένα επιμέρους δίκτυο, το οποίο ως στόχο θα είχε π.χ. την ανάδειξη του **προϊστορικού παρελθόντος** της Νικήτης, θα μπορούσε να απαρτιζόταν από τους αρχαιολογικούς χώρους **Τραγούλα** της παλαιολιθικής εποχής, όπου πρωτοενοπιείται η παρουσία του ανθρώπου δεκάδες χιλιάδες χρόνια πριν, **Άγιος Παύλος** της Μεσολιθικής Εποχής, που αποτελεί χαρακτηριστικό σημείο μετάβασης από την τροφосуλλεκτική στην παραγωγική οικονομία πριν από περίπου 10000 χρόνια, **Βέτρινο** της Νεολιθικής Εποχής, όπου καταγράφεται η παλαιότερη μόνιμη κατοίκηση πριν 7000 χρόνια, **Παλιοκάστελλο** της Εποχής του Χαλκού, που ξεκινά να χωροοργανώνεται πριν 5000 χρόνια και τέλος **Καστρί** της Πρώιμης Εποχής Σιδήρου, που οχυρώνεται στο τέλος της προϊστορικής περιόδου πριν 3000 χρόνια.

Ένα άλλο δίκτυο, που ως ειδικότερο στόχο θα είχε π.χ. την παρουσίαση της **Πρώιμης Εποχής Σιδήρου** στην περιοχή της Νικήτης, θα μπορούσε να λαμβάνει

υπόψη τους αρχαιολογικούς χώρους που συναντώνται διαδοχικά κατά μήκος της ακτής του Τορωναίου, όπως ο **Ευλένιος Πύργος**, το **Παλιοκάστελλο**, το **Καστρί**, ο **Μαρτζιβάνος**, οι **Σπαθιές**, η **Ελιά** και τα **Λαγόμαντρα**.

Βέβαια, οι θεματικοί στόχοι του κάθε επιμέρους δικτύου θα μπορούσαν να είναι άσχετοι με χρονολογικές επιταγές και να συσχετίζονται μεταξύ τους οι αρχαιολογικές θέσεις με συνδετικό κρίκο κυρίως κάποιο κοινό τους χαρακτηριστικό, όπως π.χ. την έννοια της

ιερότητας. Έτσι θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο στηριγμένο σε αυτή τη λογική, που θα συμπεριελάμβανε τα **παλιά εκκλησάκια πάνω από το νεκροταφείο της Νικήτης**, τη **Βασιλική Σωφρονίου** και το εκκλησάκι του **Αϊ Γιώργη** με την παλιοχριστιανική βασι-

λική, το εκκλησάκι του **Αγίου Αθανασίου**, του **Αϊ Πάννη**, του **Αγίου Παύλου**, αλλά ακόμα και τον επιβλητικό βράχο **Πέτρος** που φαίνεται να έχει ένα χαρακτήρα ιερότητας ήδη στην προϊστορία.

Μια άλλη θεματική αλυσίδα θα μπορούσαν να αποτελούν οι **νερόμυλοι της Νικήτης**, που βρίσκονται **πίσω από το Μελισσοκομικό Συνεταιρισμό**, στην **Καλογριά**, στις **Σπαθιές** και στον **Άγιο Παύλο**, ή οι παλιές **οχυρωματικές** προσπάθειες, λιγότερο ή περισσότερο επιτυχημένες, όπως αποτυπώνονται στους περιβόλους του **Παλιοκάστελλου**, στον πύργο της **Ψαλίδας**, στους περιμετρικούς τοίχους του **Αγίου Αθανασίου**, στα τοιχαλάκια που φράσσουν τα κενά των κατακόρυφων βράχων στο **Μαρτζιβάνο**, στην τάφρο και το τείχος του **Καστρίου**, καθώς και στο νεοαποκαλυφθέν τείχος στα **Λαγόμαντρα**.

Τα επιμέρους δίκτυα, όπως αντιλαμβάνεται κανείς, μπορούν να είναι ακόμη περισσότερα ανάλογα με τους στόχους ανάδειξης των πολιτιστικών χώρων και τις επιλεγμένες περιοχές. Μέσα από αυτά τα αλληλοεμπλεκόμενα συστήματα θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας ιστός που θα καθιστούσε εμφανές το ιστορικό φορτίο του χώρου. Ίσως μάλιστα να επιλέγονταν κάποια σημεία στα οποία αξιοποιώντας **τρισδιάστατες**

Το Καστρί της Νικήτης

συνέχεια στη σελίδα 19

ΤΑ ΥΦΑΝΤΑ ΤΗΣ ΑΡΝΑΙΑΣ

† ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ*

Στο βιβλίο του Γάλλου προξένου της Θεσσαλονίκης Κουζινερύ «Ένα ταξίδι στη Χαλκιδική στα 1793» χαρακτηριστικά αναφέρεται το εξής: «Η ευμάρεια μέσα στην οποία ζουν οι κάτοικοι της Λιαρίγκοβης, δεν προέρχεται μόνον από την καλλιέργεια των αγρών τους, κατασκευάζουν τάπητες (κιλίμια) για τους οποίους χρησιμοποιούν το μαλλί του τόπου. Όλες σχεδόν οι οικογένειες ασχολούνται με την εργασία αυτή και τα προϊόντα της βιοτεχνίας αυτής έφθαναν και πουλιότανε ως την Ρωμυλία και ιδίως στα Μοβαστήρια...»

Το 1887 ο Ν. Σχινάς, στις οδοιπορικές του σημειώσεις αναφέρει τα παρακάτω για την Λιαρίγκοβη: «Οι μέν άνδρες είναι αγωγάτες, μελισσοτρόφοι, αμπελοουργοί, κτηνοτρόφοι, οι δε γυναίκες ασχολούνται με την κατασκευή ωραίων ταπήτων εκ μαλλιού»

Μία φίλη μου εθνολόγος, η Μαρία Χάκμαν, που πολλοί την ξέρομε στην Αρναία, σε μία εργασία της που δημοσιεύθηκε το 1983 σε γαλλικό περιοδικό, αναφέρει επί λέξει: «...Όταν μιλάς για λαϊκή τέχνη στην Αρναία, πρέπει πάντα να αναφέρεις την υφαντική. Δραστηριότητα των γυναικών, εξασκούμενη μέσα σ' όλες τις οικογένειες, όπου την πρώτη θέση έχει ο αργαλειός, ένας και πολλές φορές περισσότεροι. Καθώς ο,τι έφερναν οι άνδρες ήταν συνήθως ανεπαρκές, οι γυναίκες ύφαιναν όχι μόνο για το σπίτι ή την προίκα της κόρης τους, αλλά και για εμπόριο. Και για μερικές οικογένειες η υφαντική ήταν η μόνη πηγή εσόδων. Και τώρα επιτρέψτε μου, όσο γίνεται σύντομα, να μιλήσω για την ιστορία του.

Για μας τους Αρνώτες είναι η τοπική μας ταυτότητα. Η παράδοση λέει πως στο Κάστρο της Ωρηάς που τοποθετείται ιστορικά στον Άη Λιά η βασιλοπούλα ύφαινε με χρυσή κλωστή και χρυσή σαΐτα, στο χρυσό αργαλειό, θαμμένον ακόμη στις στοές του Κάστρου.

Όπως βλέπετε, λοιπόν, και ο τοπικός θρύλος σχετίζεται με την υφαντική δεξιοτεχνία των γυναικών αυτού

του τόπου, κυρίως πιο πρόσφατα στα μάλλινα υφαντά.

Παλιότερα οι γυναίκες δούλευαν και το βαμβάκι, ειδικοί τεχνίτες, οι στοιβαχτάρηδες, όπως τους αποκαλούσαν, έφερναν το βαμβάκι, το στοιβαζαν, οι δε γυναίκες το έκλωθαν στη ρόκα στιμόνι για τα χαλιά ή τις μπάντες.

Αλλά και το μετάξι δουλεύαμε, από το μεταξόπορο ως το κουκούλι και την μεταξωτή κλωστή, βροχό όπως τον λέγαμε.

Υφαίναμε τα μεταξένια στρωσίδια και τα ολομέταξα φορέματα. Μάλιστα ήταν και το πρώτο έσοδο που εισέπραττε η οικογένεια από την αρχή του καλοκαιριού, το μαξούλι όπως το λέγαμε, πανάρχαια και πανανθρώπινη, η υφαντική είναι μια τέχνη δύσκολη και χρονοβόρα.

Στις μέρες μου την λαϊκή υφαντική αποτελούσε μια σειρά διαδοχικών διαφορετικών εργασιών. Αρχίζε με το πλύσιμο του μαλλιού στους

λάκκους. Συνεχίζαμε με το λανάρισμα, το άνοιγμα του μαλλιού με συρμάτινο λανάρι, φτιαγμένο από τον Αρνώτη λαναρά.

Το γνέσιμο με το τσικρίκι και τη ρόκα. Τελείωνε με το υφασμένο πανί απλό, πλουμισμένο και χρωματιστό. Αναλογισθείτε όλα αυτά να γίνονται με τα φτωχά μέσα εκείνης της εποχής. Η ύφανση στο καθιστό ξύλινο αργαλειό είναι το τελευταίο μέρος και το δυσκολότερο αυτής της μακριάς διαδικασίας.

Αλλά για μας ήταν ανάγκη. Γιατί το υφαντό έντυνε τον Αρνώτη «από την γέννα ως την γούρνα» κατά την λαϊκή έκφραση. Εμείς όμως οι γυναίκες με μεράκι ή φαντασία το κάναμε και καλλιτέχνημα για να διακοσμήσουμε το σπίτι μας και να ομορφάινει την σκληρή ζωή μας. Έτσι γινόταν τα κιλίμια, οι πλανκέτες, τα σινιδωτά, τα θυρωτά από μετάξι και οι περίφημες καλλιγραφικές μπάντες.

Τα υφαντά μας έπαιρναν ονόματα που δήλωναν την τεχνική της κατασκευής, την ύλη, το σχέδιο ή το χρώμα (όπως κουκουλάρκο ή χάκη κ.λ.π.), την χρήση

*"Η Ηώς και το άρμα του ήλιου".
Επώνυμο "καλλιγραφικό" υφαντό της Αρναίας.*

*Η Χαρίκλεια Δημητρακούδη γεννήθηκε και έζησε στην Αρναία (1903-2003). Υφάντρα η ίδια, υπήρξε κορυφαία της υφαντικής τέχνης. Από μικρό κορίτσι ως τα γεράματα ύφανε αμέτρητα καλλιγραφικά χαλιά και στρωσίδια τα οποία τελικά δώρισε στο Μουσείο Υφαντικής Αρναίας, του οποίου η ίδια εμπνεύστηκε την ίδρυση και τελικά το πλούτισε. Η κ. Χαρίκλεια είναι γνωστή με το πολύ τιμητικό προσωνύμιο η «Κυρά της Αρναίας». Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από την ομιλία της στο 1ο Αναπτυξιακό Συνέδριο Αρναίας (1991).

τους (μισάλι) για το ψωμί στην πινακωτή ή την προέλευση τους (πολυγυρινό ρενικιότικο).

Τα σχέδια μας στην αρχή ήταν απλά, ήλιοι, ψαλιδωτά, δέντρα, ζώα, γλάστρες. Στα περισσότερα σχέδια υπάρχουν μαρτυρίες για βαθύτερες ρίζες, κυρίως από το Άγιον Όρος.

Λίγο αργότερα τα σχέδια μας έγιναν πιο περίπλοκα, τα παίρναμε από την μυθολογία, την ιστορία, την ελληνική λεβεντιά, ή την ζωή του χωριού, την βοσκοπούλα, τον αρραβώνα, τα ζαρκάδια, την βρύση του μοναστηριού, κι άλλα σχέδια στα οποία, ακόμα κι όταν αντιγράφαμε από τις καλλιγραφίες, βάζαμε την δική μας ευαισθησία.

Εκεί που πρέπει να σταθώ λίγο είναι το χρώμα, το ανεξίτηλο φυτικό χρώμα των υφαντών μας. Αναζητήσαμε και ανακαλύψαμε στο φυσικό περιβάλλον μας τα χρώματα. Η πείρα των παλαιότερων και οι δικοί μας πειραματισμοί και οι αναζητήσεις δημιούργησαν μοναδικές αποχρώσεις. Ίσως ξαφνιαστείτε, αν σας πω ότι τα κρεμμυδότσουφλα, το ριζάρι, τα συκόφυλλα, ο ξούκος, δηλαδή το βρώμικο νερό του μαλλιού με την κατάλληλη τεχνική μας βγάζουν ποικιλία χρωμάτων.

Και έρχομαι στην σημερινή πραγματικότητα, όπως την βλέπουμε εμείς οι υφάντρες, την παρακμή των υφαντών της Αρναίας. Αυτό το περίτεχνο υφαντό καμωμένο, όπως πιο πριν σας ανέφερα, είχε ένα πολύ υψηλό κόστος με αποτέλεσμα να μην πουλιέται εύκολα στις δικές μας και στις ξένες αγορές. Γι' αυτό η υφάντρα χωρίς ασφάλιση, χωρίς σίγουρη αγορά, χωρίς οργανωτική κάλυψη από ειδικούς, χωρίς με άλλα λόγια ουσιαστικά κίνητρα στράφηκε στην δουλειά για τρίτους.

Αυτοί την προμήθευαν φτηνά συνήθως υλικά για φτηνά κατασκευάσματα, που τα πουλούσαν φτηνά στα παζάρια. Δεν είναι οι μοναδικές αιτίες όμως. Το φαινόμενο αυτό που άρχισε περίπου από το 1970 και συνεχίζεται ως τις μέρες μας, επιδεινώθηκε από την μετανάστευση. Επίσης η υποχρεωτική φοίτηση των κοριτσιών μέχρι τα 16 χρόνια τους, η μείωση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια, η αλλαγή στην νοοτροπία των γονιών, που θέλουν να σπουδάσουν τα παιδιά τους, και η βελτίωση των όρων διαβίωσης είναι από τους καθοριστικούς παράγοντες της σημερινής θλιβερής πραγματικότητας. Πρέπει να παραδεχθώ ότι κάναμε πολλές προσπάθειες, με πρώτη το 1946, όταν, με την προτροπή του τότε διευθυντή της Α.Τ.Ε κ. Καραμούτα, κάναμε τον πρώτο συνεταιρισμό «χωρικής υφαντικής». Όμως η συγκεκριμένη προσπάθεια δεν έπεισε.

Η υφάντρα χρησιμοποίησε το χαμηλότοκο δάνειο και προτίμησε την μοναχική δραστηριότητά της.

Το 1961 γίνεται η Ένωση Βιοτεχνικών Χειροτεχνών Αρναίας, που γνώρισε μεγάλη επιτυχία όταν το αρνιώτικο υφαντό πουλιόταν στην Γερμανία, στην Σουηδία, στις Ηνωμένες Πολιτείες και στον Καναδά. Το 1970 περίπου άρχισε η αντίστροφη μέτρηση εξ αιτίας όλων όσων σας προανέφερα.

Το 1985 ιδρύεται άλλος συνεταιρισμός με την βοήθεια του Ε.Ο.ΜΜ.Ε.Χ. και με το όνομα «Συνεταιρισμός Προβολής Προϊόντων Χειροτεχνίας και λαϊκής Τέχνης» αλλά και αυτός είχε την ίδια τύχη για διάφορους λόγους.

Ύστερα από όλες αυτές τις επισημάνσεις πρέπει να σταθούμε με επίσκεψη στη σημερινή πραγματικότητα.

Είναι γεγονός ότι υπάρχει στην Αρναία ένα έτοιμο

ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, αφού δεν υπάρχει Αρνιώτισσα που να μην ξέρει την υφαντική τέχνη. Υπάρχει ο αργαλειός, υπάρχει η παράδοση. Και από σφυγμομετρήσεις και συζητήσεις φαίνεται ότι υπάρχει η διάθεση να επανέλθουν στον αργαλειό πολλές από τις γυναίκες, είτε μερικά είτε αποκλειστικά, αν υπάρξει οργάνωση και αξιοποίηση τους από κατάλλη-

*"Ελληνική λεβεντιά".
Επώνυμο "καλλιγραφικό" υφαντό της Αρναίας.*

λους φορείς.

Είναι λοιπόν στα χέρια του ΕΟΜΜΕΧ, του ΕΟΤ, του ΕΛΚΕΠΑ ή και της ΕΟΚ ακόμα, να προωθήσει το υφαντό μας, με την κατάλληλη διερεύνηση της ντόπιας και ξένης αγοράς.

Δεν θα ήταν άσκοπη και η δημιουργία σχολής ανεξίτηλων φυτικών και χημικών βαφών, αφού ένας λόγος που το υφαντό μας απορρίφθηκε παλιότερα ήταν και η κακή βαφή του. Εδώ προτείνω τον εκσυγχρονισμό του εκσυγχρονιστικού βαφείου.

Προτείνουμε επίσης:

1. Την προμήθεια σύγχρονων ξύλινων αργαλειών για να διευκολυνθεί και να αυξηθεί η παραγωγή.

2. Την χορήγηση χαμηλότοκων μεσοπρόθεσμων δανείων, τα οποία θα αποτελούσαν ισχυρό κίνητρο για την υφάντρα, με παράλληλη κατοχύρωση και προστασία των υφαντών της

Τελειώνοντας, όσον αφορά το μέλλον του υφαντού μας, μπορεί και πρέπει να είναι διαφορετικό από το παρόν, και θέλω να πιστεύω ότι το 1ο Αναπτυξιακό Συνέδριο θα συμβάλει αποτελεσματικά, ώστε τα υφαντά μας να παίξουν και πάλι το ρόλο τους στη διατήρηση της παράδοσης και να στηρίξουν αποτελεσματικά τον οικογενειακό προϋπολογισμό και ευρύτερα την οικονομία της Αρναίας.

Ο ΠΑΠΠΟΥΣ Ο ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

Μια αληθινή ιστορία.

ΕΛΕΝΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ-ΣΧΟΙΝΑ

Φιλολόγος

«*Αγόρι, αγόρι*» φώναξε η μπάμπω μόλις έπιασε στα χέρια της το νεογέννητο μωρό. «*Να σου ζήσει, Χρυσάνθω μου, να σου ζήσει καλή μου ο μικρός Χριστόδουλος. Ο Θεός στον έστειλε γρήγορα στη θέση του συγχωρεμένου*».

Έτσι η μπάμπω ονομάτισε αμέσως το μικρό αγοράκι, αυτή ήταν άλλωστε και η συνήθεια του τόπου. Το κοιλόρφανο παιδί έπαιρνε το όνομα του χαμένου γονιού.

Χαμογέλασε η μάνα με πικρό χαμόγελο. Κουλουριασμένη πάνω στο φτωχικό κρεβάτι, ταλαιπωρημένη από τη γέννα και τα βάσανα, σκεφτόταν πόσο διαφορετική ήταν αυτή η γέννα από τις έξι των μεγαλύτερων παιδιών της.

Τότε καθότανε δίπλα της ο άντρας της, που πριν λίγους μήνες είχε χάσει, και τον έβλεπε θαρρείς και τώρα να της γελάει και να της δίνει θάρρος με τα λόγια του.

«*Ο Θεός που μας τά δωσε Χρυσάνθω μ, ο Θεός θα μας βοηθήσει να τα μεγαλώσουμε και να τα κάνουμε σωστούς και άξιους ανθρώπους στην κοινωνία*».

Και μιλούσανε τότε και γελούσανε και κάνανε όνειρα για το μέλλον των παιδιών τους. Αυτά σκεφτότανε τώρα η μάνα και γλύκαινε θαρρείς η ψυχή της στη θύμηση του άντρα της.

Αμέσως όμως συνήλθε. Αυτά γινόταν τότε σκέψη. Τότε που μαζί με τον συγχωρεμένο Χριστόδουλο σχεδιάζανε το μέλλον της οικογένειάς τους. Τώρα; Μόνη της πρέπει να φροντίσει για όλα. Οι ελιές στα χωράφια ήθελαν δουλειά και δυνατά χέρια και τα λίγα ζώα που είχανε κι αυτά ήθελαν τον άνθρωπό τους που να ξέρει πως θα τα συντηρήσει και θα τα αυγατίσει. Δουλειά πολλή λοιπόν, αλλά από πού; Τα εφτά παιδιά της ήταν όλα ανήμπορα, μικρά. Ο Βασίλης μόλις 13 ετών, ο Θανάσης 11, με την ίδια διαφορά ακολουθούσε ο μικρός Μαργαρίτης και στη συνέχεια τα δύο κορίτσια και τα άλλα δύο αγόρια.

Φώναξε τα μεγαλύτερα αγόρια της κοντά της και τους είπε:

«*Εσύ Βασίλη μου στα χωράφια σαν μεγαλύτερος. Εσείς Θανάση μ και Μαργαρίτη μ στα ζώα τα δικά μας και τα ξένα κι εγώ από κοντά σας σε όλα. Εγώ θα σας καθοδηγώ, θα σας βοηθώ, θα είμαι πάντα δίπλα σας*».

Έτσι έβαλε στο δρόμο τη ζωή της οικογένειάς με

λογική και ψυχραιμία και λύγιζε μόνο, όταν τα μικρά της ζητούσαν μαζί με το ψωμί και τυρί. Έκοβε τότε από το ψωμί τους ένα μικρό κομμάτι και τους έλεγε:

«*Ορίστε και τυρί*».

Όλα τα παιδιά συνήθισαν σιγά σιγά στον καινούργιο τρόπο ζωής και πότε με λίγα πότε λίγα, περισσότερα περνούσε ο καιρός. Όλα εκτός από τον μικρό Μαργαρίτη που μόλις πάτησε τα 13 ζήτησε από τον 15χρονο Βασίλη να του δώσει, ό,τι του ανήκε, όσο λίγο κι αν ήτανε αυτό, και να φύγει. Δεν μπορούσε να συμβιβαστεί με την ιδέα ότι θα περνούσε όλη του τη ζωή μέσα σ' αυτήν τη μιζέρια και την ανέχεια.

«*Εγώ θα φύγω Βασίλη*» του λέει, «*θα πάω να βρω κάτι καλύτερο να κάνω για το καλό το δικό μου και της οικογένειάς. Βοήθησε με όμως κι εσύ, δώσε μου ό,τι νομίζεις ότι δικαιούμαι*».

Ο Βασίλης μόλις το άκουσε τον αποπήρε άγρια. Πως ήταν δυνατόν να ζητάει να τον βοηθήσει μια οικογένεια, που με δυσκολία κατάρφερνε να εξασφαλίσει το καθημερινό ψωμί; Η άρνηση του Βασίλη πείσμως, θαρρείς, τον μικρό Μαργαρίτη και η επιθυμία του έγινε απόφαση. Έκανε με τον νου του διάφορα σχέδια και ζητούσε να βρει

Ο Μαργαρίτης Αστ. Σχοινιάς (1886-1976).

τρόπο να τα πραγματοποιήσει.

Πως μπορούσε όμως ένα 13χρονο αγόρι να πραγματοποιήσει τα όνειρά του, να φύγει από το χωριό του σε μια εποχή που η Μακεδονία ήταν ακόμη τουρκοκρατούμενη και η Κασσάνδρα ένα νησί με δρόμους ανύπαρκτους; Μια μικρή σχεδία ξύλινη και κακοφτιαγμένη περνούσε τότε τους ταξιδιώτες και τα κάρα τους από την Κασσάνδρα απέναντι. Όσο και να σκεφτότανε, δεν μπορούσε να βρει λύση.

Τελικά τη λύση του την έδωσε ένα κάρο. Μια μέρα βλέπει να περνάει από μπροστά του ένα κάρο με κατεύθυνση προς τη Θεσσαλονίκη. Το οδηγούσε ένας μεσόκοπος άνδρας, που τον έβλεπε για πρώτη φορά. Το κάρο ήταν από την Επανομή. Ήρθε από κει γεμάτο καρπούζια και αφού ξεπούλησε επέστρεφε πάλι στον τόπο του. Ξαφνικά πήρε τη μεγάλη απόφαση.

«*Θα το ακολουθήσω*» είπε «*και θα πάω όπου πάει*». Μπροστά λοιπόν το κάρο με τον κουρασμένο από το μακρύ ταξίδι οδηγό του και από πίσω ο Μαργαρί-

της που σαν μικρός Οδυσσεάς ξεκινούσε να δει και να γνωρίσει καινούργιους τόπους και άλλους ανθρώπους. Οι δικοί του δεν κατάλαβαν τίποτα, όπως τίποτα δεν κατάλαβε και ο μισοκοιμισμένος οδηγός του κάρου. Μόλις βγήκαν έξω από το χωριό, ο Μαργαρίτης κρύβεται πίσω από έναν θάμνο, κάνει τον σταυρό του και παρακαλάει τον Θεό να τον αξιώσει να επιστρέψει μια μέρα τσορμπατζής. Κάποια στιγμή όμως ο οδηγός αντιλαμβάνεται ότι κάποιος τον ακολουθεί.

«Για πού πας μικρέ;» τον ρωτάει πιο πολύ με ειρωνεία παρά με περιέργεια.

«Για κει που πας κι εσύ!» του απαντάει με θάρρος ο Μαργαρίτης.

«Εγώ; Εγώ πηγαίνω σπίτι μου, στο χωριό μου και είναι πολύ μακριά θα κουραστείς. Εκτός κι αν έχεις λεφτά να με πληρώσεις για να σε ανεβάσω στο κάρο. Έχεις;» τον ρωτάει.

«Όχι» του απαντάει ο Μαργαρίτης

«Τότε δώσε μου ότι έχεις κι ανέβα!» του λέει ο οδηγός.

«Αυτό έχω μόνο» του λέει ο Μαργαρίτης και του δείχνει ένα κουρτέλο (μικρό μαχαιράκι) που πάντοτε κουβαλούσε μαζί του.

Το βράδυ της επόμενης ημέρας φτάνουνε στο χωριό. Μια γυναίκα που βγήκε να υποδεχθεί τον άντρα της μόλις είδε τον Μαργαρίτη του έδωσε ψωμί και τον έβαλε κάπου να κοιμηθεί. Πριν καλά καλά ξημερώσει η επόμενη μέρα, ο Μαργαρίτης ξυπνάει και βγαίνει έξω στο χωριό. Ερημιά παντού. Μόνο μερικά κάρα κινούνται. Παρατηρεί ότι όλα είναι φορτωμένα με φρούτα και λαχανικά. Καταλαβαίνει ότι όλα πηγαίνουν κάπου να ξεπουλήσουν. Τα ακολουθεί και βρίσκεται στο κέντρο της Θεσσαλονίκης που εκείνη την εποχή ήτανε στο Βαρδάρι.

Του κάνει εντύπωση ο πολύς κόσμος που κινείται, τα τραμ, τα πολλά μαγαζιά φορτωμένα με όλα τα καλά. Τα βήματά του όμως ακολουθούν τη μυρωδιά του φρέσκου ψωμιού, σε έναν φούρνο.

«Θέλω να δουλέψω σε σένα» λέει του φούρναρη. «Θα κάνω ό,τι δουλειά μου πεις, αρκεί να τρώω ψωμί και να κοιμάμαι σε μια γωνιά. Μη με βλέπεις μικρό, είμαι δυνατός και αντέχω...».

Ο φούρναρης και η οικογένειά του θαύμασαν την εργατικότητα του, το θάρρος του και τη δίψα που είχε για προκοπή και όταν τους ανακοίνωσε ότι θα περάσει από μια επιτροπή για να φύγει μετανάστης στην Αμερική όχι μόνο τον ενθάρρυναν, αλλά του υποσχέθηκαν ότι θα τον βοηθήσουν όσο μπορούν να πραγματοποιήσει το όνειρό του.

Έτσι ο Μαργαρίτης βρίσκεται στην Αμερική σε ηλικία μόλις 15 χρονών. Εκεί συναντάει κι άλλους Έλληνες οι οποίοι είχαν πάει κι αυτοί αναζητώντας μια

καλύτερη ζωή. Συγκατοικεί με άλλους τέσσερις και βρίσκει αμέσως δουλειά. Είναι ο πιο μικρός της παρέας αλλά κατορθώνει να τους κάνει να τον εμπιστευτούν.

«Κάθε φορά που θα πληρωνόμαστε» τους λέει «θα κρατάμε τα απαραίτητα για να ζούμε και τα υπόλοιπα θα τα βάζουμε στην τράπεζα. Δεν ήρθαμε εδώ για να γλεντάμε. Ήρθαμε για να δουλέψουμε με όλη μας τη δύναμη, να κάνουμε προκοπή και χρειάζεται δουλειά αλλά κυρίως οικονομία».

Οι υπόλοιποι θεωρούν λογικά τα λόγια του και τον υπακούν.

Στην αρχή δουλεύει σαν βοηθός ηλεκτρολόγου. Μετά σε εργοστάσιο. Δουλεύει συνέχεια και πάντα ψάχνει για το καλύτερο. Σε ένα εργοστάσιο ο διευθυντής είναι φιλέλληνας. Μαθαίνει για την αξιοσύνη του Μαργαρίτη και μια μέρα τον καλεί στο γραφείο του.

Μπορείς να μεταφράσεις την αρχαία φράση: «Ερρει τα κάλα. Μίνδαρος απεσσύα, πεινώντι τώνδρες. Απορίομεν τι χρη δραν»*, μπορείς, το ξέρεις;

Όχι δεν το ξέρει, δεν το έχει ξανακούσει. Μέχρι την Γ' Δημοτικού είχε πάει στο χωριό του. Μ' αυτά τα λόγια απαντά και φεύγει υπερήφανος από το γραφείο. Υπερήφανος γιατί είπε την αλήθεια στον προϊστάμενο του και φάνηκε ότι εκείνος το εκτίμησε. Αυτό το περιστατικό έγινε η αιτία να θέσει καινούργιο στόχο στη ζωή του. «Πρέπει να βρω τρόπο να συνεχίσω το σχολείο» σκέφτηκε.

Έτσι γράφτηκε σε νυχτερινό σχολείο. Πλέον συνδυάζει δύσκολα την εργασία και τις σχολικές υποχρεώσεις για τα επόμενα δύο – τρία χρόνια. Όταν όμως οι απαιτήσεις του σχολείου αυξάνονται και καταλαβαίνει ότι δεν μπορεί πια να ανταποκριθεί, σταματάει το σχολείο. Τώρα πια κάνει δυο και τρεις δουλειές ταυτόχρονα και οι οικονομίες του μεγαλώνουν. Κάποτε καταλαβαίνει ότι πρέπει να δώσει σημεία ζωής και στην οικογένειά του. Γράφει λοιπόν στη μητέρα του και της στέλνει τα πρώτα χρήματα για να βοηθήσει τα αδέρφια του αλλά κυρίως τις αδελφές του, που είναι πλέον σε ηλικία γάμου. Στη συνέχεια κάνει πρόσκληση στο μεγαλύτερο αδελφό του Θανάση να πάει μαζί του στην Αμερική. Πηγαίνει κι αυτός και μαζί πια συνεχίζουν να κάνουν διάφορες δουλειές και να βοηθούν όσο μπορούν την οικογένεια.

Βρισκόμαστε στην περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Όταν η Αμερική παίρνει μέρος στον πόλεμο το 1917 κατατάσσεται στο εκστρατευτικό σώμα που στέλνει η Αμερική στη Γαλλία και ως Αμερικανός υπήκοος πλέον πολεμάει για την Αμερική. Στον στρατό διακρίνεται για την πειθαρχία και την εργατικότητά του. Του κάνουν πρόταση να παραμείνει μόνιμα στον στρατό. Αρνείται. Δεν θέλει να θέσει όρια στη ζωή του.

* Τα πλοία καταστράφηκαν. Ο Μίνδαρος (ο Σπαρτιάτης ναύαρχος) χάθηκε. Πεινούν οι άνδρες. Απορούμε τι πρέπει να κάνουμε.

Αποστρατεύεται και συνεχίζει να δουλεύει με τον αδελφό του σε δική τους πια δουλειά που ανοίγουν σε μια περιοχή που έχει πολλά εργοστάσια. Ένα μικρό εστιατόριο με ελληνικά φαγητά. Συναντούν δυσκολίες. Το μαγαζί δουλεύει και τη νύχτα με αποτέλεσμα να δέχονται απειλές και επιθέσεις από διάφορους ξένους. Μια βραδιά μπαίνει στο μαγαζί ένας ληστής και τους απειλεί με το όπλο του. Προκειμένου να αμυνθεί ο Μαργαρίτης τον τραυματίζει. Συλλαμβάνεται, δικάζεται και αθώνεται επειδή βρισκόταν σε άμυνα.

Τα χρόνια περνούν. Ο λογαριασμός στην τράπεζα μεγαλώνει και συνεχίζουν να δουλεύουν με την ίδια όρεξη. Τώρα πλέον έχει ο καθένας το σπίτι του και τις ανέσεις του.

Το 1927 ο Θανάσης αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα υγείας και επιστρέφει στην Ελλάδα. Το 1929 επιστρέφει και ο Μαργαρίτης. Θέλει να κάνει οικογένεια στα πρότυπα της πατρίδας του, όπου τον κύριο λόγο θα είχε ο πατέρας. Στην Αμερική μέχρι τα 42 χρόνια του έκλεινε τ' αυτιά του στις σειρήνες που προσπαθούσαν να τον κρατήσουν εκεί. Δεν ήθελε να μείνει και να κάνει οικογένεια που τα παιδιά όχι μόνο δεν συμβουλευονται τους γονείς, αλλά ούτε και τους ενημερώνουν για τη ζωή τους. Αυτός ήθελε οικογένεια που τον πρώτο και τελευταίο λόγο θα είχε ο πατέρας.

Γυρίζει λοιπόν στο χωριό, όπως είχε ευχηθεί να γυρίσει τσορμπατζής, και «λεγεωνάριος», τίτλο που είχε αποκτήσει από τη συμμετοχή του στον πόλεμο στη Γαλλία.

Ο ερχομός του μαθαίνεται σε όλα τα χωριά της Κασσάνδρας και τα προξενιά έρχονται το ένα πίσω απ' το άλλο. Πριν αποφασίσει όμως να κάνει οικογένεια κάνει την πρώτη του αγορά. Αγοράζει μια ωραία μονοκατοικία στη Θεσσαλονίκη. Στη συνέχεια χτίζει ένα ωραίο σπίτι στο πιο κεντρικό σημείο του χωριού. Αγοράζει σχεδόν ό,τι πουλιέται, αφού διαθέτει χρήματα και είναι περιζήτητος αγοραστής.

Ένα βράδυ στη Θεσσαλονίκη την ώρα που κοιμότανε στο ξενοδοχείο τον ξυπνάει ένας συμπατριώτης του και του προτείνει να αγοράσει ένα παραθαλάσσιο ελαιώνα 16 στρεμμάτων. Είχε μεγάλη ανάγκη τα χρήματα.

«Πάρε τα χρήματα κι άσε με να κοιμηθώ» του λέει.

Έτσι κάνει την καλύτερη αγορά του. Αγόρασε το κτήμα το πρωί χωρίς να ξέρει καν πού βρίσκεται. Το είδε όταν επέστρεψε στο χωριό και χάρηκε γιατί και τον συγχωριανό του εξυπηρέτησε και ο ίδιος ενθουσιάστηκε.

Εν τω μεταξύ σε όποιο χωριό πηγαίνει δέχεται προτάσεις γάμου. Είναι ο πλούσιος Αμερικάνος που θέλει να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια.

Ένα βράδυ βρίσκεται στο καφενείο της Φούρκας. Οι λιγοστοί θαμώνες μαζεμένοι γύρω από το αναμμένο μαγγάλι ξαφνιάζονται, όταν βλέπουν έναν περιποιημένο άνδρα, καλοφτιαγμένο με αέρα ξένου να τους καλησπερίζει και να δίνει εντολή στον καφετζή να

τους κεράσει όλους. Μαζεύονται γύρω του. Τους διηγείται την ιστορία του.

«Κοντοχωριανός είμαι» τους λέει «και γύρισα απ' την Αμερική, ύστερα από 27 χρόνια. Ήρθα γιατί λαχτάρησα τον τόπο μου και γιατί θέλω να κάνω οικογένεια ελληνική». Ανάμεσα στους θαμώνες εκείνο το βράδυ βρισκόταν και ο γέρο Στέργιος. Ήταν έτοιμος να φύγει πριν έρθει ο επισκέπτης γιατί στο σπίτι τον περίμενε η 19χρονη θετή κόρη του. Ήταν μόνη της. Η γυναίκα του είχε πεθάνει κι έπρεπε να γυρίσει νωρίς για να τη συντροφεύσει. Κάποια στιγμή τον πλησιάζει ο νονός της κόρης του.

«Τι λες Στέργιο για την Ηρακλεία τη δική μας; πως σου φαίνεται;». Ο μπάμπια Στέργιος δεν απαντά. Βάζει κάτω το κεφάλι και σκέπτεται. Κάποια στιγμή σηκώνεται να φύγει. Τον ακολουθεί ο κουμπάρος και χωρίς να πούνε τίποτα στο δρόμο πηγαίνουν και οι δύο στο σπίτι του μπάμπια Στέργιου. Η μικρή Ηρακλεία τους υποδέχεται με χαρά και σηκώνεται πρόθυμα να τους περιποιηθεί. Ο μπάμπια Στέργιος της αναφέρει την ιδέα του νονού της σχετικά με τον «αμερικάνο».

«Ό,τι πείτε εσείς» λέει η μικρή. «Εσείς ξέρετε».

Σε δυο μέρες έρχεται ο γαμπρός στο σπίτι για να δει την Ηρακλεία. Αποφασίζει αμέσως.

«Ναι» λέει στον πατέρα της. «Σ' ένα μήνα θα την παντρευτώ. Αύριο όμως θα την πάρω για να πάμε μ' ένα ταξί στη Θεσσαλονίκη να ετοιμαστούμε για το γάμο».

Η Ηρακλεία έφυγε από το χωριό για την πόλη μια απλή κοπελίτσα και επέστρεψε μια κυρία, φορτωμένη με κοσμήματα, γούνα, καπέλο και το νυφικό στο χέρι.

Ο γάμος έγινε γρήγορα και η μικρή Ηρακλεία έγινε πια η κυρία Σχοινά. Δίπλα της στο γάμο ήταν η φυσική της μητέρα, τα αδέρφια της και ολόκληρο το χωριό του θετού της πατέρα αλλά και το χωριό στο οποίο είχε γεννηθεί.

Μετά το γάμο ο Μαργαρίτης εγκαθίσταται στη Φούρκα, στο πατρικό της γυναίκας του. Είναι 43 χρονών πια και η Ηρακλεία μόλις 19, όταν έρχεται στον κόσμο το πρώτο τους αγόρι, ο Χρήστος, που παίρνει το όνομα από τον παππού του.

Σε 18 μήνες ακολουθεί ο Στέργιος ο οποίος παίρνει το όνομα του θετού πατέρα της Ηρακλείας. Ο παππούς Στέργιος έμενε μαζί με την οικογένεια και δέθηκε ιδιαίτερα με τον μικρό Στέργιο.

Τρία χρόνια αργότερα έρχεται και ο τρίτος γιος, ο Γιάννης, που παίρνει το όνομα του φυσικού παππού.

Ευτυχισμένος ο Μαργαρίτης βλέπει τους γιους του να μεγαλώνουν. Παράλληλα βλέπει και την περιουσία του να αυξάνει. Είναι ο καιρός που αποφασίζει να προχωρήσει σε μια σημαντική επαγγελματική κίνηση, δημιουργώντας το πιο σύγχρονο ελαιολαγείο της περιοχής. Σ' αυτήν την επιχείρησή του εργάστηκε μέχρι τα γεράματά του με το ίδιο κέφι και την ίδια ζωντάνια πάντοτε όπως όταν τη δημιούργησε.

Ο «παπούς ο Μαργαρίτης» όπως έμεινε στα παιδιά μας ήταν ένας άνθρωπος που όπως αποδείχθηκε ζούσε πολλά χρόνια μπροστά από την ηλικία του. Ό,τι ονειρεύτηκε και ό,τι σχεδίασε τα πραγματοποίησε – αυτά τουλάχιστον που εξαρτιόταν απ' τον ίδιο – ακολουθώντας πάντα την αλάθητη διαίσθησή του και τη λαχτάρα του για ζωή και δημιουργία, προχωρώντας μπροστά και πάντα ψάχνοντας για το καλύτερο.

Ευτύχησε να ξεπεράσει τα 90 χρόνια και να ζήσει μια ζωή γεμάτη. Το πιο σημαντικό του όμως επίτευγμα ήταν ότι από τους 3 γιους του είδε 3 από τα έξι εγγόνια που πήραν το όνομα του. Όταν τον ενημέρωσαν ότι γεννήθηκε ο πρώτος του εγγονός – ο οποίος ομολογουμένως έχει πολλά κοινά στοιχεία με τον παππού

του – πήρε το ταξί μέσα στη νύχτα, σταμάτησε στο χωριό του, κατέβηκε και φώναξε: «*Ε πατριώτες, ο Μαργαρίτης Σχοινάς δεν θα πεθάνει ποτέ. Ήρθε ο διάδοχός του και θα έρθουν κι άλλοι*». Έτσι κι έγινε.

Αυτός ήταν ο «παπούς μας ο Μαργαρίτης». Λεβέντης. Έτσι όπως τον θυμόμαστε κάθε φορά που το βλέμμα μας πέφτει στο κυπαρίσσι που είχε φυτέψει ο ίδιος στην παραλία της Φούρκας.

Έγραφα λοιπόν τα λίγα αυτά λόγια πιο πολύ για τα εγγόνια του, για να έχουν παράδειγμα στη ζωή τους, τον αυτοδημιούργητο παππού τους που έκανε τα «θέλω» του μπορώ».

Ας είναι μια παρακαταθήκη για τους απογόνους του και ένα μνημόσυνο στη μνήμη του.

* * *

ΤΑ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ.

Μια πανηγυρική πασχαλιάτικη θρησκευτική τελετή στη Μεγάλη Παναγία

συνέχεια από τη σελίδα 12

Η πορεία συνέχιζε μέσα στα πολύχρωμα πολυάνθιστα λιβάδια με μια “Στάση” στο παρεκκλήσι του Αγίου Χριστοφόρου. Το παρεκκλήσι αυτό, κτισμένο από τα πολύ παλιά χρόνια στη μέση της πεδιάδας, έχει τα θεμέλιά του πάνω σε πηγή νερού. Το νερό αυτό αναβλύζει ακόμη και τώρα και κυλώντας πεντακάθαρο σχηματίζει μικρό ρυάκι που σκορπίζει τη δροσιά του στα πολύχρωμα άνθη, που στολίζουν τις όχθες του, ενώ το ίδιο εμπλουτίζεται με αρώματα διασχίζοντας όλο τον εύφορο κάμπο του χωριού μας

Εκεί γίνονταν η τελευταία “Στάση” των εικόνων με τους πασχαλιάτικους ψαλμούς. Από τα ολάνθιστα αυτά λιβάδια όλοι μάζευαν τα καλύτερα λουλούδια, που κρατούσαν στα χέρια τους όλη την υπόλοιπη διαδρομή.

Μόλις πλησίαζε η πανηγυρική πομπή στο Προσκύνημα, άρχιζαν οι καμπάνες του να κτυπούν χαρμόσινα. Όλοι οι προσκυνητές-οδοιπόροι όταν έφθαναν στον ιερό ναό του Προσκυνηματος, μετά από τρεις περιφορές γύρω από το ναό, έριχναν τις ανθοδέσμες πάνω στα

κεραμίδια του ναού με τις προσωπικές ευχές και προσέχοντας να σταθεί η ανθοδέσμη πάνω στα κεραμίδια.

Άφηναν τις εικόνες του Προσκυνηματος στη θέση τους και η πορεία συνεχιζόταν, όπως την προηγούμενη ημέρα, για το ναό του Αγίου Βασιλείου, προκειμένου να τοποθετήσουν και τις εικόνες του Αγίου Βασιλείου στη θέση τους.

Έτσι τελειώνει το πανηγυρικό διήμερο της Δεύτερης και Τρίτης ημέρας του Πάσχα στο χωριό μας. Ένα ωραιότατο έθιμο με πολλές πτυχές θρησκευτικής και κοινωνικής διάστασης, που δυστυχώς σιγά-σιγά ατονεί και έτσι τώρα περιορίστηκε η διαδρομή του σε σύντομο και μόνο σε ασφαλτοστρωμένο δρόμο και μάλιστα με μικρή συμμετοχή, κυρίως ηλικιωμένων γυναικών.

Δεν αδελφώνονται πια οι γλυκές παιδικές φωνές με τις βραχνές γεροντικές πασχαλιάτικες ψαλμωδίες και τα παιδικά χαριτωμένα χεράκια δεν ανθολογούν τα πολύχρωμα ανοιξιότικα λουλούδια του κάμπου, για να τα στείλουν με την αγνή προσευχή τους στον Αναστά-ντα Χριστό.

* * *

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΤΗΣ

συνέχεια από τη σελίδα 13

κατασκευές πληροφόρησης θα παρεχόταν πολυπεπίπεδη πληροφορία και θα αναδεικνυόταν η ιδιαιτερότητα της θέσης και η σχέση της με την ευρύτερη περιοχή. Αυτές οι πιο σύνθετες κατασκευές πληροφόρησης θα μπορούσαν κατ' αρχήν να προβλεφθούν για τα σημεία που ούτως ή άλλως συγκεντρώνουν τη σημερινή κίνηση, όπως η **Βασιλική Σωφρονίου**, ο **Άγιος Παύλος** και το **Καστρί** ή τα **Λαγόμαντρα**, έτσι ώστε να δώ-

σουν τα απαραίτητα ερεθίσματα για τα υπόλοιπα, περισσότερο διακριτικά σημεία.

Μόνο μια τέτοια προσπάθεια, που αναδεικνύει όλα τα κρυμμένα χαρακτηριστικά του τόπου, θα επιτύχανε να αξιοποιήσει και να προβάλλει **το σύνολο του πολιτιστικού - ιστορικού αποθέματος** διαμορφώνοντας μια ενιαία εικόνα για την περιοχή σε μια **διαχρονική διαδρομή** από την προϊστορία μέχρι σήμερα και επιπλέον θα κατάφερνε να διαμορφώσει ένα **πλαίσιο ελκυστικό για τα ενδιαφέροντα του σύγχρονου κοινού**.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΚΑΙ Η ΥΓΕΙΑ ΜΑΣ

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΜΑΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ο μέσος καιρός, δηλαδή το κλίμα μιας περιοχής, επιδρά στην υγεία γενικά των ανθρώπων κατά τρόπο άμεσο και έμμεσο. Ο άμεσος τρόπος αναφέρεται στις μεταβολές των διαφόρων μετεωρολογικών παραμέτρων όπως είναι : η ηλιοφάνεια, ο άνεμος, η θερμοκρασία του αέρα κ. ά.

Με τον όρο **ηλιοφάνεια** ημέρας εννοούμε το σύνολο των ωρών μιας ημέρας, που η ηλιακή ακτινοβολία φθάνει ανεμπόδιστα στη γη.

Η έντονη ηλιακή ακτινοβολία και γενικώς η ηλιοφάνεια επηρεάζουν βιολογικά και ψυχολογικά την υγεία μας. Περισσότερο γνωστή είναι η επίδραση της **υπεριώδους ακτινοβολίας**. Το γνωστό μαύρισμα του δέρματός μας, κατά το Θέρος, είναι σαφώς αποτέλεσμα αυτής της ακτινοβολίας. Το μαύρισμα βέβαια αυτό προστατεύει το δέρμα μας από την περαιτέρω επίδραση αυτής της ακτινοβολίας. Σημειώνεται ότι τα βιολογικά χαρακτηριστικά του κάθε ατόμου παίζουν τον ρόλο τους. Οι ξανθοί π.χ. μαυρίζουν ευκολότερα. Η υπεριώδης αυτή ακτινοβολία, ανάλογα με τις βιολογικές επιπτώσεις που προκαλεί, διαχωρίζεται σε τρεις επιμέρους περιοχές.

1. UV-C : η περιοχή αυτή, με μήκη κύματος μεταξύ 100 και 280 nm, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη από την άποψη βιολογικών επιπτώσεων, γιατί επιδρά ισχυρά στις πρωτεΐνες και το DNA των κυττάρων και προκαλεί έτσι κληρονομικές αλλαγές (μεταλλάξεις). Είναι δηλαδή άκρως επικίνδυνη. Σημειώνεται ότι οι ακτινοβολίες αυτές απορροφούνται ευτυχώς από το όζον και το οξυγόνο στην ανώτερη ατμόσφαιρα. Το όζον της ατμόσφαιρας, με άλλα λόγια, είναι φύλακας άγγελος της ζωής μας.

2. UV-B : η περιοχή αυτή, με μήκη κύματος μεταξύ 280 και 320 nm είναι πολύ σημαντική για τον ανθρώπινο οργανισμό, γιατί βοηθάει στην καλή ψυχολογική κατάσταση αλλά και στην παραγωγή της βιταμίνης Β. Το μαύρισμα από τον ήλιο προκαλείται από αυτή την περιοχή ακτινοβολίας. Όταν όμως υπερβαίνει τα ανεκτά όρια, τότε καθίσταται επιβλαβής, προκαλώντας εγκαύματα και καρκίνο ακόμη του δέρματος. Το τμήμα αυτό της υπεριώδους ακτινοβολίας απορρο-

φάται μερικώς από το όζον.

3. UV-A: στην περιοχή αυτή ανήκουν οι ακτινοβολίες με μήκη κύματος μεταξύ 320 και 400 nm και μπορεί να χαρακτηριστεί επικίνδυνη μόνο σε μεγάλες δόσεις. Προκαλεί και αυτή μαύρισμα, φωτογύρανση του δέρματος, αλλεργικές και τοξικές δερματίτιδες και καταρράκτη. Σε φυσιολογικές βέβαια δόσεις βοηθά και αυτή στο σχηματισμό της βιταμίνης D στον ανθρώπινο οργανισμό. Απορροφάται λίγο από την ατμόσφαιρα και επηρεάζεται ελάχιστα από τις μεταβολές του στρώματος του όζοντος.

Η συνεχής ηλιοφάνεια ωστόσο προκαλεί άνοια και επιθυμία για αλλαγή. Είναι αποδεκτό ότι οι αλλαγές του σκηνικού του περιβάλλοντος προάγουν τελικώς τη φυσιολογική και πνευματική ευεξία και ευδαιμονία μας.

Σημειώνεται ότι το φάσμα αυτό της υπεριώδους ακτινοβολίας δρα άνετα και **στη Χαλκιδική** μας, καθότι οι τιμές ηλιοφάνειας στη Χαλκι-

Η εικόνα μιας καταιγίδας στη Χαλκιδική μας.

δική, σε ετήσια βάση, είναι σημαντικές. Στις αρχές του Μάρτη όλες οι μανάδες και στη Χαλκιδική μας, φοράνε, «κατ'έθιμον» στο χέρι των παιδιών τους το γνωστό ερυθρόλευκο κορδόνι (τον Μάρτη). Αυτό δεν είναι τυχαίο. Έχει αποδειχθεί επιστημονικά ότι τον μήνα Μάρτη συμβαίνει μια σημαντικά απότομη αύξηση της έντασης της υπεριώδους ηλιακής ακτινοβολίας σε σχέση με εκείνη του Φεβρουαρίου. Χρειάζεται επομένως προσοχή. Τα μικρά παιδιά, τουλάχιστον, δεν πρέπει να μένουν για πολύ στον ήλιο και μάλιστα χωρίς καπέλο. Τον «Μάρτη» λοιπόν τον φοράμε και για να μας θυμίζει την έναρξη της Άνοιξης αλλά και να μας προειδοποιεί ότι η έκθεσή μας για πολύ στον ήλιο είναι τώρα επικίνδυνη.

Οι άνεμοι, που πνέουν σταθερά και μονότονα επί πολλές μέρες, επηρεάζουν επίσης δυσμενώς τον οργανισμό μας. Οι Αφρικάνοι π.χ. πιστεύουν ότι ο Σιρόκος είναι ένας ξηρός άνεμος που πνέει από τη Σαχάρα και καταθλίβει τους ανθρώπους μέχρι αυτοκτονίας. Καταθλιπτικά επίσης θεωρούνται και τα αποτελέσματα συνεχούς πνοής του ανέμου τύπου Fohn των Άλπεων. Πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι σε άλλες περιπτώσεις είναι ευεργετικοί (π.χ. ο Βαρδάρης της Θεσσαλονίκης)

γιατί καθαρίζουν την ατμόσφαιρα από τυχόν ρύπους. Μεγάλης κλίμακας καταστροφές δημιουργούνται με την επικράτηση ανέμων του τύπου: Σίφωνες ξηράς ή θάλασσας και Τυφώνες. Σε ό,τι αφορά την **παραλιακή Χαλκιδική** ευεργέτης ημερήσιος άνεμος, το Καλοκαίρι, είναι: η θαλάσσια αύρα, ή μπάτης, ή μπουκαδούρα. Ο ημερήσιος αυτός άνεμος φυσάει από τη θάλασσα προς τη στεριά και έτσι δροσίζει τις παραλίες μας και μέχρι βάθους 5 χιλιόμετρα περίπου.

Η θερμοκρασία του αέρα, περισσότερο ίσως από κάθε άλλη παράμετρο επηρεάζει σημαντικά την υγεία των ανθρώπων. Όλες σχεδόν οι φυσιολογικές λειτουργίες επηρεάζονται από τις απότομες αλλαγές της θερμοκρασίας του αέρα. Αυτό γίνεται αισθητό, κυρίως, όταν περνάει από την περιοχή μας ένα Βαρομετρικό Χαμηλό με Μέτωπα κακοκαιρίας.

Το ψύχος, κατ' αρχήν, εκτός του ότι μπορεί να προκαλέσει τα γνωστά κρυοπαγήματα, επιδεινώνει τις παθήσεις της ρινοφαρυγγικής κοιλότητας, την αρθρίτιδα, τις χιονίστρες και τις δυσκαμψίες των αρθρώσεων. Οι επιπτώσεις στις παθήσεις της καρδιάς είναι επίσης δυσμενείς. Ο «**καύσωνας**» από την άλλη πλευρά όταν δηλαδή η θερμοκρασία του αέρα είναι μεγαλύτερη από τη θερμοκρασία του σώματός μας, σε συνδυασμό με άπνοια και υψηλές τιμές της Σχετικής Υγρασίας, προκαλεί έντονο αίσθημα δυσφορίας, πονοκεφάλους, θερμοπληξία με πυρετό, που μπορεί να οδηγήσει, τελικά, και σε θάνατο, όταν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα. Και αυτό γιατί το σώμα μας δεν μπορεί, με αυτές τις θερμοκρασιακές συνθήκες να αποβάλλει το θερμικό του πλεόνασμα. Στα Τροπικά θερμά κλίματα οι ανωμαλίες στο κυκλοφορικό και στο πεπτικό σύστημα είναι πολύ συχνές. Όλες βέβαια αυτές οι επιδράσεις εξαρτώνται κυρίως από το επίπεδο μεταβολισμού

του κάθε ατόμου. Ο θερμός και ξηρός αέρας προκαλεί έντονη εφίδρωση και στη συνέχεια αφυδάτωση, εάν δεν προληφθεί με τη λήψη υγρών. Με τέτοιες συνθήκες η απώλεια υγρών μπορεί να φθάσει και το 50% του ολικού μεταβολισμού των υγρών του σώματος. Ένα τέτοιο φαινόμενο προκαλεί απώλεια Να και περισσεια Κ στον οργανισμό, που έχει τοξική ενέργεια στο μυοκάρδιο, ερμηνεύει τόσο την κόπωση των φυσιολογικών ατόμων, όσο και την ιδιαίτερη ευαισθησία όλων των καρδιοπαθών. Έτσι συμπεραίνεται ότι η θερμοκρασία του αέρα είναι ένας σημαντικός βιοκλιματικός δείκτης. Ο δείκτης αυτός για τη **Χαλκιδική** μας γενικότερα, έχει τιμές φυσιολογικές. Στα προγράμματα τουριστικής ανάπτυξης μιας περιοχής ο δείκτης αυτός λαμβάνεται σοβαρά υπόψη.

Η προσαρμογή του κάθε οργανισμού σε νέες κλιματολογικές συνθήκες ονομάζεται «**Εγκλιματισμός**». Ο οργανισμός σε κάθε προσπάθεια εγκλιματισμού τίθεται κυριολεκτικά σε συναγερμό. Ο ρυθμός αναπνοής, ο όγκος των αιμοφόρων τριχοειδών αγγείων, οι ιδρωτοποιοί αδένες μεταβάλλονται σε μια προσπάθεια διατήρησης του θερμικού ισοζυγίου του σώματος.

Ο ανθρώπινος οργανισμός μπορεί να εγκλιματιστεί μέχρι το υψόμετρο των 6 Km περίπου και σε χρόνο μεταξύ 30 και 40 ημερών. Αν το υψόμετρο είναι 3 Km ο απαιτούμενος χρόνος προσαρμογής περιορίζεται σε 15 περίπου ημέρες. Ο εγκλιματισμός αυτός περιλαμβάνει προσαρμογή στις χαμηλές θερμοκρασίες, στη μικρή ατμοσφαιρική πίεση και στο μειωμένο οξυγόνο οπότε αυξάνονται οι σφυγμοί, ο ρυθμός της αναπνοής και τα ερυθρά αιμοσφαίρια. Οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών είναι, συνήθως, άτομα με μεγαλύτερες θωρακικές κοιλότητες και χωρητικότητα πνευμόνων, από ότι οι κάτοικοι των πεδινών περιοχών.

ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ, ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΑΝΕΞΟΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α΄ Στείλτε μας το e-mail σας

Το ξαναγράφουμε για άλλη μια φορά και παρακαλούμε όλα τα μέλη μας:

Προκειμένου να εκσυγχρονίσουμε τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ μας, ώστε να επικοινωνούμε, εύκολα, γρήγορα και ανέξοδα, **σας παρακαλούμε**

στείλτε το δικό σας e-mail στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου

panchalkidikos@gmail.com προτάσσοντας επίθετο και όνομα.

Παράδειγμα: Καρτσιώτης Μιχαήλ mkartsioti@gmail.com

Ο Γραμματέας μας θα το παραλαμβάνει, θα σας γνωρίζει αμέσως λήψη και στη συνέχεια θα το καταχωρεί στο ηλεκτρονικό μητρώο. Ήδη συγκεντρώθηκαν τα πρώτα 400 e-mail και αμέσως άρχισε η χρήση και αυτού του μέσου της επικοινωνίας.

Οι υπόλοιποι θα ενημερώνεστε με SMS όπως μέχρι σήμερα.

Β΄ Για τα μηνύματα μέσω κινητών

Εάν δεν παίρνετε μηνύματα, ενώ έχετε κινητό, φαίνεται ότι κάτι συμβαίνει. Γι' αυτό επικοινωνήστε με τον Ειδ. Γραμματέα κ. **Στέργιο Λυρτζή** 6944 779 345 και ενημερώστε.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Γιάννης Χ. Καραμύχος:

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

(ποιήματα, 2018)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΣΜΑΣ

Φιλολόγος

Ο Γιάννης Καραμύχος, (Γ.Κ.) συνεπής στο ραντεβού του, πρωτίστως με τον εαυτό του και με τους θιασώτες της ποίησης του, από τους οποίους, άλλωστε, αντλεί την ποιοτική του υπόσταση, αναθερμαίνει την ποιητική συνομιλία μαζί τους, μέσω της 8ης συλλογής, με ανανεωμένα τα εκφραστικά του μέσα και με μία θεματική στοχαστική, υψηλής αισθητικής εμβέλειας, πλήν οικεία.

Στοχεύει, κατά βάση, να ενσωματώσει μίαν *αναθεωρητική* πρόθεση, απόρροια μιας πλούσιας εμπειρίας, ανθρώπινης και καλλιτεχνικής, που με το πέρασμα του χρόνου συσσωρεύτηκε και ζητά ανανέωση.

Ο τίτλος *απολογισμός* διαποτίζει εννοιολογικά τον πυρήνα των ποιημάτων, χωρίς να διεκδικεί τα σκήπτρα. Η συλλογή έχει και χαρακτήρα αναθεωρητικό· κάποια θέματα υπό το πρίσμα νέων δεδομένων και εμπειριών αναθεωρούνται και, και γιατί όχι, τροποποιούνται.

Ο ποιητής αιωρείται δημιουργικά ανάμεσα στη σύγχρονη πραγματικότητα και στα ιστορικά- εμπειρικά της προανακρούσματα, προλειπώντας το έδαφος για μίαν αντανάκλαση των δύο πόλων, καθώς με την πάροδο του χρόνου αποκομίζει μία πικρή αίσθηση της διαχρονικής ματαιώσης. Πλαίσιο, λοιπόν, της συλλογής η πραγματικότητα του κόσμου μας στη δραματική της μετεξέλιξη, φιλτραρισμένη μέσα από τη γραφή του Γ.Κ., όπου διαπλέκεται η καθημερινότητα με το τραγικό και η πραγματικότητα με το ονειρικό.

Σε καιρούς απομάγευσης των πάντων ο ποιητής αντιτάσσει μίαν ακτίνα φωτός με αποδέκτες τον νου και, κυρίως, την καρδιά, αιχμαλωτίζοντας κρυμμένα νοήματα και ουσίες που μας αφορούν όλους. Ψυχογραφεί τα ανθρώπινα πάθη με όλες τις αισθήσεις εν εγρηγόρει: συλλαμβάνει εικόνες, παγιδεύει ακούσματα, αιχμαλωτίζει γεύσεις και χειρονομίες. Κάποια ποιήματα λειτουργούν στον αστερισμό της ελεγχιάς, ενώ δεν είναι λίγα εκείνα που κινούνται στη σφαίρα της κοινωνικής κριτικής.

Κάθε συλλογή, και η παρουσία, συνιστά καθεαυτήν ένα ξεχωριστό σύμπαν, χωρίς να απεμπολεί τη βαθύτερη συγγενεία της με τις προηγούμενες.

Η έμπειρη, πλέον, και διάπυρη γραφή του Γ.Κ. ανασκοπεί κρίσιμα βιωματικά στοιχεία, διεκδικώντας αλήθειες, καθώς αναδεικνύει σε σημαίνοντες κειμενικούς δείκτες πολλές πτυχές του γενέθλιου τόπου και του τόπου διαμονής.

Η γενέτειρα και το άστυ κυοφορούν τα ικανά και αναγκαία ερεθίσματα των συναφών ποιητικών αποτυπώσεων. Τα συγκεκριμένα τοπόσημα διεγείρουν τη δεξαμενή των αισθημάτων και των συναισθημάτων· τα εξωτερικά και τα εσωτερικά τοπία συνδιαλέγονται δημιουργικά, ενώ ο αποδέκτης εισπράττει ένα αίσθημα πληρότητας.

Μέσα σε ένα πλαίσιο διαρκών ανατροπών ο ποιητής καλλιεργεί μια ποίηση ισοδύναμη της μαγείας, ακόμη κι όταν καταπιάνεται με τα πιο δραματικά αδιέξοδα, προσωπικά και συλλογικά. Εξάλλου η διαρκής αναφορά σε πρόσωπα εμβληματικά υποβάλλει την αφετηρία του συγκινησιακού και στοχαστικού υποστρώματος των ποιημάτων. Η ελλειπτική γραφή, η αφαιρετική έκφραση και η ευστοχη εικονοποιία δίνουν τον τόνο ανάμεσα στο τότε και στο τώρα. Αυτή η διεκυστίνδα παρελθόντος παρόντος υπόκειται σταθερά στον πυρήνα όχι λίγων ποιημάτων, όπως και μία σειρά αντιθέτων: όνειρο – πραγματικότητα, συγκατάβαση και άρνηση, αίσθηση της ματαιότητας και αναπτέρωση της ελπίδας, σύγκρουση με τις αντινομίες του κόσμου και συνδιαλλαγή με την πραγματικότητα, που διατρέχουν τον ιστό των ποιημάτων, αποτελώντας συγχρόνως και τα κλειδιά αποκωδικοποίησης του ποιητικού μυστηρίου.

Στα ποιήματα της συλλογής η ώσμωση ανάμεσα στα *μεγάλα και στα καθημερινά είναι συνεχής και αδιάπτωτη. Ο ποιητής βρίσκεται σε συνεχή διάλογο με τον εαυτό του και τον χρόνο, που *είναι γρήγορος ίσκιος πουλιών*.

Ο τόνος, ενίοτε, εξομολογητικός, πάντοτε, όμως, λιτός και εύληπτος μέσα στη λυρική του υφή, ενώ η

γραφη επαναφέρει το παρελθόν μέσα από μία σειρά στοχαστικών αναφορών. Στη βραχυλογική εκφορά του λόγου υπόκειται σταθερά μία διάδραση ορατών και αοράτων που κοινολογείται μέσω της ποιητικής γλώσσας. Ο ποιητής διυλίζει με υπομονή τις λέξεις, αφαιρεί το περιττό, μειώνει, όταν πρέπει, την ένταση.

Τα 106 ποιήματα της συλλογής κατανέμονται σε 7 ανισόποσες ενότητες, που τις διαποτίζει η ίδια έντονη αίσθηση συγκίνησης, νοσταλγίας, ανείπωτης αγωνίας του δημιουργού για την τέχνη του.

Οι τιτλολογικές επιλογές των ενοτήτων απηχούν τόσο το πλαίσιο όσο και το ιδιαίτερο ύφος των ποιημάτων, συνεπικουρούμενες από τους παρατιθέμενους στίχους που λειτουργούν ως γλαφυροί υπότιτλοι: οι τελευταίοι συνιστούν Επιγράμματα υψηλής αισθητικής εμβέλειας.

Τίτλοι: Διαψεύσεις, Εντυπώσεις, Νόστου επίσκεψη, Προσκλητήριο μνήμης, Αποδημίας ελεγεία, Λυρισμού διάθεση, Ολιγόστιχα.

Παρά την απαισιόδοξη διάθεση που αποπνέουν κάποιοι τίτλοι, ο ποιητής επιμένει αισιόδοξα κι όταν ακόμη αναπολεί νοσταλγικά ή στοχάζεται υπαρξιακά. Νοσταλγεί, αλλά και συμμετέχει σε μία συνέχεια. Ιδιαίτερα στην ενότητα *Εντυπώσεις* τα ποιήματα περιστρέφονται γύρω από έναν θεματικό άξονα ευδιάκριτο· εμφανώς ή υπαινικτικά πρόκειται για μία ενότητα – αναφορά στην καλλιτεχνική δημιουργία και στην αγωνία του δημιουργού, (βλ. και: *Αναβολή*, *Οδηγίες*, *Ποίησης εργαστήριο* και το αρτιότατο *Μούσα*.).

Εντυπωσιακή ευαισθησία που αποπνέουν τα ποιήματα της ενότητας *Αποδημίας ελεγεία*, ένα συγκινητικό REQUIEM IN MEMORIAM AETERNAM σε αποθανόντας ακριβούς, που *...παρ Ηελίοιο πύλας και δήμον Ονειρων/ ήσαν*.

Η σχέση του ποιητή με το Επίγραμμα ανατρέχει ήδη στην πρώτη συλλογή *Δοκμές*, (1995) και έκτοτε κρατά στις επόμενες μια θέση ξεχωριστή. Τα *Ολι-

γόστιχα*, της ακροτελεύτιας ενότητας συνιστούν την επιτομή του επιγράμματος, σε συνδυασμό με μια νηφάλια ενατένιση του κόσμου και της ζωής.

Εντέλει:

- Τα ποιήματα της συλλογής είναι, κατά κανόνα, σύντομα, σαφή με μια στοχαστική αύρα που τα διαποτίζει, απόρροια εμπειρίας κοινωνικής, ατομικής, καλλιτεχνικής.

- Άλλοτε κατά τρόπον λανθάνοντα κι άλλοτε αναφανδόν ένας έντονος συναισθηματισμός αναδύεται από το σώμα της συλλογής· όμως ο ποιητής επουδενί επιτρέπει στον λόγο να μετατραπεί σε μελό· κρατώντας σταθερή τη δομή του ποιήματος και αξιοποιώντας όσα παιδιόθεν έχει αποθησαυρίσει στη μνήμη του επιλέγει προσωπικά τη λέξη, την αισθητικά φορτισμένη.

- Η πραγματικότητα, πλαίσιο σταθερό, υπόκειται ως τραγική εκδήλωση του παρόντος, ενώ η αξιοποίηση των συμπτώσεων, των ανατροπών και της λεπτομέρειας προδίδουν βιρτουόζο του στίχου.

- Ο ποιητής έχει επίγνωση του μέτρου και των αναλογιών· υποβάλλει ό,τι και όσα πρέπει, όσα δηλ. θα ακούσαν για να προκληθεί αναγνωστική συγκίνηση.

- Δραστικά συνδυάζει το χιούμορ με την αλληλέγγυα ευαισθησία, τη διαβρωτική ειρωνεία με την κατανόηση, τέλος το αποτρόπαιο σκηνικό με τον αυθεντικό λυρισμό.

Όμως το χιούμορ δεν επιστρατεύεται για να αποδραματοποιήσει κάτι αδύνατο να αποδραματοποιηθεί, αλλά ως *λοξή ματιά*, που αποδυναμώνει τη δυσάρεστη, πλην αναγκαία, κάποτε επανάληψη μοτίβων και θεμάτων.

Επιλογικά: η συλλογή *απολογισμός* - ο τίτλος μάλλον λειτουργεί προβοκατορικά – συγκεφαλαιώνει τη σύνολη ποιητική δημιουργία του Γ.Κ. υπό την επήρεια νέων εμπειριών, ενώ κατά τρόπο ευκρινή αφήνει όλα τα ενδεχόμενα ανοιχτά για μια συνέχεια γόνιμη και αποκαλυπτική.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 36ο ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο 36ο τεύχος θα κυκλοφορήσει τέλος Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου 2018, εφόσον υπάρξουν συνεργασίες και άρθρα, γιατί τον τελευταίο καιρό έχουμε σχετική "απροθυμία".

Πέρας αποστολής εργασιών η **10η Αυγούστου 2018**.

Όλες στέλνονται σε ηλεκτρονική μορφή στο e-mail του εκδότη:

mkartsioti@gmail.com

Παρακαλούνται ιδιαίτερα οι Σύλλογοι και οι άλλοι φορείς να στέλνουν τα σημειώματα και τα λοιπά προς δημοσίευση κείμενα, μέχρι την καθορισμένη ημερομηνία.

«ΕΙΟΥΕΙΟΥΕΙΟΥ» ΓΙΑ ΔΙΩΞΙΜΟ ΓΕΝΙΚΟ & «ΕΕΝΟΞ(Ι)», «ΠΕΤΝΟΞ(Ι)», «ΚΡΟΥΜΔΟΞ(Ι)» ΓΙΑ ΔΙΩΞΙΜΟ ΕΙΔΙΚΟ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομότιμος Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

«Η γιαγιά μας η καλή, έχει κότες στην αυλή, κότες και κοτόπουλα ...».

Εκείνα τα χρόνια, τα χρόνια της παιδικής μου ηλικίας, ελάχιστα ήταν τα σπίτια που δεν είχαν «κότες και κοτόπουλα» στην αυλή τους στον Πολύγυρο. Ήταν από τα βασικά «**θρεφτάρια της αυλής**» όπως τα ονομάζει η Μαρία Μπουλάκη. Έτσι μία από τις πρώτες φροντίδες της κάθε νοικοκυράς ήδη από τα χαράματα ήταν να πάει στην αυλή της να ανοίξει το κοτέτσι, όπου είχαν περάσει τη νύχτα τους οι κότες, να τις ταΐσει και μετά να τις αμολήσει να τριγυρνάνε στην αυλή και να ψάχνουν συνεχώς για συμπληρώματα της βασικής διατροφής τους (σπόρους, έντομα, αποφάγια κλπ.). Σε κάθε αυλή εκτός από την κατοικία των κοτόπουλων,

το **κοτέτσι**, ήταν θεσμός να υπάρχουν τα λεγόμενα **τσιράπια** (συνήθως ήταν το κάτω μέρος σπασμένης στάμνας ή άδεια κονσεβροκούτια) τα οποία φρόντιζαν οι νοικοκυρές να τα έχουν γεμάτα νερό για να πίνουν οι κότες. Ως εκ τούτου το θέαμα που έβλεπε κανείς σε μία αυλή ήταν ένα σμήνος από κότες να ψάχνουν συνεχώς για τροφή με το ράμφος τους και κατά διαστήματα να το βουτούν στα τσιράπια για να ρουφήξουν νερό και αμέσως μετά να σηκώνουν το κεφάλι τους κοιτάζοντας προς τον ουρανό για να κατεβεί το νερό από το στόμα στο στομάχι τους. (Όθεν και το «**η κότα πίνει νερό αλλά βλέπει και το Θεό**», εκφράζοντας τοιουτοτρόπως την ευγνωμοσύνη της και δίνοντας ένα φωτεινό παράδειγμα προς μίμηση στο αχάριστο συνήθως γένος των ανθρώπων).

Έτσι περνούσε η μέρα των κοτόπουλων στην αυλή και ερχόταν το σούρουπο. Με τον ερχομό του σούρουπου έγνοια κάθε νοικοκυράς ήταν να καλέσει τις κότες, που τριγύριζαν μέχρι εκείνη την ώρα στην αυλή, να τις ταΐσει το βραδινό τους και να τις κλείσει στο κοτέτσι. Ως γνωστόν οι κότες ξυπνούν πολύ νωρίς το πρωί και κοιμούνται πολύ νωρίς το βράδυ (Όθεν και το «**ξυπνάει με τις κότες και κοιμάται με τις κότες**», για εκείνον που ξυπνάει πολύ νωρίς το πρωί και κοιμάται πολύ νωρίς το βράδυ).

Ο Παραδοσιακός τρόπος, που καλούσαν οι νοικοκυρές τις κότες για να τις ταΐσουν ήταν το «**πούλ(ι) πουλ(ι)**

πουλ(ι)» ή το «**τίκ τικ τικ**» σπανιότερα. Πολύ πιο σπάνια τις καλούσαν με έναν ήχο που έκαναν πιπιλίζοντας αέρα μεταξύ των χειλιών τους κάτι σαν «**πρ, πρ**» ή «**μπρ, μπρ**» ή κάτι τέτοιο. Αυτόν τον τελευταίο τρόπο καλέσματος τον χρησιμοποιούσαν κυρίως οι άντρες, όταν τάιζαν αυτοί τις κότες. Έτσι υπήρχε κατ' εμέ το «**γυναικείο κάλεσμα**» για τις κότες και το «**αντρικό τοιούτο**». Δεν ορκίζομαι πως η διάκριση αυτή ήταν ακριβώς έτσι ή κατά μείζονα λόγο ότι ήταν θεσμοθετημένη. Εγώ όμως έτσι την έχω καταχωρημένη στο μυαλό μου!

Τα ανωτέρω όσον αφορά στο κάλεσμα των κοτόπουλων. Κάποιες φορές όμως έπρεπε να βρεθεί τρόπος να διωχθούν από κάποιο μέρος. Παραδείγματος χάριν, όταν πήγαιναν στα μέρη της αυλής, όπου ήταν φυτεμένα λουλούδια ή ζαρζαβατικά ή όταν ανέβαιναν στις σκάλες ή τα παλκόνια του σπιτιού. Βέβαια φρόντιζαν οι νοικοκυρές να είναι φραγμένα αυτά τα μέρη, κάποιες φορές όμως ξεχνούσαν να κλείσουν την πορτούλα του φράχτη ή κάποιες φορές οι κότες άνοιγαν τρύπες στο φράχτη και τότε έπρεπε να διωχτούν άμεσα από τα απαγορευμένα μέρη για να μην κάνουν ζημιές. Ο τρόπος που έδιωχναν οι νοικοκυρές τις κότες είχε σαν συνέπεια να χρησιμοποιούν αστείες λέξεις και καμιά φορά πάνω στην έξαψή τους να τις διώζουν γρήγορα για να αποφύγουν κάποια ζημία «**άφηναν και ακουστικά ανάμια**», όπως θα δούμε παρακάτω.

Γενικά για το διώξιμο των κοτόπουλων, χρησιμοποιούσαν το παραδοσιακό «**ξιούξιουξιου**». Ειδικά η γιαγιά μου η Όλγα πάντα στο παραδοσιακό «**ξιούξιουξιου**» πρόσθετε απαραίτητως τα «**κοσμητικά επίθετα**» **πανουκλιάρκα και αφουρισμένα**. Έτσι όταν ήθελε να διώξει κότες την άκουγες να φωνάζει οργισμένα «**ξιούξιουξιου πανουκλιάρκα**», «**ξιούξιουξιου αφουρισμένα**»¹.

Το ξιούξιουξιου λοιπόν ήταν για διώξιμο γενικό δηλαδή, για να διώχνει όταν χρειαζόταν τις κότες της η κάθε νοικοκυρά από τα μέρη που ενδέχεται να κάνουν ζημία. Όταν όμως χρειαζόταν να διώξουν οι νοικοκυρές μία ξένη κότα που ερχόταν απρόσκλητη από κάποια γειτονική αυλή, τότε χρησιμοποιούσαν μετά το ξιούξιουξιου και τη

λέξη ... «**ξενόξ(ι)**»! Έτσι όταν ήθελαν να διώξουν μία ξένη κότα, φώναζαν οργισμένα «**ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι), ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι)**». Το **ξενόξ(ι)** είναι λέξη σύνθετη απαρτιζόμενη από τις λέξεις **ξένη** και **ξιου** και σημαίνει ξένη (κότα), ξιου δηλαδή ξένη (κότα), φύγε! Καταπληκτική επινόηση όντως των νοικοκυρών για να δώσουν να καταλάβουν στις ξένες κότες ότι ήταν ανεπιθύμητες!

Είχα συνηθίσει να ακούω τη μάνα μου και τη γιαγιά μου να καλούν τις κότες με το **πούλ(ι) πουλ(ι) πουλ(ι)**, να διώχνουν τις δικές τους κότες με το **ξιούξιουξιου** και τις ξένες με το **ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι)** και νόμιζα ότι ήμουν πλήρως κατατοπισμένος στο λεξιλόγιο το σχετικό με το κάλεσμα και το διώξιμο των κοτόπουλων. Να όμως που αποδείχθηκε ότι πλανιόμουν πλάνην οικτράν! Αποδείχτηκε δηλαδή ότι υπήρχαν κι άλλες λέξεις για να ολοκληρώσω το ανωτέρω λεξιλόγιο. Έτσι μια μέρα, που έπαιζα στην αυλή γειτονικού μου σπιτιού με τα παιδιά του σπιτιού αυτού, κατέβηκε στην αυλή η νοικοκυρά του σπιτιού, η θεία η Σοφία, για να ταΐσει τις κότες της. Αφού τις κάλεσε με το κλασικό **πούλ(ι) πουλ(ι) πουλ(ι)** και άρχισε να τις ταΐζει αντιλήφθηκε ξαφνικά ότι ανάμεσα στις δικές της κότες ήταν και ένας ξένος πετεινός που ξενότρωγε. Έξαλλη άρχισε να ξεφωνίζει οργισμένα το επίσης κλασικό **ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι), ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι)**. Ο πετεινός παρ' όλο ότι ήταν ξένος και παρ' όλο που η θεία Σοφία χρησιμοποίησε τον σωστό τρόπο για να τον διώξει (ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι)), εξακολουθούσε να ξενοτρώνει ατάραχος. Και τότε η θεία η Σοφία στην απεγνωσμένη της προσπάθεια να τον διώξει σκέφτηκε να χρησιμοποιήσει πιο αποτελεσματικό τρόπο. Έτσι σταμάτησε το αναποτελεσματικό **ξιούξιουξιου, ξενόξ(ι)** και φώναξε με στεντόρεια και οργισμένη φωνή **ξιούξιουξιου πετνόξ(ι), ξιούξιουξιου, πετνόξ(ι)**! Εγώ, όντας εξοικειωμένος με την ετυμολογία της λέξης **ξενόξ(ι)**, κατάλαβα αμέσως ότι και η λέξη **πετνόξ(ι)** ήταν κι αυτή μια σύνθετη λέξη απαρτιζόμενη από το πετνός (πετεινός στα Πολυγυρινά) και το **ξιου**. Δηλαδή **πετνόξ(ι)** σήμαινε πετεινέ, ξιου, πετεινέ φύγε Άρα η θεία η Σοφία είχε προχωρήσει από το **γενικότερο ξενόξ(ι) στο ειδικότερο πετνόξ(ι)** για το διώξιμο του ξένου πετεινού! Ένωσα έναν απερίγραπτο θαυμασμό για τη λεξιπλασία αυτή της θείας Σοφίας αλλά συγχρόνως και απερίγραπτη ταπείνωση που η δικιά μου η μάνα και η δικιά μου η γιαγιά έδιωχναν γενικά τις ξένες κότες με το **ξενόξ(ι)** και δεν έκαναν διάκριση αν έδιωχναν κότα ή αν έδιωχναν πετεινό. Φρίκη! Έσπευσα βέβαια άμεσα να τις ενημερώσω να εφαρμόσουν οπωσδήποτε αυτό που είχα μάθει για το μελλοντικό διώξιμο των πετεινών. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρω ότι για πολύ καιρό ένιωθα πολύ περήφανος για την γλωσσική μετεκπαίδευση, που έκανα στην αυλή της

θείας Σοφίας με θέμα «διώξιμο κοτόπουλων».

Το αποκορύφωμα όμως του πλουτισμού του λεξιλογίου του σχετικού με το διώξιμο των κοτόπουλων μου το πρόσφερε πάλι η αγαπημένη μου η γιαγιά η Όλγα: Είχε σπείρει κρεμμύδια (κοκκάρια) στον κηπάκο της αυλής της εκείνη την μέρα. Φεύγοντας έκανε το μοιραίο σφάλμα να ξεχάσει την πορτούλα του φράχτη του κηπάκου ανοιχτή. Κάποια στιγμή τη βλέπω στο μπαλκόνι της να φωνάζει αλλόφρων απευθυνόμενη στις κότες, που είχαν εν τω μεταξύ κατακλύσει τον φρεσκοσκαμμένο και φρεσκοσπαρμένο κηπάκο της, έχοντας βρει ανοιχτή την πορτούλα, και σκάλιζαν μανιωδώς με τα ράμφη τους ξεθάβοντας τα κρεμμύδια. Έξαλλη λοιπόν, βλέποντας τον κόπο της και το βιος της να πάνε χαμένα, φώναζε με το γνωστό της τρόπο τις κότες να φύγουν από εκεί: «**Ξιούξιουξιου πανουκλιάρκα, ξιούξιουξιου αφουρισμένα**». Οι κότες βέβαια την αγνόησαν επιδεικτικά και εξακολουθούσαν να απολαμβάνουν με βουλιμία ό,τι τους προσέφερε το φρεσκοσκαμμένο και φρεσκοσπαρμένο χώμα. Ενώ η γιαγιά Όλγα άρχισε να κατεβαίνει τη σκάλα φωνάζοντας για να πάει να τις διώξει από κοντά. Ξαφνικά στη μέση της σκάλας στάθηκε προφανώς από μια στιγμιαία έμπνευση που της ήρθε εν μέσω του κινδύνου της ολικής καταστροφής των κρεμμυδιών της και φώναξε με στεντόρεια φωνή το εξής ευρηματικό διώξιμο: «**Ξιούξιουξιου πανουκλιάρκα, κρουμδόξ(ι) πανουκλιάρκα**», «**ξιούξιουξιου αφουρισμένα, κρουμδόξ(ι), αφουρισμένα**» «**κρουμδόξ(ι), κρουμδόξ(ι)**»!

Εγώ κουφάθηκα, όπως θα λέγαμε σήμερα. Κατάλαβα όμως αμέσως, λόγω του προηγούμενου θησαυρισμένου σχετικού λεξιλογίου ότι το **κρουμδόξ(ι)** ήταν σύνθετη λέξη απαρτιζόμενη από το **κρουμμύδ** (κρεμμύδι στα Πολυγυρινά) και **ξιου**. Δηλαδή **κρουμδόξ(ι)** σήμαινε **ξιου από τα κρεμμύδια, φύγετε από τα κρεμμύδια!** Πίστεψε η γιαγιά μου δηλαδή ότι με τη λέξη **κρουμδόξ(ι)** θα πείθονταν επιτέλους οι κότες να εγκαταλείψουν τα κρεμμύδια, **αφήνοντας έτσι ένα ακόμα ανεπανάληπτο ακουστικό ανάμι.**

Έκτοτε δεν πλούτισα το λεξιλόγιό μου το σχετικό με το ειδικό διώξιμο των κοτόπουλων με άλλα μαργαριτάρια. Έτσι η αγαπημένη μου γιαγιά μου πρόσφερε με το **κρουμδόξ(ι)** το τελευταίο ειδικό ... οξ(ι) μετά το **ξενόξ(ι)** και το **πετνόξ(ι)** της θείας Σοφίας.

Ακόμα και σήμερα όταν βλέπω κήπους σπαρμένους με κρεμμύδια ακούω με άπειρη συγκίνηση και τρυφερότητα να ηχούν μέσα στην ψυχή μου οι σπαραχτικές και λίαν εύστοχες λέξεις της γιαγιάς μου να διώξει τις κότες από τα κρεμμύδια της: «**Ξιούξιουξιου πανουκλιάρκα, κρουμδόξ(ι), πανουκλιάρκα. Ξιού ξιου αφουρισμένα, κρουμδόξ(ι), αφουρισμένα. Κρουμδόξ(ι). Κρουμδόξ(ι)**».

1. **Πανουκλιάρκα:** Αυτά που πάσχουν από πανούκλα (πανώλη), φοβερή αρρώστια των παλαιών χρόνων. **Αφουρισμένα:** Αυτά που τα έχει αφορίσει η Εκκλησία. Τις λέξεις αυτές τις συνήθιζαν πολύ οι μάνες εκείνα τα χρόνια όταν επέπλητταν τα άτακτα παιδιά τους (π.χ. *πάλι ζημία κάνατε πανουκλιάρκα, πάλι μαλώνετε αφουρισμένα*).

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ 1830 ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΝΙΚΟΣ ΕΜΜ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η καταστροφή της Χαλκιδικής κατά την επανάσταση του 1821 δημιούργησε νέα δημογραφικά δεδομένα στην περιοχή, καθώς τα περισσότερα χωριά πυρπολήθηκαν. Άγνωστος αριθμός Χαλκιδικιωτών έχασε τη ζωή του στις κατά τόπους μάχες, κάποιοι μετακινήθηκαν σε διάφορους προορισμούς, όπως η χερσόνησος του Άθω και η νότια Ελλάδα, ενώ δεν έλειψαν και οι αιχμαλωσίες, κυρίως γυναικόπαιδων. Μετά την παραχώρηση αμνηστίας από τις οθωμανικές αρχές, σταδιακά και σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1820 - 1830 τα χωριά άρχισαν να ανοικοδομούνται, ενώ αρκετοί πρόσφυγες επανέκαμψαν στις εστίες τους. Δυστυχώς η έλλειψη δημογραφικών στοιχείων από τις αρχές του 19ου αιώνα δεν μας επιτρέπει να σχηματίσουμε μια σαφή εικόνα για την ανθρωπογεωγραφία της Χαλκιδικής και τα πληθυσμιακά μεγέθη των οικισμών της εκείνη την εποχή. Γνωρίζουμε σε γενικές γραμμές την κατανομή του πληθυσμού ανά χωριό σύμφωνα με τα στοιχεία της φοροαποδοτικής τους ικανότητας, τα οποία αντλούνται από φορολογικούς καταλόγους του Ιεροδικείου Θεσσαλονίκης.

Η πρώτη επίσημη και λεπτομερής απογραφή του οθωμανικού κράτους έγινε στις αρχές της δεκαετίας του 1830, προκειμένου να εξυπηρετηθούν ως συνήθως ανάγκες κατανομής των φόρων. Στο Αρχείο Πρωθυπουργίας της Κωνσταντινούπολης σώζονται διάφορα τεφτέρια απογραφών από τη δεκαετία του 1830 μεταξύ των οποίων και αρκετά που αφορούν στην χερσόνησο της Χαλκιδικής (1830, 1831, 1834, 1840, 1843, 1845). Η καταγραφή των υπηκόων της αυτοκρατορίας γινόταν συνήθως ανά ναχιγιέ (δήμο - επαρχία) και σύμφωνα με τη θρησκεία των ραγιαδών (χριστιανοί, μουσουλμάνοι, εβραίοι κτλ), ενώ δεν λείπουν και ορισμένες περιπτώσεις μεικτής απογραφής σε χωριά με μεικτό πληθυσμό. Οι Οθωμανοί απογραφείς προσπαθούν να δώσουν κάθε λεπτομέρεια σχετικά με τους υπηκόους του κράτους περιγράφοντας εκτός από την ηλικία το χρώμα των μαλλιών, το μουστάκι ή το μούσι των ραγιαδών.

Το 1830 η Χαλκιδική χωριζόταν σε τέσσερις διοικητικές περιφέρειες (Παζαργκιάχ, Καλαμαριά, Κασσάνδρα, Άγιο Όρος), το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων ήταν χριστιανοί, ενώ οι μουσουλμάνοι περιορίζονταν στην περιοχή νοτιώς της Βόλβης και σε όλο το μήκος του δυτικού τμήματος της χερσονήσου, από τον Άγιο Μάμα έως τη Θέρμη. Η Κασσάνδρα η οποία είχε υποστεί μεγάλες καταστροφές από την οθωμανική λαίλαπα, κατοικούσαν το 1834 από 468 άρρενες κατοίκους, όλοι τους φυσικά ήταν χριστιανοί. Οι μουσουλμάνοι της Καλαμαριάς, διασπαρμένοι προεπαναστατικά σε μικρούς οικισμούς, επανήλθαν σύντομα στις εστίες τους καθώς δεν είχαν υποστεί απώλειες.

Στο παρόν άρθρο θα παρουσιάσουμε ορισμένα στοιχεία από το κατάστιχο των χριστιανών του ναχιγιέ Παζαρ-

γκιάχ, της επαρχίας δηλαδή που εκτεινόταν από το Αρδαμέρι έως τη Συκιά. Το τεφτέρι φέρει ταξινομικό αριθμό NFS 04981 και ημερομηνία 30 Δεκεμβρίου 1830. Καταγράφονται μόνο οι άρρενες κάτοικοι με το όνομα και το πατρώνυμο. Όσοι είναι κάτω των 18 ετών αναγράφεται επίσης και η ακριβής ηλικία τους. Μετά την ολοκλήρωση της παράθεσης των οικισμών και των Αγιορείτικων μετοχιών του Παζαργκιάχ ακολουθεί κατάλογος με τους κατοίκους οι οποίοι έλειπαν από το χωριό τους τη στιγμή της απογραφής. Το τελευταίο τμήμα του καταστίχου περιέχει αναλυτική καταγραφή των κατοίκων του Αγίου Όρους κληρικών και λαϊκών καθώς και του τόπου καταγωγής τους.

Το χωριό με τον μεγαλύτερο πληθυσμό φαίνεται πως ήταν η Γαλάτισσα ακολουθεί ο Πολύγυρος και η Συκιά. Εντύπωση επίσης προκαλεί η σημαντική μείωση του πληθυσμού των Δουμπιών ενδεχομένως λόγω των αντιποίνων εξαιτίας της αρχηγικής θέσης του Κωνσταντίνου Δουμπιώτη στην επανάσταση. Γενικά παρατηρούνται αυξημένα ποσοστά κατοίκων στην περιοχή της Σιθωνίας, για την οποία γνωρίζουμε πως υπήρξε καταφύγιο πολλών Χαλκιδικιωτών. Από τον κατάλογο λείπουν τα χωριά Περιστερά, Παλαιόχωρα και Γεροπλάτανος (Τοπλίκ) γεγονός που οφείλεται ίσως στην ολοκληρωτική τους ερήμωση και την μη επανοίκησή τους ακόμη το 1830. Από τα χωριά με μεικτό πληθυσμό όπως τα Σανά, η Απολλωνία, το Ζαγκλιβέρι λείπουν φυσικά οι οικογένειες μουσουλμάνων, καθώς αυτές καταγράφονται σε διαφορετικό κατάστιχο.

Παραθέτουμε τα ονόματα και τα δημογραφικά στοιχεία των χωριών, όπως αυτά αναπτύσσονται στο κατάστιχο. Στον κατάλογο που ακολουθεί αναγράφεται αρχικά ο αριθμός των αρρένων κατοίκων και στη συνέχεια ο αριθμός όσων από αυτούς είναι κάτω των 18 ετών. Πολύγυρος 453 άνδρες / 175 κάτω των 18 ετών, Παρθενώνας 35 / 12, Καγιατζίκ (Παλαιόκαστρο) 43 / 16, Ορμούλια 262 / 122, Νικήτη 127 / 52, Συκιά 396 / 181, Άγιος Νικόλαος 121 / 50, Μεταγγίτσι 32 / 12, Μεγάλα Βραστά 247 / 110, Πραβήτα 21 / 6, Λόκοβη (Ταξιάρχης) 51 / 18, Παλαιόχωρι 81 / 32, Γομάτι 31 / 11, Μόδι 55 / 21, Σταυρός 35 / 10, Στρόλογγος (Νέα Μάδυτος) 4 / 1, Κοκκαλού 3, Απολλωνία 3, Εγρί Μπουτζάκ (Νέα Απολλωνία) 2, Κρήμνη 19 / 4, Σιποτνίκ (Ριζά) 59 / 12, Σανά 35 / 12, Δουμπιά 16 / 3, Ρεσενίκ (Αγ. Πρόδρομος) 46 / 14, Αδάμ 64 / 19, Λιβάδι 46 / 14, Ζαγκλιβέρι 175 / 45, Βορενός (Νικομηδινό) 20 / 6, Λαγκαδικία 4, Αρδαμέρι 29 / 7, Λιαρίγκοβα (Αρναία) 142 / 66, Γενί Κιοϊ (Νεοχώρι) 93 / 32, Ρεβενίκ (Μεγ. Παναγία) 23 με σημειώσεις, Ιερισσός 139 / 35, Μαχαλά (Στάγειρα) 31 / 9, Αρναούτ Κιοϊ (Χωρούδα) 40 / 8, Ίββορ (Στρατονίκη) 124 / 50, Βαρβάρια 52 / 23, Στανός 55 / 24, Βάβδος 196 / 67, Γαλάτισσα 466 / 166, Ραβνά (Πετροκέρασα) 49 / 14.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Από την γιορτή της γυναίκας, 7-3-2018 (ρεπ. σελ. 37)

Η κ. Ιφιγένεια Ι. Κοτσάνη και ο κ. Γρηγ. Β. Βαρδαρινός

Η ομιλήτρια κ. Ιφιγένεια Ι. Κοτσάνη

Τμήμα του ακροατηρίου

Από την ημερήσια εκδρομή στην Φλώρινα-Πισσοδέρι, 11-3-2018 (ρεπ. σελ. 37)

Στη Φλώρινα

Στο χιονοδρομικό του Πισσοδερίου

Από την ομιλία του κ. Δημήτρη Κοσμά, 14-3-2018 (ρεπ. σελ. 37)

Το ακροατήριο

Ο ομιλητής κ. Δημήτρης Κοσμάς

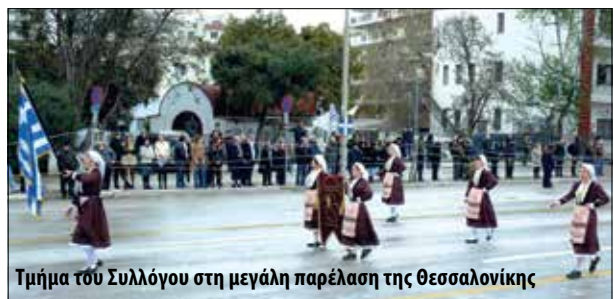

Ο φιλόσοφος κ. Γιάννης Καραμίχος

Από τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου, 25-3-2018 (ρεπ. σελ. 38-39)

Από τη στέψη της προτομής του καπετάν Χάσια από τον Σ.

Τμήμα του Συλλόγου στη μεγάλη παρέλαση της Θεσσαλονίκης

Από την παρουσίαση νέας ποιητικής συλλογής του κ. Γιάννη Καραμίχου, 18-4-18 (ρεπ. σελ. 40)

οψη του πυκνότετου ακροατηρίου

Ο κ. Ι. Καραμίχος και ο κ. Δ. Κοσμάς

Ο κ. Δημήτρης Κοσμάς

Η κ. Ηλέκτρα Παπαθανασίου

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Μεγάλη εκδήλωση στο ανοιχτό θέατρο Ν

Ομιλητές: Μιχ. Κουτσός, φιλόλογος

Χορωδίες και χορευτικά: Παγχαλκιδικού, Βαβδινών, Λαγυνών

Διοργάνωση: ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Πανοραμική άποψη. Η χορωδία του Παγχαλκιδικού, το Βαβδινό μουσικό συγκρότημα και η χορωδία Λαγυνών-Μελισσοχωρίου

Το Βαβδινό μουσικό συγκρότημα

Ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης χαιρετίζει

Ο φιλόλογος κ. Μιχαήλ Κουτσός κύριος ομιλητής της βραδιάς

Γυναίκες του χορευτικού τμήματος του Παγχαλκιδικού

Γυναίκες του χορευτικού της Ένωσης Βαβδινών

Οι άνδρες των δύο χορευτικών: Του Παγχαλκιδικού και της Ένωσης Βαβδινών

Από το συγκρότημα του Παγχαλκιδικού

ΔΙ (λόγος – μελωδία – χοροπατήματα)

Ν. Ελβετίας Θεσ/νίκης Τετάρτη 16-5-2018

και Ι. Παπαχρήστου μουσικολόγος

Λαγυνών-Μελισσοχωρίου και το Βαβδινό Μουσικό Συγκρότημα.

Υποστήριξη: Ε΄ Δημ. Κοινότητα Θεσ/νίκης

(ρεπ. σελ. 41-42)

Το νεανικό τμήμα του Παγγαλκιδικού χορεύει σε δωρικούς ρυθμούς

Το χορευτικό του Παγγαλκιδικού

Το χορευτικό της Ένωσης Βαβδινών

Η χορωδία του Παγγαλκιδικού

Η χορωδία των Λαγυνών-Μελισσοχωρίου

18η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΧΩΡΩΔΙΩΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Κυριακή 18 Μαρτίου 2018. Αίθουσα "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ" Θεσ/νίκης

Συμμετέχουν 5 χορωδίες: **Ν. ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ ΘΕΡΜΗΣ "Η ΒΙΣΑΝΘΗ"**, **ΕΥΡΩΠΟΥ-ΑΓ. ΠΕΤΡΟΥ ΚΙΛΚΙΣ,**
ΙΕΡΙΣΣΟΥ "Ο ΚΛΕΙΓΕΝΗΣ", **ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ**

Διοργάνωση: ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ". Υποστήριξη: ΠΕΡΙΦ. ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
(ρεπ. σελ. 38)

Η χορωδία της Ν. Ραιδεστού "Η Βισάνθη"

Η απονομή

Η χορωδία του Ευρώπου - Αγίου Πέτρου Χαλκιδικής

Η απονομή

Η χορωδία της Ιερισσού "Ο Κλειγένης"

Η απονομή

Η χορωδία της Ηράκλειας Σερρών

Η απονομή

Η χορωδία του Παγχαλκιδικού

Η απονομή

ΤΟ ΕΞΩΚΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΑΡΝΑΙΑΣ

(Άπό τό ξύλινο παράπηγμα τοῦ 1880
στό πέτρινο περικαλλές οἰκοδόμημα τοῦ 1903/1904)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΥΡΟΥ

Φιλολόγος

Κατά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ὁλόκληρη ἡ Χαλκιδική, ὅπως εἶναι γνωστό, καταστράφηκε ἀπό τήν τουρκική βαρβαρότητα καί λαίλαπα. Ἀνάμεσα στά καταστραφέντα χωριά τῆς Βόρειας Χαλκιδικῆς ἦσαν ἡ Λιαρίγκοβη καί ἡ Πραβίτα (ἡ ὁποία ἀπέιχε 2 1/2 ὥρες περίπου μέ τά πόδια ἀπό τή Λιαρίγκοβη). Σύμφωνα μέ τήν παράδοση μετά τήν καταστροφή καί τήν ὑποταγή πολλοί κάτοικοι τῆς Πραβίτας ἤρθαν καί ἐγκαταστάθηκαν στή Λιαρίγκοβη, φέρνοντας μαζί τους καί τήν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Κάθε χρόνο στίς 26 Ἰουλίου, ἡμέρα μνήμης τῆς Ἁγίας, ετελεῖτο πανηγυρική θεία Λειτουργία στόν περίβολο τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, διότι ὁ Ναός ἦταν καταστραμμένος ἀπό τήν τουρκική θηριωδία, ἡ ὁποία πυρπόλησε ὅλο τό χωριό. Ὅταν τό 1830 ξανακτίσθηκε

Το ξύλινο παράπηγμα (παράγκα) κάτω ἀπό μιά πελώρια βελανιδιά.

ὁ Ναός, οἱ πανηγυρικές λατρευτικές ἐκδηλώσεις τελούνταν μέσα στόν Ναό, ὅπου σέ προσκυνητάρι τοποθετήθηκε ἡ εἰκόνα. Ἀργότερα ἡ πανήγυρη τελεῖτο στήν τοποθεσία «Εἰκονίσματα» ὑπαίθρια, βόρεια τῆς κωμόπολης, ὅπου μεταφέρονταν ἀπό τόν Ναό τοῦ Ἁγίου Στεφάνου εἰκόνες καί τά ἀπαιτούμενα γιά τή θεία Λειτουργία. Ἡ τοποθεσία αὐτή, πού ἀπέιχε 20 λεπτά μέ τά πόδια, εἶχε ἐπιλεγεί, ἐπειδή ἴσως ὑπῆρχαν ἐκεῖ ἐρείπια κάποιου ναοῦ.

Πιθανότατα τό 1880, μέ τήν προτροπή τοῦ Λιαριγκοβινοῦ γιатροῦ Θεοχάρη Γερογιάννη, πού κατοικοῦσε στήν Ἀθήνα, ὅταν ἤρθε στή Λιαρίγκοβη, κατασκευάσθηκε ἐκεῖ ξύλινο παράπηγμα (παράγκα) κάτω ἀπό μιά πελώρια βελανιδιά, μέ τήν συνδρομή τῶν κατοίκων, καθένας ἀπό τοὺς ὁποίους πρόσφερε ὅ,τι μπορούσε (σανίδες, κεραμίδια κ.ἄ.), καί τῶν ξυλουργῶν, πού ἀνέλαβαν δωρεάν τήν κατασκευή. Ἐκεῖ τοποθετήθηκε ἡ εἰκόνα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

Στίς 30 Ἰουλίου τοῦ 1895 ἡ Κοινότητα Λιαριγκόβης «διακαῆ σκοπόν ἔχουσα τήν ἀνέγερσιν ἱεροῦ Ναοῦ ἐπ' ὄνοματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἐν τῇ θέσει «Εἰκονίσματα»» ἐξέλεξε ὡς Ἐπιτρόπους τοὺς: Κωνσταντῖνο Ἀποστολοῦδα, ταμία, Βασίλειο Ἀ. Σεραφιανό, γραμματέα, Νικόλαο Ἰ. Κοτσάνη καί Νικόλαο Καλυβιώτη,

τακτικά μέλη, καί Γρηγόριο Ἀ. Σεραφιανό καί Κωνσταντῖνο Παπαγγέλου, ἰατροὺς, ἕκτακτα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνέγερσης τοῦ Ναοῦ, μέ πυρήνα τήν παρουσία τοῦ ἀείμνηστου (ἀπό τότε) Νικολάου Τσιγκρᾶ, τήν ὁποία ὁ ἴδιος διέθεσε γι' αὐτόν τόν σκοπό καί τήν ὁποία ἡ Ἐπιτροπή θά πωλοῦσε, καί μέ συνδρομές.

Φαίνεται, ὅτι ἡ προσπάθεια ἀνέγερσης τοῦ ἐξωκκλησίου δέν καρποφόρησε γιά ἄγνωστους λόγους καί ἤδη τό παράπηγμα ἄρχισε νά καταστρέφεται καί νά ἐρειπώνεται. Γι' αὐτό στά τέλη τοῦ 1899 «οἱ ὀρθόδοξοι κάτοικοι Λιαριγκόβης κοινῇ συνελθόντες ἐξελέξαντο ἐπιτροπήν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἐγκρίτων πολιτῶν κ. Ἀ. Σεραφιανοῦ, Κ. Ἀποστόλου, Κ. Καραλιόλου καί Ἰ. Ν. Κοτσάνη καί ἀνέθεντο αὐτοῖς τήν ἐντολήν καί φροντίδα περί ἀνεγέρσεως τοῦ σχεδόν εἰπεῖν καταστραφέντος

καί ἐρειπωθέντος ἐξωκκλησίου, τιμωμένου ἐπ' ὄνοματι τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Παρασκευῆς, κειμένου ἐν τοῖς λειβαδίοις ἐξωθεν τῆς κωμοπόλεως καί μόλις εἴκοσι λεπτά ἀπέχοντος αὐτῆς». Οἱ ἐπίτροποι αὐτοί, πρὶν ἀνεγείρουν τό ἐξωκκλήσι «ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σωζομένων ἐρειπίων ἐν ξυλίνῳ παραπήγματι», ζήτησαν μέ ἀναφορά τοὺς στίς 12 Δεκεμβρίου 1899 «τὴν ἔκδοσιν ὑψηλοῦ φερμανίου».

Τὰ παραπάνω ἀνακοίνωσε μέ ἐπιστολή του στίς 15 Δεκεμβρίου 1899 στόν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιο ὁ ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καί Ἁγίου Ὁρους Ἰωακείμ μέ τήν παράκληση νά «ἐνεργήσῃ ἀρμοδίως τά δέοντα πρὸς τόν ἀνωτέρω σκοπόν».

Ἡ Γραμματεία τῆς Μητροπόλεως (ὑποθέτουμε) συντάξε ἐπιστολή, τήν ὁποία ὁ Μητροπολίτης ἔστειλε στίς 3 Ἰανουαρίου τοῦ 1900 στόν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καί μέ τήν ὁποία συγκεκριμένα ζητοῦσε, προκειμένου νά ἐκδοθεῖ σύντομα τό φερμάνι γιά τήν ἀνέγερση τοῦ ἐξωκκλησίου, τήν ἀποστολή σχεδιαγράμματος μέ τίς διαστάσεις τοῦ κτιρίου καί τοῦ περιβάλλου καθὼς καί πληροφορίες γιά τό ποσό τῶν χρημάτων, πού ἐπρόκειτο νά καταβληθοῦν στόν ὑπεύθυνο γιά τήν ἀνέγερση ἐπίτροπο, πού εἶχε διορισθεῖ ἀπό τήν Κοινότητα Λιαριγκόβης.

Στήν ἐπιστολή τοῦ Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης ὁ ἐπίσκοπος Ἰερισσοῦ ἀπάντησε μέ ἐπιστολή στίς 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1900, ὅτι σύμφωνα μέ πληροφορίες, πού τοῦ ἔδωσε ἡ Ἐπιτροπή, «τό σχέδιον τοῦ ἀνεγερθησομένου παρεκκλησίου ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς» θά δοθεῖ στόν Μητροπολίτη ἀπό κάποιον ἀρχιτέκτονα τῆς Θεσσαλονίκης, μέ τό ὅποιο θά δηλώνεται τό μήκος, τό πλάτος, τό ὕψος, τά παράθυρα καί αἱ θύραι, ὅτι «τό γήπεδον, ἐφ' οὗ ἀνοικοδομηθῆσεται τό ἐν λόγῳ παρεκκλήσιον, ἀνεκαθέν ἐστι βακουφικόν καί σώζεται ἐν ξυλίνῳ παραπήγματι, ἐν ᾧ τελεῖται ἐν τῇ μνήμῃ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἡ θεία Μυσταγωγία, καί κατ' ἀκολουθίαν εἰς οὐδένα ἀνήκει οὐδέ δύναται τις νά ἐγειρῇ ἐνστάσεις καί ἀξιώσεις», ὅτι ἡ δαπάνη «καταβληθῆσεται ὑπό τοῦ ταμείου τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας καί τῶν φιλευσεβῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν» καί ὅτι «ἡ ἀναφορά τῆς ἐπί τούτῳ διορισθείσης ἐπιτροπῆς» ἐπιδόθηκε σ' αὐτόν.

Ἐπειδή περνοῦσε ὁ καιρός, χωρίς νά παίρνει ἀπάντηση ἀπό τόν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, ὁ ἐπίσκοπος Ἰερισσοῦ στίς 24 Ἰουλίου τοῦ 1900 τοῦ ἔστειλε νέα ἐπιστολή, στήν ὁποία τοῦ ὑπενθύμιζε τήν ἀπό 15 Δεκεμβρίου 1899 ἐπιστολή του, μέ τήν ὁποία ζητοῦσε «τήν ἔκδοσιν ὑψηλοῦ Φιρμανίου πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἐν ξυλίνῳ παραπήγματι σωζομένου παρεκκλησίου τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐν Λιαριγκόβῃ» καί στήν ὁποία πῆρε ἀπάντηση στίς 3 Ἰανουαρίου τοῦ 1900 «μετά τῶν ἀπαιτουμένων ὁδηγιῶν». Στό τέλος τοῦ ἀναφέρει, ὅτι στήν τελευταία ἐπιστολή του ἀπάντησε στίς 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1900, ἀλλά «ἔκτοτε, καίτοι οὐκ ὀλίγος χρόνος παρήλθεν, ἀπάντησις ἔτι οὐκ ἐλήφθη» καί γι' αὐτό τόν παρακαλεῖ νά τοῦ δηλώσει «εἰ ἐγένετο ἡ δέουσα ἐνέργεια» γιά τήν ἔκδοση τοῦ Φιρμανίου «καί τί ἀπαιτεῖται πρὸς τόν ἀνωτέρω σκοπόν».

Στίς 3 Αὐγούστου τοῦ 1900 ὁ Μητροπολίτης ἀπάντησε στόν ἐπίσκοπο, ὅτι καθυστερεῖ ἡ διαδικασία ἔκδοσης τοῦ Φιρμανίου, διότι δέν εἶχε σταλεῖ ἀκόμη τό ζητηθέν σχεδιάγραμμα τοῦ ἐξωκκλησίου.

Τό σχεδιάγραμμα τελικά στάλθηκε ἀργότερα. Ἐτσι στίς 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1900 ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ἔστειλε ἐπιστολή στόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνο Ε', μέ τήν ὁποία τοῦ διαβίβαζε τό σχεδιάγραμμα καί τόν παρακαλοῦσε γιά τήν ἔκδοση τοῦ φιρμανίου.

Στίς 25 Ἀπριλίου τοῦ 1901 ὁ «Τοποτηρητής τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου» Μητροπολίτης Προύσης Ναθαναήλ μέ ἐπιστολή του ἀπαντᾷ στόν Μητροπολί-

τη καί τοῦ διαβίβαζε τό σχετικό ὑπουργικό ἰστιλάμιο, δηλ. τήν ἄδεια οἰκοδομῆς - ἀνέγερσης, τό ὅποιο ἔπρεπε νά ἐπικυρωθεῖ ἀπό τόν Νομάρχη Θεσσαλονίκης καί νά σταλεῖ στήν Ἵψηλὴ Πύλη, γιά νά ἐκδοθεῖ τό φιρμάνι.

Κατά τό ἔτος 1902 πραγματοποιήθηκε ἔρανος στή Λιαριγκόβη ἀπό τήν ἐπιτροπή ἀνέγερσης τοῦ ἐξωκκλησίου. Σέ σωζόμενο στό Ἀρχεῖο τοῦ ναοῦ Ἁγίου Στεφάνου δισέλιδο χειρόγραφο Κατάλογο συνδρομητῶν «διά τόν Ναόν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς» τοῦ 1902 καταγράφονται 100 συνδρομητές, οἱ ὁποῖο πρόσφεραν τό ποσό τῶν 5.382 γροσίων (περίπου 35 λίρες Τουρκίας). Ἀνάμεσα στούς συνδρομητές περιλαμβάνονται ὁ Μέγας Οἰκονόμος παπα-Ἄγγελος Κοσμαράς καί ὁ Αὐλωναρίτης γιαντρός Κων. Κοτρόζος.

Στίς 14 Ἀπριλίου τοῦ 1903 ὁ ἐπίσκοπος Ἰωακείμ μέ ἐπιστολή του παρακαλεῖ τόν Μητροπολίτη Ἀθανάσιο νά δώσει στόν ἐπιδότη τῆς ἐπιστολῆς του «τό ὑψηλόν αὐτοκρατορικόν Φιρμάνιον τῆς ἐν Λιαριγκόβῃ ὀσιομάρτυρος ἁγίας Παρασκευῆς», ἐάν ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν ἐκεῖ Γενική Διοίκηση.

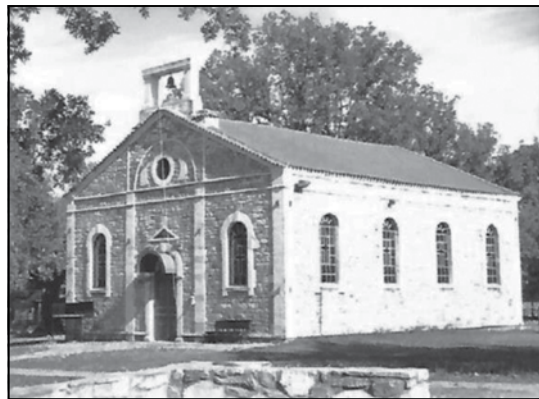
Φαίνεται, ὅτι ὑπῆρχε κάποια καθυστέρηση στή λήψη τῆς ἐπιστολῆς ἀπό τόν Μητροπολίτη καί γι' αὐτό ὁ ἐπίσκοπος, ἐπειγόμενος, στίς 12 Μαΐου τοῦ 1903 μέ νεώτερη

ἐπιστολή του τόν παρακαλεῖ νά στείλει «τό Ἵψηλόν Αὐτοκρατορικόν Φιρμάνιον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς» μέ τόν ἐπιδότη τῆς ἐπιστολῆς του, ἄν αὐτό ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν ἐκεῖ ἀρμόδια πολιτική Ἀρχή, «διότι πρόκειται νά τεθῆ ὁ θεμέλιος λίθος καί ἄρξηται ἡ οἰκοδομή».

Τόν Μάιο τοῦ 1903 ἡ Ἐπιτροπή ἀνέγερσης τοῦ ἐξωκκλησίου ζήτησε οἰκονομική ἐνίσχυση ἀπό τίς Μονές τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἀπό τήν ἔρευνα, πού πραγματοποιήσαμε στούς Κώδικες Ληψοδοσίας τῶν Μονῶν Παντοκράτορος καί Κωνσταμονίτου, διαπιστώσαμε, ὅτι τήν 1η Μαΐου ἡ Μονή Παντοκράτορος ἔδωσε «Εἰς Ἅγγελον Οἰκονόμου ἐκ Λιαριγκόβ(ης) διά Ναόν Ἁγίας Παρασκευῆς» 45 γρόσια καί στίς 6 Μαΐου ἡ Μονή Κωνσταμονίτου ἔδωσε «συνδρομήν διά τήν οἰκοδομήν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λιαριγκόβης» 22,20 γρόσια. Ἐπίσης γνωρίζουμε, ὅτι καί οἱ Μονές Ζηροποτάμου καί Βατοπαιδίου ἐνίσχυσαν οἰκονομικά γιά τήν ἀνέγερση τοῦ ἐξωκκλησίου τό 1903 μέ ἄγνωστο ποσό γροσίων ἢ πρώτη καί μέ 500 γρόσια ἢ δεύτερη.

Ἡ θεμελίωση τοῦ ἐξωκκλησίου πραγματοποιήθηκε στίς 21 Αὐγούστου τοῦ 1903, (πρὶν ἀπό 114 χρόνια) ἀφοῦ, ἐπί τέλους, εἶχε ἐκδοθεῖ τό Φιρμάνι.

Τό 1905 ἡ Ἱερά Μονή Βατοπαιδίου ἐνίσχυσε οἰκο-

Το ἐξωκκλήσι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς σήμερα.

νομικά την επιτροπή ανέγερσης για την αγορά καμπάνας 28 οκάδων με 700 γρόσια. Υποθέτουμε, ότι λίγο αργότερα (τό 1906) κατασκευάστηκε πάνω στη σκεπή του ναυδρίου και τό κωδωνοστάσιο με τά μεγαλουόγκου και βάρους λευκά μάρμαρα, τά όποια, σύμφωνα με μαρτυρίες, μεταφέρθηκαν με τά βόδια κάποιες νύχτες (για νά μή γίνεται αντιληπτή από τούς Τούρκους ή μεταφορά) από την τοποθεσία “Πιάβιτσα”, πού παλιότερα (15ος-17ος αι.) ήταν χωριό, κοντά στό Νεοχώρι. Δέν γνωρίζουμε πότε και από ποιά αίτια τό κωδωνοστάσιο αυτό «διελύθη εις τά έξ ών συνετέθη» μάρμαρα. Πρίν από μερικά χρόνια ανακατασκευάστηκε, αλλά με έλαφριά ύλικά και μικρότερων διαστάσεων.

Τό 1905 ή τοιχοποιΐα, είχε όλοκληρωθεί, όπως διαπιστώνεται από την χρονολογία, πού αναγράφεται στό σιδερένιο προστατευτικό κιγκλίδωμα του στρόγγυλου φωταγωγού του Ίερού Βήματος. (Σημ.: Τέτοιοι φωταγωγοί έχουν τή χαρακτηριστική όνομασία «Τό μάτι του βοδιού»!).

Στίς 31 Οκτωβρίου του 1906 κατασκευάστηκε ή σκεπή του έξωκκλησιού

Στίς 28 Σεπτεμβρίου του 1908 ή έφοροεπιτροπή Λιαιριγκόβης «έξέλεξε (και) διώρισε παμψηφεί» ως επιτρόπους της Άγιας Παρασκευής για τόν έξωραϊσμό και επιδιόρθωση της Έκκλησίας τούς: Χρήστο Ρέμπελο, ταμία, Ίωάννη Δημ. Σαραφινό, γραμματέα και Νικόλαο Γ. Μήτσιου και Δημ. Ίωάν. Ματσίγκο, μέλη.

Σέ Κατάστιχο Ληψοδοσίας της Ί. Μονής Βατοπαιδίου καταγράφεται, ότι ή Μονή έδωσε τό 1910 «τῷ ύλοτόμῳ μάστρῳ Ἡλίᾳ δι’ αγοράν τέμπλου διά τήν έκκλησίαν της Άγιας Παρασκευής έν Λιαιριγκόβη» 150 γρόσια.

Στίς 4 Ἀπριλίου του 1910 ό Δημ. Νικολάου Ζάμπος στη Διαθήκη του αφήνει «εις τήν Ίεράν εκκλησίαν της άγιας Παρασκευής έν κτήμα (;)».

Στά τέλη Ίουλίου (μετά τήν πανήγυρη) του 1913 κατασκευάστηκε ό θόλος του έξωκκλησιού, ό όποιος καταλαμβάνει όλο τό μεσαίο κλίτος του κυρίως ναού με τήν παράσταση του Ίησού Παντοκράτορα στό κέντρο. Πά τήν κατασκευή αὐτή ξοδεύθηκαν 387,5 γρόσια. Δέν γνωρίζουμε τούς κατασκευαστές του.

Τό 1915 κατασκευάστηκε τό ξύλινο τέμπλο του έξωκκλησιού από τόν Γ. Κυπαρίσση.

Από τή χρονολογία αὐτή (κυρίως) και μετά μέχρι τά τέλη του 1918 τό τέμπλο συμπληρώθηκε με τίς απαραίτητες εικόνες, 12 μεγάλες (ἀπ’ τίς όποιες οι 10 είναι δεσποτικές και 2 τών θυρών) και 20 μικρές.

Τό 1918 ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Ύπισκόπου Σωκράτη τό Σωματείο «Ένωσις Έλληνίδων Λιαιριγκόβης “Ἡ Άγία Παρασκευή”». Από τήν ίδρυσή του μέχρι τό 1923, έτος Έγκαίνων του ναυδρίου, τό Σωματείο αυτό ενδιαφέρθηκε και ασχολήθηκε έντονα με τήν αποπεράτωση και τόν έξωραϊσμό του έξωκκλησιού.

Τό ναύδριο «διά τών συνδρομών τών κατοίκων» αποπερατώθηκε στά μέσα του 1923, και 20 χρόνια (παρά 5 ήμέρες) από τήν θεμελίωσή του, τήν Τετάρτη 16 Αύγουστου του 1923, έγιναν «μεγαλοπρεπώς τά έγκαίνια αὐτου», τά όποια «έφρόντισεν ή ένωσις ελληνίδων Λιαιριγκόβης “Άγία Παρασκευή”, ήτις και δι’ έξόδων είχε κάμει και τήν πλακόστρωσιν του Ναού». Στά έγκαίνια «πλήθος πολύ συνέρρευσε και εκ τών περιχώρων και εκεί εις τήν ρομαντικήν τοποθεσίαν υπό τήν σκιάν τών δρυών έγένητο και κοινόν γεύμα δαπάναις της “Ένώσεως”». (Βλ. φωτογραφία κτιρίου).

Λίγο μετά τό 1925 συνέβη ένα σημαντικό γεγονός στό έξωκκλησί.

Τό σημαντικό γεγονός είναι ή αναγραφή «διά χειρός Γ. Κλειδαρά» τών όνομάτων τών πεσόντων στους πολέμους από τό 1917 μέχρι τό 1923 στόν έσωτερικό δυτικό τοίχο του έξωκκλησιού με τίτλο «Τέκνα Άρναίας υπέρ πατρίδος πεσόντα» με πρόταση και πρωτοβουλία του

τότε Μητροπολίτη Ίερισσού και Άγίου Όρους Σωκράτη και με βάση τόν Κατάλογο, πού συνέταξε – προφανώς με υπόδειξη του Μητροπολίτη – ό Δημ. Γεωργίου Κύρου στίς 22 Ίουνίου 1925 για τά έτη 1914-1923, και ή κατ’ έτος (τή μέρα της γιορτής) μνημόνευσή τους στό έξωκκλησί.

Τά καταγραφέντα στό έξωκκλησί όνόματα τών πεσόντων είναι 44. Δυστυχώς, ίσως μετά από μερικά χρόνια μετά τόν Έμφύλιο (1945-1949), με έներγείες κάποιου ή κάποιων (άγνωστων) τά υπάρχοντα όνόματα της έπιγραφής συμπτύχθηκαν και συμπληρώθηκαν στό τέλος και άλλα 9 όνόματα πεσόντων κατά τά έτη 1940-1948. Τον Οκτώβριο του 1994 με πρωτοβουλία της Έπιτροπής Έξωραϊσμού τών έξωκκλησιών και (κυρίως) της κυρα-Χαρίκλειας Δημητρακούδη έγιναν έργασίες αποκατάστασης της έπιγραφής λόγω φθοράς τών γραμμάτων από τήν ύγρασία. (Βλ. φωτογραφία της αποκαταστημένης έπιγραφής).

Μετά τά έγκαίνια του 1923 τό έξωκκλησί της Άγιας Παρασκευής εξακολούθησε και εξακολουθεί νά λειτουργεί κυρίως κατά τήν ήμέρα της πανήγυρης (26 Ίουλίου), αλλά και άλλες ήμέρες, όπως π.χ. τήν ήμέρα της έορτής του Άγιου Πνεύματος.

Φωτογραφία της αποκαταστημένης έπιγραφής.

ΣΤΑΝΙΩΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ* ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ ΤΟ 1830

Το **Κεντρικό Σχολείο** ιδρύθηκε στην Αίγινα το 1829 από τον Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος έδινε ιδιαίτερη βαρύτητα στην παιδεία για την ανασυγκρότηση του έθνους. Πρόκειται για το μοναδικό δημόσιο εκπαιδευτήριο της καποδιστριακής περιόδου, που παρείχε τη δυνατότητα απόκτησης παιδείας ανωτέρου επιπέδου. Αποτέλεσε φυτώριο παραγωγής στελεχών για την επάνδρωση των κρατικών υπηρεσιών, αλλά και επιστημονικά καταρτισμένων δασκάλων για τα δευτεροβάθμια σχολεία της επικράτειας. Η οργάνωση του σχολείου ανατέθηκε την 1η Νοεμβρίου 1829 με διάταγμα στους «ελλογιμωτάτους κ. Γ. Γεννάδιον και Ι. Βενθύλον», οι οποίοι ήταν συνδιευθυντές και διδάσκαλοι. Ο Καποδίστριας, παρά το φόρτο της εργασίας του, παρακολουθούσε από κοντά τη λειτουργία του Σχολείου. Υπήρχαν μέρες που βρισκόταν στην αίθουσα διδασκαλίας με τους μαθητές και τους παρότρυνε «εις το καθήκον και την αρετήν νέους αρχομένους βίον νέον, εν πατρίδι νέα», ενώ κατά την περίοδο των εξετάσεων ζητούσε να «διαβάση τας κόλλας των εξετάσεων των μαθητών για να διαπιστώση αυτοπρὸς ὧπος την πρόδόν τους».

Το σχολείο έκλεισε τον Ιανουάριο του 1832 και ξανάνοιξε τον Αύγουστο του 1832 με το όνομα Λύκειο, ενώ το 1834 μεταφέρθηκε στην Αθήνα, όπου πήρε το όνομα "Βασιλικό Ελληνικό σχολείο και Γυμνάσιο Αθηνών", το οποίο ήταν αρρένων.

Μετά την αποτυχία της επανάστασης στη Χαλκιδική, τα χωριά πυρπολήθηκαν και όσοι από τους κατοίκους τους γλίτωσαν, διασκορπίστηκαν και κατέφυγαν στο Άγιο Όρος, σε ορεινά μέρη της Χαλκιδικής και στη Νότια Ελλάδα. Ανάμεσα σ' αυτούς και πολλοί Στανιώτες. Ο Χρήστος Οικονόμου, ο οποίος ήταν εκπρόσωπος του Στανού στο «Κοινόν του Μαδεμίου» και πρωταγωνίστησε στην οργάνωση του ξεσηκωμού στα Μαντεμοχώρια προσφέροντας στον Αγώνα μεγάλο μέρος της περιουσίας του, κατέφυγε με την οικογένειά του αρχικά στην Σκόπελο και αργότερα στο Ξηροχώρι Ευβοίας. Μαζί του πήγε και ο αδερφός του Γεώργιος Οικονόμου με την οικογένειά του. Εκεί συνέχισαν τον αγώνα για την απελευθέρωση της υπόλοιπης επαναστατημένης Ελλάδας.

Ο γιος του Χρήστου Οικονόμου, Γεώργιος και ο γιος του Γεωργίου Οικονόμου, Παύλος, γράφτηκαν το 1830 στο Κεντρικό Σχολείο της Αίγινας, αφού προηγουμένως είχαν λάβει τη βασική εκπαίδευση στον τόπο διαμονής τους. Ο Παύλος μάλιστα έστειλε επιστολή στον Καποδίστρια, ώστε να καταταχθεί μεταξύ των υποτρόφων, επειδή ο πατέρας του έχασε τη ζωή του στον αγώνα για την Ελευθερία:

προς Ιωάννη Καποδίστρια, Ναύπλιο

Εξοχώτατε !

Εάν δέησις, οποία είναι η παρ' εμού ταπεινώς προσφερομένη, εστάθῃ πάντοτε δεκτή, και αρεστή εις την υμετέραν Εξοχότητα, δικαίως και εγώ τολμώ, και θαρρούντως προστρέχω εις την Υ. Εξ. εξαιτούμενος περίθαλψιν εκ της Πατρικής της Προνοίας.

Υπάρχων, Εξοχώτατε, ο κοινός πατήρ της ορφανούς και δυστυχούς νεολαίας περί της εκπαιδύσεως της οποίας ανεδέχθητε μεγάλας φροντίδας, δεν απελπίζομαι, ότι θέλετε προσδεχθή ευμενώς και την ικετικήν φωνήν ενός δυστυχούς οκτωκαιδεκαετούς ορφανού, του οποίου ο γεννήτωρ εγεινε θύμα των εναγωνιών τούτων καιρών της ελευθερίας μας.

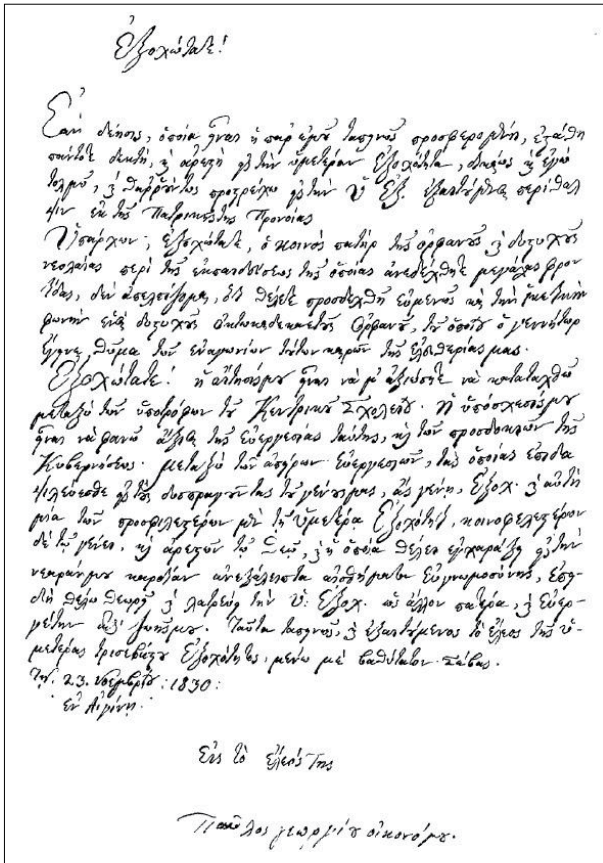
Εξοχώτατε ! Η αίτησις μου είναι να μ' αξιώσητε να καταταχθώ μεταξύ των υποτρόφων του Κεντρικού Σχολείου. Η υπόσχεσίς μου είναι να φανώ άξιος της ευεργεσίας ταύτης, και των προσδοκιών της Κυβερνήσεως μεταξύ των απείρων ευεργεσιών, τας οποίας επιδαφιλεύεσθε εις τους δυσπραγούντας του γένους μας, ας γένη, Εξοχ. και αυτή μία των προσφιλεστέρων μεν τη Υμετέρα Εξοχότητι, κοινοφελεστέρων δε τω γένει, και αρεστών τω θεώ, και η οποία θέλει εγχαράξει εις την νεαράν μου καρδίαν ανεξάλειπτα αισθήματα ευγνωμοσύνης, επειδή θέλω θεωρεί και λατρεύει την Υ. Εξοχ. ως άλλον πατέρα, και ευεργέτην της ζωής μου. Ταύτα ταπεινώς, και εξαιτούμενος το έλεος της υμετέρας τρισεβάστου Εξοχότητος, μένω με βαθύτατον σέβας.

Τη 23 Νοεμβρίου 1830

Εν Αιγίνη

*Εις το έλεός Της
Παύλος γεωργίου οικονόμου*

* Το παρόν κείμενο είναι τμήμα του προγράμματος τοπικής ιστορίας «Ανακαλύπτουμε την ιστορία του χωριού μας» που εκπονήθηκε κατά το σχ. έτος 2017-18 από τους μαθητές της ΣΤ' τάξης και τον δάσκαλο Θανάση Π. Χαλκιά.

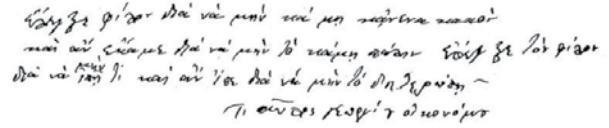

Η χειρόγραφη επιστολή

να μην ιπή τι και αν ίπε διά να μην το δευτερώση» (Σοφία Σιράχ 19 13-14)

Παύλος γεωργίου οικονόμου

Το ιδίόχειρο του Παύλου

Στο βιογραφικό του Γεωργίου Οικονόμου αναφέρονται:

Οικονόμου Γεώργιος του Χρίστου 10.12.1830

Γεώργιος Χρίστου Οικονόμου, από τα Μαδεμοχώρια, ετών 17, έχει τους γονείς του εις την Σκόπελον. Έμαθε τα Κοινά εις την Σκόπελον, όπου εσπούδασε και τα Ελληνικά...

Ο πατήρ αυτού εξοδεύει δι' αυτόν.

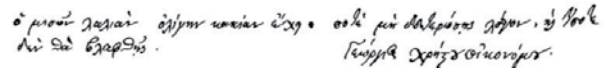
Έπαυσε ν' ακολουθή ως μη αναλογούντων των μαθημάτων με τας δυνάμεις του.

Το κείμενο που έγραψε καθ' υπαγόρευση του Γενναδίου ήταν:

Ο μισών λαλιάν ολίγην κακίαν έχει. Ποτέ μη δευτερώσης λόγον, και τίποτε δεν θα βλαφθής.

Γεώργιος Χρήστου Οικονόμου

Ιδιόχειρον Γ. Χ. Οικονόμου:

Σοφία Σιράχ 19 6-7: «Και ο μισών λαλιάν ελαττονούται κακία. μηδέποτε δευτερώσης και ουθέν σοι ου μη ελαττωνωθή».

Ο Γεώργιος συνέχισε τις σπουδές του στο Γυμνάσιο Αθηνών και το 1837 εισήχθη στη Νομική του νεοσύστατου Πανεπιστημίου των Αθηνών. Στις εκλογές του 1853 και του 1856 διετέλεσε βουλευτής Ξηροχωρίου Ευβοίας.

Βιβλιογραφία:

- 1. «Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821», Νικόλαος Εμμ. Παπαιοικονόμου
2. «Οι μαθητές του Κεντρικού Σχολείου (1830-1834)» - Πάννης Κόκκωνας

Σ.Σ. 1. Συγχαρητήρια στα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου Στανού για την ερευνητική τους προσπάθεια καθώς και στον δάσκαλό τους κ. Αθ. Π. Χαλκιά.

2. Οι σελίδες του Παγχαλκιδικού Λόγου είναι πάντα στη διάθεση μαθητών και δασκάλων των Σχολείων όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης της Χαλκιδικής, για δημοσίευση παρόμοιων εργασιών και άρθρων με πρώτη προϋπόθεση τη συντομία.

Πα τη συστηματικότερη οργάνωση του Κεντρικού Σχολείου αποφασίστηκε να καταγράφονται οι μαθητές σε έναν κώδικα (μαθητολόγιο). Η αρχή έγινε με την τάξη του Γενναδίου, ο οποίος έγραφε στη δεξιά σελίδα τα βιογραφικά σημειώματα των μαθητών (καταγωγή, ηλικία, επάγγελμα πατέρα, προηγούμενη μόρφωση κ.λ.π) και στην αριστερή οι μαθητές έγραφαν καθ' υπαγόρευση του μία φράση και υπέγραφαν.

Στο βιογραφικό του Παύλου Οικονόμου αναφέρονται τα εξής:

Οικονόμου Παύλος 11.9.1830

Παύλος Γεωργίου Οικονόμου, από τα Μαδεμοχώρια, ετών 18, έχει μητέρα και δύο μικροτέρους αδελφούς εις την Σκόπελον. Έμαθε τα Κοινά εις την Σκόπελον, όπου άρχισε και τα Ελληνικά υπό τον Γρηγόριον Σκοπελίτην... Είναι πένης, και ζητεί βοήθειαν.

Κατατάσσεται εις την Α' του Κεντρικού.

Το κείμενο που έγραψε καθ' υπαγόρευση του Γενναδίου ήταν:

«έλεγε φίλον διά να μην κάμη κανένα κακόν και αν έκαμε διά να μην το κάμη πάλιν' έλεγε τον φίλον διά

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΙΣ «ΓΑΛΑΖΙΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ»

Πρώτος αναδείχθηκε και εφέτος (2018) ο Νομός Χαλκιδικής με 89 Γαλάζιες Σημαίες, σε σύνολο 519 που εγκρίθηκαν για όλη την Ελλάδα (2η θέση παγκοσμίως), σύμφωνα με ανακοίνωση της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης.

Η Γαλάζια Σημαία αποτελεί το πλέον αναγνωρίσιμο διεθνώς οικολογικό σύμβολο καθαριότητας της ακτής και της θάλασσας σε όλον τον κόσμο. Απονέμεται από το 1987 σε ακτές που η ποιότητα των υδάτων σ' αυτές είναι «εξαιρετικές». Καμία άλλη διαβάθμιση της ποιότητας, ακόμα και «καλή», δεν είναι αποδεκτή από το πρόγραμμα. Η βράβευση έχει διάρκεια ενός έτους.

Τα κυριότερα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, για να πάρει μια παραλία Γαλάζια Σημαία, είναι: η απόλυτη καθαριότητα, η οργάνωση, η πληροφόρηση, η ασφάλεια λουομένων και επισκεπτών, η προστασία του φυσικού πλούτου της ακτής και του παράκτιου χώρου και η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Τα μεγάλα ταξιδιωτικά γραφεία του εξωτερικού δίνουν ιδιαίτερη σημασία στη Γαλάζια Σημαία, όταν προτεί-

νουν στους πελάτες τους προορισμούς για τις διακοπές τους.

Όλοι εμείς οι Χαλκιδικιώτες και οι φίλοι μας ας χαρούμε την φετινή βράβευση του τόπου μας, της ονειρεμένης Χαλκιδικής μας, και ας φροντίσουμε όλοι και κυρίως οι διαχειριστές των ακτών, δήμοι, ξενοδοχεία, κάμπινγκ κλπ. να φανούμε αντάξιοι της τιμητικής διάκρισης που μας απονεμήθηκε και ας εργασθούμε ώστε οι Γαλάζιες Σημαίες, που θα κυματίζουν όλο το καλοκαίρι στις ακτές μας, να κυματίσουν και πάλι του χρόνου και μάλιστα να αυξηθούν.

Να σε τι τόπο ζούμε, αγαπητοί μας συμπατριώτες και φίλοι. Να γιατί πρέπει να προσέχουμε ντόπιοι και ξένοι τη Χαλκιδική μας «ως κόρη οφθαλμού». Γιατί είναι ένας ευλογημένος και προικισμένος τόπος μοναδικός και αξεπέραστος. Είμαστε πολύ τυχεροί!

Και μαζί με την ευχάριστη αυτή είδηση,
ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ, ΤΟΥΣ
ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΛΟΥΣ-
ΠΟΛΛΟΥΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΗΣ
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΑΛΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ. Το Δ.Σ.

* * *

Συνέχεια από το 90^ο τεύχος του περιοδικού «Πολύγυρος»

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΝΑΤΑΣ

Επειδή η κυκλοφορία του «Π» ανεστάλη σχεδόν ξαφνικά, ήταν φυσικό να προκύψουν κάποιες εκκρεμότητες, τις οποίες θα προσπαθήσουμε να κλείσουμε με τη βοήθεια του αδελφού και πάντα φιλόξενου περιοδικού «Παγχαλκιδικός Λόγος» του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης».

1. Εκ παραδρομής δεν δημοσιεύσαμε στο τελευταίο τεύχος του «Π» κολακευτικότερη επιστολή του **καθηγητή Αστρονομίας ΑΠΘ και αγαπητού φίλου, Σταύρου Αυγολούπη**, σχετική με την αναστολή λειτουργίας του «Π». Γνωρίζουμε πως μια συγγνώμη δεν αρκεί, αλλά επαφιέμεθα στην επιείκειά του και δημοσιεύουμε την επιστολή του, υπό τον τίτλο: Με αφορμή την ευτυχή συγκυρία της συμπλήρωσης ενενήντα τευχών του περιοδικού «Πολύγυρος».

«Με αφορμή την ευτυχή συγκυρία της συμπλήρωσης ενενήντα τευχών του περιοδικού «Πολύγυρος», θα ήθελα να συγχαρώ τον «Δαογραφικό Όμιλο Πολυγύρου» για τη μεγάλη δραστηριότητά του και την προσφορά του στην έκδοση του περιοδικού «Πολύγυρος», το οποίο αποτελεί

μια πολύ σοβαρή εκδοτική προσπάθεια στη χώρα μας.

Η λέξη Πολύγυρος συνδέεται τώρα πια και με το τριμηνιαίο αυτό περιοδικό «Πολύγυρος». Ένα περιοδικό που όσο ενηλικιώνεται τόσο και ο ορίζοντάς του μεγαλώνει.

Όσοι παρακολούθησαμε την ύλη των τευχών του, γνωρίζουμε πολύ καλά ότι όλοι οι αρθρογράφοι, αλλά κυρίως ο εκδότης και επιμελητής των κειμένων του, κ. Γιάννης Κανατάς και ο κ. Αθανάσιος Χριστιανός, που έχει τη φιλολογική επιμέλειά του, έπαιξαν πολύ μεγάλο καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων του περιοδικού αυτού, που έχει σκοπό την ανάδειξη ιστορικών, κοινωνικών και καλλιτεχνικών γεγονότων του χώρου του Πολυγύρου.

Η καταγραφή στο περιοδικό αυτό της διαχρονικής πορείας του Πολυγύρου είναι θέμα ενός διαλόγου που φαίνεται ότι επιθυμούν βαθύτατα οι συντελεστές της έκδοσης αυτής, οι οποίοι κινούνται από μέριμνα και αγάπη για την πολιτιστική μας κληρονομιά καθώς διαπραγματεύονται τις έννοιες χρόνος και άνθρωπος, όπως αυτές

συνέχεια στη σελίδα 45

Η δράση του Συλλόγου μας

Η «Γιορτή της Γυναίκας» που γιορτάστηκε στο Σύλλογό μας για πρώτη φορά. Τετάρτη 7 Μαρτίου 2018.

Την Τετάρτη 7 Μαρτίου 2018 και ώρα 19.00', παραμονή της ημέρας που είναι αφιερωμένη στην γυναίκα, ο Σύλλογος γιόρτασε για πρώτη φορά στην ΕΣΤΙΑ μας τη γιορτή της.

Στην εκδήλωση, στην οποία προσήλθε και παρακολούθησε πλήθος κόσμος, κυρίως γυναίκες, πραγματοποιήθηκε σχετική με το θέμα της ημέρας ομιλία από τη νεαρή Φιλολόγο **Ιφιγένεια Ι. Κοτσάνη**, θυγατέρα του Γ.Γ. του Παγχαλκιδικού, ο οποίος με συγκίνηση την παρουσίασε και διάβασε το βιογραφικό της.

Κατά τη διάρκεια της ομιλίας, ο ποιητής **Γιάννης Καραμύχος** απήγγειλε το ποίημά του «Γυναίκες της Πίνδου» και ακούσθηκε και βιντεοσκοπημένη απαγγελία της **Κικής Δημουλά** σχετική με το θέμα. Ένα θερμό παρατεταμένο χειροκρότημα επιβράβευσης στην νεαρή ομιλήτρια σφράγισε το πρώτο μέρος της γιορτής. Αμέσως μετά ακολούθησε προβολή ταινίας μικρού μήκους του νεαρού σκηνοθέτη, μέλους του Συλλόγου μας, **Γρηγόρη Βαρδαρινού**, γιου του εκ Κασσάνδρας ιατρού και τ. βουλευτού Βασίλη Βαρδαρινού, με θέμα την οικογενειακή βία. Της προβολής προηγήθηκε από τον σκηνοθέτη ενημερωτική εισαγωγή.

Με το τέλος της εκδήλωσης, και αφού τελείωσαν τα χειροκροτήματα και τα χαμόγελα της ευχαριστίας, ο πρόεδρος του Δ.Σ. **Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης** φανερά ικανοποιημένος απήυθυσε θερμούς λόγους εκ μέρους του Δ.Σ. στα δύο νεαρά παιδιά, την ευειδή και υπέροχη φιλόλογο **Ιφιγένεια** και τον πολλά υποσχόμενο νέο σκηνοθέτη **Γρηγόρη**, λέγοντας ότι, αφού στη Χαλκιδική μας βλασταίνουν τέτοια «φυντάνια», είναι βέβαιο ότι το μέλλον της, μαζί με το μέλλον του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, θα είναι ελπιδοφόρο. Στην εκδήλωση παρευρέθη σύσσωμο το Δ.Σ. και προσωπικότητες από τη Χαλκιδική και όχι μόνο.

Τη λήξη ακολούθησε η γλυκιά γεύση της τρούφας από τα χέρια της Βικτώριας Κοτσάνη.

Ημερήσια εκδρομή στη Φλώρινα-χιονοδρομικό κέντρο Πισοδερίου. Κυριακή 11 Μαρτίου 2018.

Την Κυριακή 11 Μαρτίου 2018, ο Παγχαλκιδικός πραγματοποίησε ημερήσια εκδρομή με δυο λεωφορεία στη Φλώρινα και στο Πισοδέρι, την οποία προετοίμασε, χωρίς αυτή τη φορά να συμμετέχει, ο πάντα μεθοδικός υπεύθυνος των εκδρομών Γ.Γ. του Συλλόγου κ. **Γιάννης Κοτσάνης**. Συνοδοί ήταν ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Μιχ. Καρτσιώτης**, ως γενικός συντονιστή και οι τρεις ερίτιμες κυρίες του Δ.Σ. **Μάχη Κωστοπούλου**, **Νατάσα Δάφφα** και **Άννα Εμμανουήλ**. Πρώτη στάση στην Πτολεμαΐδα για εκκλησιασμό και προσκύνηση του Σταυρού, Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως

γαρ. Επόμενος σταθμός η όμορφη Φλώρινα, όπου διασκορπίστηκαν οι εκδρομείς και με έναν θαυμάσιο καιρό περιηγήθηκαν κατά το δοκούν την πόλη και τα καταστήματά της και με άνεση πήραν τον καφέ τους στις πλατείες και δίπλα στο θορυβώδες κανάλι της. Επόμενος σταθμός το χιονοδρομικό κέντρο του Πισοδερίου. Εδώ όλα ήταν κάτασπρα. Χιόνι, χιόνι παντού. Πολλές οι πίστες. Χιονοδρόμοι κατέβαιναν με ορμή από τις κορυφές, ενώ τα βαγονέτα των τριών τελεφερίκ ανέβαζαν συνεχώς κόσμο ψηλά, σχεδόν μέσα στα σύννεφα. Ωραίο το θέαμα και μοναδικό. Στη ζεστή ατμόσφαιρα του σαλέ, της εταιρίας ΤΟΤΤΗΣ, ήταν στρωμένα τα τραπέζια με ποικιλία μεζέδων (10 είδη και σε απεριόριστη ποσότητα). Και για το κυρίως πιάτο που ακολούθησε δινόταν η ευκαιρία επιλογής από πολλά φαγητά, πράγμα που εντυπωσίασε και ευχαρίστησε όλους. Το κόκκινο κρασί εν τω μεταξύ που έρρευσε άφθονο και η θορυβώδης μουσική από την μονοπρόσωπη «ορχήστρα» έδωσε πολύ κέφι και χόρεψαν και τραγούδησαν όλοι με την ψυχή τους.

Αργά το απόγευμα μετά τον καφέ στον υπαίθριο χώρο του σαλέ τα λεωφορεία με τους εκδρομείς πήραν το δρόμο του γυρισμού για να φθάσουν στην πόλη νωρίς το βράδυ. Όλα πήγαν καλά.

Ομιλία του φιλόλογου κ. Τάκη Κοσμά με θέμα: «Απόφοιτοι ου Γυμνασίου Πολυγύρου πτυχιούχοι της φιλοσοφικής του ΑΠΘ 1932-1939». Τετάρτη 14 Μαρτίου 2018.

Την Τετάρτη 14 Μαρτίου 2018 και ώρα 19.00' πραγματοποιήθηκε στην Εστία μας η προγραμματισμένη ομιλία του εκ Πολυγύρου φιλόλογου-συγγραφέα και τέως σχολικού συμβούλου Φιλολόγων κ. **Δημητρίου Κοσμά** με θέμα: «Απόφοιτοι του Γυμνασίου Πολυγύρου, πτυχιούχοι της φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ 1932-1939». Τον καταξιωμένο ομιλητή παρουσίασε στο κοινό ο Γ.Γ. του Παγχαλκιδικού κ. **Γιάννης Κοτσάνης** και τον προλόγισε ο εξ Αρναίας φιλόλογος και ποιητής **Γιάννης Χρ. Καραμύχος**, δίνοντας με συντομία μια εισαγωγική πρόγευση της θεματικά και ερευνητικά ενδιαφέρουσας εισήγησης και επισημαίνοντας την αμείωτη ενασχόληση του ομιλητή με την ιστορία της Εκπαίδευσης στη Χαλκιδική και όχι μόνο. Ο Δημήτρης Κοσμάς, γνωστός για την ευρυμάθεια και πνευματικότητά του, με τον χαρισματικό του λόγο, που πραγματικά καθήλωσε για άλλη μια φορά το ακροατήριο για μία και πλέον ώρα, κατέδειξε το επίπεδο της εκπαίδευσης στη Χαλκιδική τη δεκαετία του '30, σημειώνοντας την χαρακτηριστική περίπτωση με επίσημα στοιχεία, ότι επί συνόλου 16 αποφοιτησάντων από τη Φιλοσοφική Σχολή ΑΠΘ το 1929 οι επτά ήταν απόφοιτοι του Γυμνασίου Πολυγύρου.

Ακολούθησε συζήτηση και τον λόγο πήραν οι καθηγητές **Γιάννης Τσίκουλας** και **Σταύρος Αυγολούπης**, η συγγραφέας **Μαρία Μπουλάκη** κ.ά. Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ικανός αριθμός πνευματικών ανθρώπων και μελών του Συλλόγου, με υπεροχή των εκ Πολυγύρου ορμωμένων, συμπατριωτών και φίλων του ομιλητή.

Τέλος ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Μιχ. Θ. Καρτσιώτης**, κλείνοντας την εκδήλωση, εξήρε το πνευματικό ανάστημα του ομιλητή, αναφέρθηκε στο συγγραφικό του έργο, που είναι και μεγάλο και σπουδαίο και τον συνεχάρη με την ευχή να ξανακουσθεί από το ίδιο βήμα ο χαρισματικός του λόγος.

Τη λήξη ακολούθησε η γλυκιά γεύση του μπισκοτούλουκουμου της κυρίας Μάχης.

Παρακαλούθηση των Δ' Χαιρετισμών στο μοναστήρι του Οσίου Νικοδήμου στη Γουμένισσα. Παρασκευή 16 Μαρτίου 2018.

Το απόγευμα της Παρασκευής 16 Μαρτίου 2018 μέλη και φίλοι του Συλλόγου μας πραγματοποίησαν με ένα λεωφορείο προσκυνηματική επίσκεψη στην Ιερά Μονή του Οσίου Νικοδήμου στον Πεντάλοφο του Ν. Κιλκίς, για να παρακολουθήσουν τους Δ' Χαιρετισμούς της Παναγίας μας. Πρόκειται για ένα εντυπωσιακό μοναστήρι, μικρογραφία εκείνου της Σίμωνος Πέτρας (Αγίου Όρους), του οποίου αποτελεί μετόχι. Στη Μονή εγκαταβιούν σήμερα και ασκούνται 30 περίπου νέοι μοναχοί, που όλοι τους εργάζονται χειρονακτικά και εκτελούν όλες τις οικοδομικές και όχι μόνο εργασίες, που χρειάζεται η οικοδόμηση και συντήρηση των κτισμάτων της Μονής.

Σ' ένα καθολικό περίλαμπρο οι προσκυνητές του Παγχαλκιδικού, μαζί και πλήθος κόσμος, παρακολούθησαν τους Δ' Χαιρετισμούς με κατάνυξη. Εντυπωσιακή η μεγαλοπρεπής εικόνα της Βρεφοκρατούσας Παναγίας, στο μέσον του ναού, εξαιτίας της ιδιαίτερης εικαστικής της απόδοσης.

Στο απαστράπττον αρχονταρίκι προσφέρθηκε από τους μοναχούς καφές με παξιμάδι και λουκούμι. Στη συνέχεια εκπρόσωπος της Μονής πραγματοποίησε ξενάγηση των προσκυνητών, στο τέλος της οποίας ο Παγχαλκιδικός δια χειρός του Γ.Γ. **Γιάννη Κοτσάνη** πρόσφερε τα κομισθέντα για τη Μονή δώρα του Συλλόγου και να λάβει σχετικά έντυπα ως αντίδωρο. Αργά το βράδυ οι προσκυνητές επέστρεψαν στην πόλη μας με τους συνοδούς-μέλη του Δ.Σ. **Γιάννη Κοτσάνη**, **Αβραάμ Παπαδόπουλο** και **Μάχη Κωστοπούλου**.

Η 18η Συνάντηση χορωδιών της Χαλκιδικής στην αίθουσα «Αλέξανδρος» στη Θεσσαλονίκη. Κυριακή 18 Μαρτίου 2018.

Την Κυριακή 18 Μαρτίου 2018 και ώρα 19.00 στην αίθουσα «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» πραγματοποιήθηκε η 18η

Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής με πρωτοβουλία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου (Π.Σ.) με την υποστήριξη του Κέντρου Πολιτισμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Συμμετείχαν πέντε χορωδίες που εμφανίστηκαν με την εξής σειρά: 1) Η χορωδία του Καλλιτέχνη Μορφωτικού Συλλόγου «Η Βισάνθη», Ν. Ραιδεστού του Δήμου Θέρμης Ν. Θεσσαλονίκης με διευθύντρια την **Έλλη Χατζηκυριακίδου**, πιανίστα τη Μαρία Καθολική-Κασιδώνη και κλαρινέτο τον Γρηγόρη Βασιλειάδη. 2) Η χορωδία του Μουσικού Πολιτιστικού Συλλόγου Ευρωπού-Αγ. Πέτρου Κιλκίς, με διευθυντή και ακορντεονίστα τον **Αντώνη Παπαδόπουλο**. 3) Η Μικτή χορωδία του Πολιτιστικού Συλλόγου Ιερισσού «Ο Κλειγένης», με διευθυντή τον **Σταύρο Καραμάνη** και πιανίστα τον κ. Γιώργο Κεχαΐδη. 4) Η Μικτή χορωδία Ηράκλειας Σερρών με διευθυντή τον **Διονύση Βαφειάδη**, στις κιθάρες οι νεαρές κοπέλες Αντωνία Τσίντση και Μαρία Βαφείδου, και στο πιάνο η Ιωάννα Κατσάρη. 5) Η χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με μαέστρο τον κ. **Νικ. Καλαϊτζή** και πιανίστα τον κ. Σάκη Δερμιτζάκη. Συντονιστής της εκδήλωσης ήταν ο Γ. Γ. του Π. Σ. κ. **Ι. Κοτσάνης**, ο οποίος υποδέχτηκε με θερμά λόγια τους φιλοξενούμενους. Ο Γεν. Γραμματέας του Παγχαλκιδικού κ. **Ι. Κοτσάνης** καλωσόρισε όλες τις χορωδίες με τους διευθυντές, τους μουσικούς και τους παράγοντες που τις συνοδεύουν, ευχαρίστησε όλες για την αποδοχή της πρόσκλησης και παρουσίασε το πρόγραμμα. Θερμό χαιρετισμό απηύθυνε και ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτης**, εκ μέρους του Δ.Σ., και ευχαρίστησε το κοινό που ανταποκρίθηκε και υπερπλήρωσε την αίθουσα. Όλες οι χορωδίες εκτέλεσαν άψογα τα προγράμματά τους και στο τέλος απονεμήθηκαν αναμνηστικά διπλώματα και ανταλλάχθηκαν συμβολικά δώρα. Η αίθουσα ήταν κατάμεστη και η ανταπόκριση του κόσμου θερμή. Όλοι έφυγαν με τις καλύτερες εντυπώσεις, με συγχαρητήρια στον Παγχαλκιδικό και με την ευχή «να ξαναταμωθούμε». Με την αναχώρηση δόθηκαν στους υπευθύνους των χορωδιών κουτιά με κεράσματα, προσφορά του Παγχαλκιδικού προς τους χορωδούς και τους συνοδούς που συμμετείχαν στην εκδήλωση. Και του χρόνου.

Στέψη της προτομής του καπετάν Χάψα στην ομώνυμη πλατεία της Θεσσαλονίκης (τέρμα Βούλαρη). Παρασκευή 23 Μαρτίου 2018.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και εφέτος κλιμάκιο του Δ.Σ. με επικεφαλής τον πρόεδρό του μετέβη την Παρασκευή 23 Μαρτίου 2018, προπαραμονή της εθνικής εορτής της 25ης Μαρτίου, και κατέθεσε στεφάνι στην προτομή του Χαλκιδικιώτη ήρωα του 1821 **καπετάν Χάψα**, που είναι στημένη στην ομώνυμο πλατεία (έναντι Ι. Ν. Τριών Ιεραρχών). Στη σεμνή τελετή

ο πρόεδρος αναφέρθηκε στη θυσία του ήρωα και στα της ανεγέρσεως της προτομής, τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή και εψάλη ο Εθνικός μας Ύμνος

Σημειώνεται ότι την προτομή του ήρωα, που φιλοτέχνησε ο γλύπτης **Γ. Τσάρας**, καθηγητής της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ, έστησε με φροντίδα και δαπάνη του ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν τη 18η Ιουνίου 2006 από τον τότε Δήμαρχο Θεσσαλονίκης κ. **Βασ. Παπαγεωργόπουλο** και η γύρω πλατεία με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Θεσσαλονίκης ονομάστηκε ΠΛΑΤΕΙΑ ΗΡΩΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ. Σημειώνεται ότι στο πίσω μέρος του βάθρου είναι ανηρτημένο το παρακάτω επίγραμμα, που συνέθεσε ο γνωστός σε όλους μας ποιητής **Γιάννης Καραμύχος**: «Χάψα τ' ωριό σου ανάστημα χάθηκε με τη δύση, εσίγησε η φύση κι ανέτειλε η ζωή».

Συμμετοχή τμήματος του Συλλόγου (νεανικού χορευτικού) στη μεγάλη παρέλαση της 25ης Μαρτίου 2018 στην παραλιακή λεωφόρο της Θεσσαλονίκης. Ημέρα Κυριακή.

Ο Παγχαλκιδικός με αντιπροσωπευτικό τμήμα, με τη γαλανόλευκη και το λάβαρο του Συλλόγου επικεφαλής, πήρε μέρος και παρήλασε στη μεγάλη παρέλαση στην παραλιακή λεωφόρο της Θεσσαλονίκης, την Κυριακή 25 Μαρτίου 2018, μέρα της μεγάλης μας εθνικής γιορτής. Τα κορίτσια του νεανικού χορευτικού τμήματος: **Δάρδα Σοφία, Καραμπάση Αλεξάνδρα, Κατσανεβάκη Νικολέττα, Μελαντίνου Μαγδαληνή, Μελίσση Μιχαέλα** και **Χατζηδήμου Κωνσταντίνα**, που παρήλασαν τόσο όμορφα με ωραίο παράστημα και σταθερό σωστό βηματισμό και αντιπροσώπευσαν τον Παγχαλκιδικό επάξια στη μεγάλη παρέλαση, το Δ.Σ. συγχαίρει θερμά. Και του χρόνου.

Προβολή ντοκιμαντέρ: «Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης του 1917», του σκηνοθέτη Γρ. Βαρδαρινού στην Εστία μας. Τετάρτη 28 Μαρτίου 2018.

Την Τετάρτη 28-3-2018 και ώρα 19:00' πραγματοποιήθηκε στην ΕΣΤΙΑ του Π.Σ. προβολή ντοκιμαντέρ διάρκειας 60' από τον νεοεμφανιζόμενο, αρκετά υποσχόμενο, Χαλκιδικιώτη σκηνοθέτη **Γρηγόρη Βα. Βαρδαρινό** σε σύμπραξη με την COSMOTE TV και με θέμα: «Η μεγάλη Πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης του 1917»

Τον σκηνοθέτη παρουσίασε ο Γ. Γ. **Γιάννης Κοτσάνης** με σύντομη αναφορά στο ενδιαφέρον βιογραφικό του. Στη συνέχεια ο κ. Βαρδαρινός προείδεσε το πολυπληθές κοινό για το κινηματογραφικό του θέμα με μία σύντομη αλλά περιεκτική ενημερωτική εισαγωγή.

Η προβολή του ντοκιμαντέρ άφησε τις καλύτερες

εντυπώσεις στο κοινό που με πολύ ενδιαφέρον παρακολούθησε.

Η εικόνα με την καταλυτική της δύναμη, αψευδής μάρτυρας μιας ανείπωτης τραγωδίας, εστίασε τους προβολείς της στις αιτίες καθώς και στην κατάσταση της Θεσσαλονίκης πριν και μετά την πυρκαγιά. Τον κεντρικό αφηγητή της ταινίας πλαισίωσαν οι διεισδυτικές επιστημονικές αξιολογών επιστημόνων ή ιστορικών, που κατέθεταν τις προσωπικές τους παρατηρήσεις.

Ο πρόεδρος του Π.Σ. κ. **Μιχ. Καρτσιώτης** συνεχάρη το δημιουργό του ντοκιμαντέρ και του ευχήθηκε να συνεχίσει με την ίδια ευαισθησία την ποιοτική κινηματογραφική πορεία.

Υ.Γ. Η εκδήλωση έγινε σε κλίμα γενικευμένου πένθους λόγω του αιφνιδίου θανάτου της 40χρονης γραμματέως του Π.Σ. Ολυμπίας Σαμαρά, μητέρας τριών παιδιών. Αιωνία της η μνήμη.

Διήμερη εκδρομή στον Βόλο-Πήλιο Σαββατοκύριακο 14-15 Απριλίου

Το Σαββατοκύριακο 14 & 15 Απριλίου 2017 πραγματοποιήθηκε με ένα λεωφορείο (43 άτομα) η προγραμματισθείσα εκδρομή στο Βόλο – Πήλιο. Στις 7:30 πμ έγινε η εκκίνηση με έναν υπέροχο καιρό. Πρώτη στάση στην παραλία του Πλαταμώνα για τον πρωινό καφέ μας. Στις 11:30 φθάσαμε στο Βόλο και συνεχίσαμε για Πήλιο. Πριν αρχίσουμε να ανεβαίνουμε επισκεφθήκαμε το Δημήνι. Στις βορειοδυτικές παρυφές του σημερινού χωριού Δημήνι. 5 χλμ από το Βόλο, επάνω σε χαμηλό λόφο με εξαιρετική θέα στον Παγασητικό κόλπο, βρίσκεται ο μεγάλος και καλά οργανωμένος προϊστορικός οικισμός του Δημηνίου της νεότερης νεολιθικής περιόδου (4.800 π.χ). Επισκεφθήκαμε επίσης και τον θολωτό τάφο στο λόφο του νεολιθικού οικισμού, ο οποίος ανακαλύφθηκε το 1901. Συνεχίσαμε το ταξίδι μας για Πορταριά, το παραδοσιακό χωριό με τα όμορφα αρχοντικά και τα γνωστά καλντερίμια. Επισκεφθήκαμε την κεντρική πλατεία των Ταξιαρχών με τον εντυπωσιακό πλάτανο και το εκκλησάκι της Παναγίας της Πορταρέας που κτίστηκε το 1271, αγιογραφήθηκε τον 16ο αιώνα και βρίσκεται κοντά στο μονοπάτι των κενταύρων.

Επόμενη στάθμευση η Μακρυνίτσα, που πολύ σοφά την χαρακτήρισαν ως το μπαλκόνι του Πηλίου. Περιπατήσαμε στους δρόμους, είδαμε τα Πηλιορίτικα σπίτια της και καταλήξαμε στην πλατεία με τον πλάτανο για να δοκιμάσουμε τις πεντανόστιμες παραδοσιακές πίτες.

Το απόγευμα φθάσαμε στο Βόλο, καταλύσαμε στο ξενοδοχείο Novotel 5*, για λίγη ξεκούραση και γνωρίσαμε τη νυχτερινή ζωή του Βόλου με βόλτα στην όμορφη παραλία.

Κυριακή πρωί κατευθυνθήκαμε προς το Αθανασά-

κειο Μουσείο του Βόλου, όπου φυλάσσονται όλα τα ευρήματα του Δημηνίου. Μετά το Μουσείο ξεκινήσαμε πάλι για το πανέμορφο Πήλιο. Πρώτος σταθμός οι Μηλιές, που είναι ολόκληρο το Πήλιο σε μικρογραφία. Πρόκειται για μια περιοχή γεμάτη μηλιές, καστανιές, ελιές και υπέροχη θέα στον Παγασητικό κόλπο και το Νότιο Πήλιο. Η περιοχή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Μαγνησίας και του Ελληνικού Έθνους, καθώς η Σχολή των Μηλέων που ίδρυσε ο Γαζής, Κωσταντάς και Φιλιππίδης αποτέλεσαν σημαντική πνευματική εστία και κέντρο του απελευθερωτικού αγώνα του 1821. Επισκεφθήκαμε το Ναό των Παμμεγίστων Ταξιαρχών και Αγίων Πάντων. Ο ναός αυτός παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Δίπλα από το ναό βρίσκεται και η Βιβλιοθήκη Μηλέων, όπου φυλάσσονται 3500 τόμοι σπάνιων βιβλίων καθώς και η σημαία της επανάστασης που ύψωσε ο Άνθιμος Γαζής. Επόμενη στάση η Τσαγκαράδα με πολύ πράσινο και άφθονα τρεχούμενα νερά.

Τελευταίος προορισμός τα Χάνια, ένα εξίσου υπέροχο και γραφικό τοπίο, όπου γευματίσαμε, συνοδεία ζωντανής μουσικής.

Τέλος πήραμε το δρόμο της επιστροφής για Θεσσαλονίκη.

Την εκδρομή ετοίμασε ο κ. **Γ. Κοτσάνης** με βοήθη την κ. **Άννα Εμμανουήλ** η οποία ήταν και η υπεύθυνη αυτής της εκδρομής. Την εκδρομή συνόδεψε και ο Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Τσαμούρης Θεόδωρος**.

Η παρουσίαση της νέας ποιητικής Συλλογής του κ. Γιάννη Καραμίχου «ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ» στην Εστία μας. Τετάρτη 18 Απριλίου 2018.

Το βράδυ της Τετάρτης 18 Απριλίου 2018, η Εστία μας γνώρισε στιγμές μεγάλης πνευματικής ανάτασης και αισθητικής απόλαυσης, με την παρουσίαση της νέας ποιητικής συλλογής του φιλολόγου και ποιητή κ. Γιάννη Καραμίχου, εξ Αρναίας, με τίτλο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ. Μιας συλλογής με ποιήματα υψηλού επιπέδου που ομολογουμένως εντυπωσίασαν και ευχαρίστησαν όλους. Πρωταγωνιστής της παρουσίασης ο χαρισματικός και γνωστός εραστής της ποίησης του **Γιάννη Καραμίχου**, φιλόλογος κ. **Τάκης Κοσμάς**, εκ Πολυγύρου, ο οποίος, στην ασφυκτικά γεμάτη αίθουσα (ρεκόρ προσέλευσης), από πνευματικούς ανθρώπους κάθε ηλικίας, με μια άκρως διεισδυτική κι εμπειριστατωμένη απόδοση, ιδιαίτερα προσεγγισμένη και γλαφυρή, πρόσφερε στο ακροατήριο μια πραγματική πνευματική πανδαισία, μια υπέρτατη αισθητική απόλαυση, παρουσιάζοντας ένα ένα τα ποιήματα-αριστουργήματα του ποιητή. Η ατμόσφαιρα ήταν κατανοητική και ο λόγος του κ. Κοσμά έρρεε γλαφυρός, χαριτωμένος όσο και περιεκτικός. «Ο Γιάννης Καραμίχος κάθε φορά ανεβάζει τον πήχη της ποιητικής δημιουργίας σε ύψη μη προβλέψιμα», είπε

σε κάποια αποστροφή της ομιλίας του.

Στη ροή της παρουσίασης παρεμβαλλόταν η ανάγνωση-απαγγελία ποιημάτων από τον ίδιο τον ποιητή, ενισχυτικά των απόψεων του ομιλητή. Ο κύκλος των απαγγελιών άρχισε με αφιέρωση του ποιήματος «Η σιωπή των αετών», στον ήρωα σηναγό **Γιώργο Μπαλταδώρο** και έκλεισε με τον «Μέτοικο» αφιερωμένο στην γενέτειρά του Αρναία, που συνήγειρε το ακροατήριο. Η εξ Αρναίας καταξιωμένη γνωστή και έγκριτη φιλόλογος κ. **Ηλέκτρα Μαυρ. Παπαθανασίου** αναφέρθηκε με λόγους επαινετικούς στους δυο πνευματικούς άνδρες, τους συντελεστές της βραδιάς, για να επισημάνει την συμβολή του Παγχαλκιδικού που δίνει ευκαιρίες για παρόμοιες συνάξεις: «**Αν δεν υπήρχε ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος δεν θα γνωρίζαμε ούτε το γείτονά μας...**».

Συντονιστής της εκδήλωσης ήταν ο Γ. Γραμματέας κ. **Ι. Κοτσάνης**, ενώ το κλείσιμο έκανε ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Μ. Καρτσιώτης**, ο οποίος συγκινημένος από την πληθωρική παρουσία ενός τόσο μεγάλου πλήθους ακροατών, κυρίως από την Χαλκιδικιώτικη παροικία της Θεσσαλονίκης και όχι μόνο, πολύ ψηλού πνευματικού επιπέδου και διερμηνεύοντας το κλίμα της πνευματικής ευωχίας που είχε πλημμυρίσει την αίθουσα, συνεχάρη εκ βαθέων με θερμούς λόγους τους δύο σπουδαίους άνδρες που λαμπρύνουν τη Χαλκιδική μας και τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο του οποίου αποτελούν επίλεκτα τακτικά μέλη.

Την έξοδο του κόσμου συνόδεψε η γλυκιά γεύση από τα κεράσματα και τα αναψυκτικά που πρόσφερε η αξιαγάπητη σύζυγος του ποιητή, φιλόλογος, κ. **Μαίρη Καραμίχου**. Η κ. **Μάχη** ακούραστη, όπως πάντα, πρόσφερε τις περιποιήσεις της και πάλι. Σημ. Το βιβλίο προσφέρθηκε δωρεάν σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Εικονική επίδειξη καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης (απινιδωτής). Τετάρτη 25 Απριλίου 2018.

Την Τετάρτη 25-4-2018 και ώρα 20:00' στην ΕΣΤΙΑ μας πραγματοποιήθηκε εικονική επίδειξη καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης και παροχής πρώτων βοηθειών με τη χρήση απινιδωτή. Εισηγητές της επίδειξης ήταν οι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, οι ενταγμένοι στον Ανθρωπιστικό Σύλλογο «Τα παιδιά σώζουν ζωές» με έδρα τους την Αρναία και με Έγκριση του Υπουργείου Παιδείας, όλοι εθελοντές, κ. **Ζαμπούνης Νεκτάριος**, **Ζωγράφου Αλεξία**, **Ευθυμίου Ιωάννα**, **Δεληγιάνη Μαρία**, ενώ προΐστατο ο κ. **Αναστάσιος Σαμαράς**, καθηγητής Σωματικής Αγωγής. Η επίδειξη περιελάμβανε άκρως ενημερωτικές και κατατοπιστικές πληροφορίες με την βοήθεια video και αναφερόταν σε ένα μόνο μέρος της διασσωτικής αλυσίδας. Ακολου-

θησε πρακτική εφαρμογή των οδηγιών, αρχικά από τους εκπαιδευτές και στη συνέχεια από τα παρευρισκόμενα μέλη, επάνω σε ομοιώματα ανθρώπινου σώματος (πλαστικές κούκλες) με την βοήθεια πάλι των εκπαιδευτών. Ακολούθησε σωρεία ερωτήσεων και υπεύθυνων απαντήσεων. Αξίζουν τα πιο ειλικρινή συγχαρητήρια στην διασωστική ομάδα για την συγκινητικά αλτρουιστική τους διάθεση που χαρίζει τη ζωή (αρκετές φορές) σε ανθρώπους. Σκοπός τους είναι η διάδοση και η έμπρακτη εκμάθηση στους μαθητές των δύο εκπαιδευτικών βαθμίδων.

Ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Μιχ. Καρτσιώτης** ευχαρίστησε από καρδιάς όλους τους συντελεστές και επαίνεσε το ανθρωπιστικό τους έργο.

Η γλυκιά γεύση του μπισκοτολούκουμου της κ. Μάχης συνόδευσε όλους μετά τη λήξη της επίδειξης.

Πληροφοριακά: Το KIDS SAVE LIVES -ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΩΖΟΥΝ ΖΩΕΣ είναι ένας ανθρωπιστικός σύλλογος με έδρα την Αρναία Χαλκιδικής και πατάει με τα δύο του πόδια στην Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη. Στοχεύει στην εκπαίδευση μαθητών σχολικής ηλικίας, των εκπαιδευτικών τους και των απλών πολιτών στην καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση την πρόληψη από παιδικούς και εφηβικούς τραυματισμούς, την εκπαίδευση σε επείγουσες για τη ζωή καταστάσεις και τη διάδοση των Αυτόματων Εξωτερικών Απινιδωτών σε κάθε δημόσιο χώρο σύμφωνα με την υπ' αριθμ Υ4α/οικ/22.08.2007 εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας με την οποία καθορίζεται η διαχείριση της ενδονοσοκομειακής και εξωνοσοκομειακής Καρδιοπνευμονικής Αναζωογόνησης.

Το δημοτικό μας τραγούδι (στο λόγο, στη μελωδία, στα χοροπατήματα). Τετάρτη 16 Μαΐου 2018, ώρα 20.00 στο ανοιχτό θέατρο της Ν. Ελβετίας Θεσσαλονίκης.

Την Τετάρτη 16 Μαΐου 2018 πραγματοποιήθηκε στο ανοιχτό θέατρο της Ν. Ελβετίας στη Θεσσαλονίκη, με την υποστηρίξη της Ε' Κοινότητας του Δήμου Θεσσαλονίκης, μεγάλη εκδήλωση του Συλλόγου μας, επί τη λήξει της Συλλογικής περιόδου 2017-2018, με γενικό θέμα: «Το Δημοτικό μας Τραγούδι στην ποιητική του μορφή, στη μουσική σύνθεσή του και στη χορευτική του κίνηση (λόγος, μελωδία, χοροπατήματα). Η εκδήλωση άρχισε με κατάλληλη προσφώνηση του προέδρου του Συλλόγου μας κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτη** υπό βροχή, η οποία άρχισε να πέφτει απαλά και στη συνέχεια ο Γεν. Γραμματέας κ. **Ι. Κοτσάνης**, που ήταν ο παρουσιαστής της βραδιάς, παρουσίασε το πρόγραμμα και τους συντελεστές της προετοιμασίας της εκδήλωσης. Πρώτος ομιλητής ήταν ο φιλόλογος κ. **Μιχ. Κουτσός**, ο οποίος μίλησε για την ποιητική μορφή του Δημοτικού Τραγουδιού (Δ.Τ.). Η ομιλία του δυστυχώς γινόταν υπό βροχή και δεν ολοκληρώθηκε. Λόγω της βροχής ο ορισμένος ως δεύτερος ομιλητής

μουσικολόγος κ. **Ιωάννης Παπαχρήστου**, που είχε προετοιμαστεί να μιλήσει για την σύνθεση και τη μελωδία του Δ.Τ., δεν μίλησε. Από τα μικρόφωνα ανακοινώθηκε ότι και οι δυο ομιλίες θα γίνουν το προσεχές φθινόπωρο στην Εστία μας. Με το σταμάτημα της βροχής, που κράτησε περίπου 15 λεπτά, άρχισε η ροή του προγράμματος. Ο **Χρήστος Σαρ. Κουτσός**, ο μουσικός και επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού, σκηνοθέτησε και επιμελήθηκε το μεγάλο αυτό κομμάτι της εκδήλωσης, συνέταξε το όλο πρόγραμμα και το παρουσίασε με τόσο επιτυχημένο τρόπο, που η εναλλαγή και διαδοχή των δρώμενων (χορωδίες, χορευτικά, σόλο, οργανικά κομμάτια) καθήλωσαν τους θεατές-ακροατές, που για δυο και πλέον ώρες παρακολουθούσαν με τεταμένη την προσοχή, χωρίς να κουνηθεί κανείς από τη θέση του. Σημειώνεται ότι με το σταμάτημα της βροχής επέστρεψαν και όσοι είχαν προσωρινά στεγασθεί στο παρακείμενο αναψυκτήριο.

Στην πίστα του θεάτρου εναλλάσσονταν αρμονικά τα χορευτικά με τις χαρακτηριστικές παραδοσιακές στολές, ενώ τα νεαρά κορίτσια του Παγχαλκιδικού εμφανίστηκαν και με τα λευκά, τα «αρχαιοελληνικά». Το χαρακτηριστικό της βραδιάς ήταν ότι εφαρμόστηκε γνήσια η παράδοση: Οι χορευτές χόρευαν με τα τραγούδια των χορωδιών και με ελαφρά μουσική υπόκρουση των οργάνων. Όλα δε τα συνέδεε με το λόγο του τόσο αρμονικά ο Χρήστος ο Κουτσός που το πρόγραμμα κυλούσε ομαλά και αβίαστα προς μεγάλη τέρψη των θεατών.

Στην εκδήλωση που βιντεοσκοπήθηκε και απαθανάτισθηκε πήραν μέρος: 1) Οι χορωδίες: α) Του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με μαέστρο τον κ. Ν. Καλαϊτζή και τις κυρίες **Ελένη Κατρανσιώτου**- και **Ευγενία Ρωσίδου** σε μονωδίες και β) Η χορωδία των Ι.Ν. Λαγυνών και Μελισσοχωρίου με μαέστρο τον κ. **Ραφαήλ Ασδρές**. 2) Τα χορευτικά τμήματα: α) Του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με χοροδιδάσκαλο τον κ. **Θεόδ. Φλώρο** και β) Της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης με χοροδιδάσκαλο τον κ. **Θωμά Ράδη**. 3) Το Βαβδινό Μουσικό Συγκρότημα: **Στέργιος Καραδήμος** (κλαρίνο), **Μιχάλης Σιροπλής** (κρουστά-τραγούδι), **Νίκος Βιτλής** (βιολί-ακορντεόν-κρουστό), **Χρήστος Σαρ. Κουτσός** (Λαούτο τραγούδι), **Χρήστος Αγραφιώτης** (τραγούδι) και 4) Συμμετέχοντες: **Κατερίνα Σαμαρά** (βιολί), **Κασσιανή Κουτσού** (φλογέρα-ακορντεόν), **Γιάννης Παπαχρήστου** (ταμπουράς μπεντίρ), **Γιάννης Φωτσεινός** (τραγούδι), **Σάκης Δερμιτζάκης** (φλογέρα ακορντεόν). Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι στην επιτυχία της βραδιάς όλοι οι συντελεστές έλαβαν άριστα, μα το Βαβδινό Μουσικό Συγκρότημα και οι σολίστ έκαναν τη διαφορά!

Στο τελευταίο μέρος του προγράμματος χόρεψαν όλοι μαζί: χορευτικά, χορωδίες, και κοινό. Τότε σεί-

στηκε η γη! Για αρκετή ώρα λαλούσε το κλαρίνο και βαρούσαν τα νταούλια μέσα σε έναν γενικό ξεσηκωμό γλεντιού. Χόρευαν ασταμάτητα όλοι με τραγούδια της Χαλκιδικής, της Μακεδονίας μας, με τραγούδια Δημοτικά. Ο Παγχαλκιδικός έγραψε μια ακόμα υπέροχη σελίδα προσφοράς στην διατήρηση και ανάδειξη λαϊκής μας παράδοσης και στην σωστή καλλιέργεια και ψυχαγωγία του κόσμου του.

Στην βραδιά παρέστη εκπρόσωπος της Ε' Δημοτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, και από πλευράς Βάβδου: ο πρόεδρος της Κοινότητας κ. **Νίκος Κλαμούρης**, ο πρόεδρος της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης κ. **Νίκος Σαμαράς**, ο εφημέριος του Βάβδου π. Γεώργιος, ο τ. πρόεδρος των Βαβδινών του κάμπου κτηνίατρος κ. Μιχ. Κουτσός και πλήθος κόσμου.

Την εκδήλωση έκλεισε ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. **Μιχ. Καρτσιώτης** με ευχαριστίες για τη συμμετοχή και την άρτια εμφάνισή, στις χορωδίες, στα χορευτικά, στους μαέστρους και τους χοροδιδασκάλους,

στους μουσικούς, τους τραγουδιστές και γενικά όσους κοπίασαν για την προετοιμασία και εκτέλεση του προγράμματος. Ιδιαίτερα ευχαρίστησε την πρόεδρο της Ε' Δημ. Κοινότητας Θεσ/νίκης κ. **Αργυρώ Κουράκη** για την υποστήριξη, και επίσης ιδιαίτερα, συνεχάρη τον κ. **Χρήστο Σαρ. Κουτσό** που είχε τη γενική ευθύνη για την εκτέλεση του προγράμματος καθώς και τον κ. **Γιάννη Κοτσάνη** για τη γενική φροντίδα ώστε τίποτα να μη λείπει. Όλα ήταν στον τόπο τους την ώρα τους. Τέλος ευχαριστίες ανήκουν και στον κ. **Γιάννη Βάγιο**, αυτόν τον αθόρυβο φίλο του Παγχαλκιδικού για τη δωρεάν φωτογράφιση της εκδήλωσης

Το Δ.Σ. παρέστη σύσσωμο και πήρε ενεργό μέρος (καθένας στο πόστο του) στη φροντίδα για την εξυπηρέτηση των πάντων. Στο τέλος πρόσφερε κέρασμα προς όλους που πήραν μέρος στα δρώμενα της βραδιάς και δεξιώθηκε τους μουσικούς. Και του χρόνου.

* * *

Η δράση άλλων Χαλκιδικιώτικων Συλλόγων και φορέων

Του Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης

Ο Σύλλογος Ιερισσιωτών από την αρχή του έτους μέχρι σήμερα, ακολουθώντας το πρόγραμμά του, πραγματοποίησε της εξής εκδηλώσεις:

Στις 6 Ιανουαρίου εορτή των Φώτων, διέθεσε λεωφορείο για τη δωρεάν μετάβαση των μελών του στη γενέτειρά του, για τη συμμετοχή τους στην τέλεση του θρησκευτικού εθίμου ρίψης του Σταυρού.

Στις 4 Φεβρουαρίου, πρωί Κυριακής, πραγματοποιήθηκε η κοπή της Βασιλόπιτας, στην αίθουσα της ΙΛΕΧ με αθρόα συμμετοχή μελών και φίλων η οποία στέφθηκε από επιτυχία.

Στις 27 Φεβρουαρίου, μεσημέρι Κυριακής, έλαβε χώρα ο ετήσιος αποκριάτικος χορός στο κέντρο διασκέδασης "Μουσικές και Χρώματα" με συμμετοχή ζωντανής μουσικής και με πλούσια λαχειοφόρο αγορά. Γενικά ήταν μια εκδήλωση πολύ επιτυχημένη.

Στις 31 Μαρτίου, πρωί Σαββάτου, τελέστηκε η καθιερωμένη αρτοκλασία υπέρ υγείας μελών και φίλων στον Ι.Ν Αγ. Ιωάννη Βρουύλων, όπου συγκεντρώθηκαν χρήματα από τους συμμετέχοντες, τα οποία διατέθηκαν για Πασχαλινό τραπέζι απόρων οικογενειών της Ιερισσού.

Στις 10 Απριλίου, τρίτη ημέρα του Πάσχα, μέλη του Συλλόγου παρέστησαν στον Εορτασμό της Ιστορικής Επετείου "Του Μαύρου Νιου τ'Αλώνι" στην Ιερισσό, όπου κατετέθει στεφάνι από τον Πρόεδρο του Συλλόγου στο μνημείο των πεσόντων και εν συνεχεία προσφέρθηκαν από τον Σύλλογο τσουρέκια στους πολυπληθής επισκέπτες.

Τέλος, στις **29 Απριλίου**, ημέρα Κυριακή, πραγματοποιήθηκε ημερήσια εκδρομή στην Καλαμπάκα με προσκύνημα στις Μονές των Μετεώρων. Η εκδρομή αυτή συγκέντρωσε πολλά μέλη και φίλους του Συλλόγου και γενικά κάλυψε όλους τους στόχους της.

Προσεχώς, ο Σύλλογος προγραμματίζει τις καθιερωμένες καλοκαιρινές εκδηλώσεις του στη γενέτειρά του.

Του Συλλόγου Λειβαδιωτών Θεσσαλονίκης

Με μια λαμπρή τελετή γιόρτασε το Λειβάδι τα 200 χρόνια από την 'κτίση' του Ιερού Ναού του Αγ. Αθανασίου(1818-2018), πολιούχου του χωριού, την Κυριακή 6 Μαΐου 2018 στην Κοινότητα Λειβαδίου. Τις εκδηλώσεις διοργάνωσε ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Λειβαδιωτών Θεσσαλονίκης Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ σε συνεργασία με την Ι. Μητρόπολη Ιερισσού, την ενορία του Αγ. Αθανασίου, την τοπική Κοινότητα και τον Δήμο Θέρμης. Μαζί γιορτάστηκε και η συμμετοχή του χωριού στον απελευθερωτικό αγώνα του έθνους μας (1821-1829). Σύμφωνα με το πρόγραμμα το πρωί τελέστηκε Θ. Λειτουργία και μνημόσυνο των «αγωνισμένων και ηρωικώς πεσόντων» Λειβαδιωτών κατά την εθνεγερσία του 1821, χοροστατούντος του Μητροπολίτη Ιερισσού κ.κ. **Θεοκλήτου**. Το πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο ομ. καθηγητής του ΠΑ.ΜΑΚ. κ. **Δημήτριος Γουδήρας**, πρόεδρος του διοργανωτή Συλλόγου, μέσα σε μια θαυμάσια κατάμεστη αίθουσα, που λειτουργεί ως Πνευματικό Κέντρο της ενορίας. Ο ομιλητής, με έναν μεστό και καλά προετοιμασμένο λόγο, στην αρχή αναφέρθηκε στο ιστορικό

ανεγέρσεως του Ναού του Αγ. Αθανασίου και στην καταστροφή του κατά το Χαλασμό του 1821, ενώ το δεύτερο μέρος της ομιλίας του διετεθή στη συμμετοχή των Λειβαδιωτών στον Απελευθερωτικό Αγώνα του Έθνους μας 1821-1829. Τα χειροκροτήματα που ακολούθησαν ήταν η επιβεβαίωση της επιτυχίας.

Στη συνέχεια αποκαλύφθηκε εντοιχισμένη μαρμαρίνη πλάκα με τα ονόματα των δωρητών, που πρόσφεραν για την ανέγερση του λαμπρού Πνευματικού Κέντρου. Σε όλους απονεμήθηκαν αναμνηστικές πλακέτες, με πρώτο τον κ. **Άγγελο Γκάγκο**, πρώην πρόεδρο της τοπικής Κοινότητας και για 40 χρόνια ιεροψάλτη του Ι. Ναού Αγ. Τριάδος Θεσσαλονίκης.

Είχαν κληθεί και απηύθυναν χαιρετισμό ο Δεσπότης μας, οι βουλευτές κ.κ. **Θεόδωρος Καράογλου** και **Γεώργιος Λαζαρίδης**, ο Δήμαρχος Θέρμης κ. **Θεόδ. Παπαδόπουλος** και ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτης**.

Οι διοργανωτές δεξιώθηκαν με πλουσιοπάροχη δεξίωση όλο τον κόσμο, με πλούσια κεράσματα που ετοίμασαν οι νοικοκυρές του χωριού και στους καλεσμένους παρέθεσαν γεύμα σε κεντρικό κατάστημα.

Στο φυλλάδιο που διανεμήθηκε διαβάσαμε:

"Όπως καταγράφεται στις υπάρχουσες ιστορικές πηγές και φαίνεται στις εντοιχισμένες επιγραφές στην τοιχοδομία του Ι. Ναού του Αγίου Αθανασίου, η ανοικοδόμηση ή η αποπεράτωση του μνημείου έγινε το 1818. Τον Ιούνιο του 1821 ο τουρκικός στρατός κατέστρεψε ολοσχερώς το Λειβάδι, πυρπόλησε τον Ναό του Αγίου Αθανασίου και έσυρε στην αιχμαλωσία περισσότερα από 200 γυναικόπαιδα, επειδή οι κάτοικοι συμμετείχαν στην Επανάσταση της Χαλκιδικής. Ο ναός επισκευάστηκε το 1843 και έκτοτε διατηρείται μέχρι σήμερα σε πολύ καλή κατάσταση.

Από τις καταγραφές στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, το Καποδιστριακό Αρχείο, τα Αρχεία των Αριστείων, την Εθνική Βιβλιοθήκη, τα Αρχεία των Ανακτόρων (της περιόδου του Όθωνος), τα Αρχεία Ν. Φθιώτιδας και τις μελέτες πολλών ιστορικών (Ι. Βασδραβέλλη, 1967, Απ. Βακαλόπουλου, Γ. Χιονίδη, Ν. Παπαοικονόμου, 2012, 2016 κ.ά.) αποδεικνύεται ότι περισσότεροι από 25 λειβαδιώτες οπλαρχηγοί και αγωνιστές εντάχτηκαν τον Μάιο του 1821 στο πολεμικό σώμα του Εμμανουήλ Παπά και πολέμησαν εναντίον των τουρκικών στρατευμάτων στο Εγρί Μπουτζάκ (Απολλωνία), τα Μαντεμοχώρια και στην Κασσάνδρα..."

Του Συλλόγου Ταξιαρχιωτών Θεσσαλονίκης ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ – ΕΚΛΟΓΕΣ – ΓΛΕΝΤΙ - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 14-1-2018 στην αίθουσα «ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΥΡΙΑΦΙΝΗΣ» του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», η γενική συνέλευση του συλλόγου μας, η κοπή της πίτας. Στη συνέλευση συζητήθηκαν:

- Ο Διοικητικός και Οικονομικός Απολογισμός έτους

2017

- Ο Προϋπολογισμός έτους 2018

- Έγινε συζήτηση και προτάσεις για το χωριό μας και το σύλλογο.

- Όπως κάθε χρόνο όποιοι είχαν τη δυνατότητα έφεραν τρόφιμα μακράς διάρκειας που δεν χρειαζόταν ψυγείο όπως (γάλα εβαπορέ, μακαρόνια, ρύζι, λάδια, αλεύρι κλπ), τα οποία παραδόθηκαν στην Εκκλησία του χωριού μας για να διατεθούν σε συγχωριανούς μας με ανάγκες. Το Διοικητικό Συμβούλιο ευχαριστεί όλους όσους προσέφεραν τρόφιμα για την αλληλεγγύη προς τους συγχωριανούς μας.

- Στο τέλος πραγματοποιήθηκε και πάλι ένα όμορφο γλέντι με ζωντανή μουσική και πρωτεργάτη τον Αντιπρόεδρο του συλλόγου Γιώργο Ζιούπο.

ΧΟΡΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ 11-3-2018

Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία και συμμετοχή του κόσμου, ο αναβληθείς λόγω πένθους, ετήσιος χορός του Συλλόγου μας το μεσημέρι της Κυριακής 11 Μαρτίου 2018 στην ταβέρνα «ΑΠΟΛΥΜΕΝΗ ΠΕΤΡΑ» στο χωριό μας, όπου παρευρέθηκε η Πρόεδρος του χωριού μας κ. **Φωτεινή Μπόλματη**. Η πολύ καλή μουσική και η διάθεση των συμμετεχόντων συνετέλεσαν ώστε να πραγματοποιηθεί ένα πολύ ωραίο γλέντι.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ

18,19,20,21,22,23 Απριλίου 2018

Μια ακόμη καταπληκτική εξαήμερη αεροπορική εκδρομή του Συλλόγου μας στην Κύπρο πραγματοποιήθηκε στις 18,19,20,21,22,23 Απριλίου 2018 με το παρακάτω συνοπτικό πρόγραμμα:

Την πρώτη μέρα με απευθείας πτήση προσγειωθήκαμε στη Λάρνακα, επισκεφτήκαμε την εκκλησία του Αγ. Λαζάρου, το Τέμενος Χαλά Σουλτάν Τεκκέ, το Μεσαιωνικό Κάστρο της πόλης και το Μουσείο του. Περιπατήσαμε τον παραλιακό δρόμο (Φοινικούδες), είδαμε στη διαδρομή τις Αλυκές και άλλα αξιοθέατα της Λάρνακας και μετά πήραμε το δρόμο για το ξενοδοχείο μας στη Λεμεσό. Το βράδυ στο ξενοδοχείο μας φαγητό και γλέντι με ορχήστρα του ξενοδοχείου.

Τη δεύτερη μέρα αναχωρήσαμε για την πανέμορφη ορεινή διαδρομή της Κύπρου. Περιηγηθήκαμε στα καταπράσινα θέρετρα, σε μια μαγευτική διαδρομή από πευκόδασος. Καθώς προχωρούσαμε ξεφύτρωναν τα γραφικά χωριά του όρους Τρόδος, ήπιαμε καφέ στις χλιοτραγουδισμένες Πλάτρες, γνωστές και από την ποίηση του Σεφέρη. Επισκεφτήκαμε την τοποθεσία Θρονί της Παναγιάς όπου δεσπάζει η εικόνα της Παναγίας, αλλά και ο τάφος και το άγαλμα του Αρχιεπισκόπου Μακάριου. Φτάνοντας στην Ιερά Μονή του Κύκκου επισκεφθήκαμε τον Ιερό Ναό της Μονής, όπου είδαμε το εντυπωσιακό τέμπλο. Εδώ βρίσκεται η γνωστή εικόνα της Παναγίας Ελεούσας του Κύκκου, που κατά μία παράδοση αγιογραφήθηκε από τον Ευαγγελιστή Λουκά. Επίσης, ορισμένοι

επισκέφθηκαν και το εκκλησιαστικό μουσείο που βρίσκεται εντός της Μονής. Έπειτα καταλήξαμε στο όμορφο και παραδοσιακό χωριό την Κακοπετριά, όπου απολαύσαμε το γεύμα μας σε τοπική ταβέρνα όλοι μαζί. Μετά το φαγητό τραγουδήσαμε και χορέψαμε με τη συνοδεία του μπαγλαμά, ο οποίος κελαιδούσε στα χέρια του αντιπροέδρου μας. Επιστρέψαμε το βράδυ στη Λεμεσό, όπου το ξενοδοχείο μας είχε διοργανώσει λαϊκή βραδιά με χορευτές. Φυσικά δεν αφήσαμε την ευκαιρία και μετά το φαγητό χορέψαμε και εμείς.

Την τρίτη μέρα αναχωρήσαμε για την πρωτεύουσα του νησιού, τη Λευκωσία. Πρώτος μας σταθμός ήταν ο Τύμβος της Μακεδονίτισσας, το Στρατιωτικό κοιμητήριο και ηρώο κοντά στο μοναστήρι της Μακεδονίτισσας. Εκεί βρίσκονται θαμμένοι αξιωματικοί και οπλίτες, που έπεσαν υπερασπιζόμενοι την Κύπρο κατά την εισβολή των Τουρκικών στρατευμάτων το 1974. Στο χώρο αυτό, είναι θαμμένα κάτω από τον Τύμβο τα συντρίμια του αεροσκάφους που κατατρίφθηκε από φίλια πυρά κατά την εισβολή των Τούρκων. Περνώντας από την πράσινη γραμμή, φτάσαμε στα Φυλακισμένα Μνήματα, χώρος των Κεντρικών Φυλακών Λευκωσίας, στον οποίο είχαν ταφεί κατά τη διάρκεια του Απελευθερωτικού Αγώνα 1955-59 οι εννιά απαγχονισθέντες από τους Άγγλους. Έπειτα επισκεφθήκαμε τον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Ιωάννη και το Αρχαιολογικό Μουσείο της Λευκωσίας. Τέλος ακολουθώντας τα Βενετσιάνικα Τείχη καταλήξαμε στη Λαϊκή Γειτονιά, όπου περπατήσαμε στα γραφικά στενάκια στη Λήδρας. Εκεί είναι και ένα από τα σημεία που διαχωρίζετε η Λευκωσία στα δύο. Επιστρέψαμε στη Λεμεσό και οι περισσότεροι επισκεφτήκαμε τη μαρίνα της πόλης, το κάστρο και μετά από μεγάλη πεζοπορία στην καταπληκτική παραλία της Λεμεσού με διάφορες θεματικές ενότητες φτάσαμε στο ξενοδοχείο μας για φαγητό. Παρά την κούραση μας από την πεζοπορία κάναμε και ένα μικρό γλέντι με ορχήστρα του ξενοδοχείου.

Την τέταρτη μέρα αναχωρήσαμε για τα δυτικά της Κύπρου. Επισκεφτήκαμε τον πύργο των Ιπποτών στο Κολόσσι, το οποίο χτίστηκε στα μέσα του 15ου αιώνα και ανήκε στο Τάγμα των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη της Ιερουσαλήμ και αποτελούσε διοικητικό τους κέντρο. Στη συνέχεια επισκεφτήκαμε το αρχαίο θέατρο Κούριο, το οποίο κατασκευάστηκε τον 2ο αι. π.Χ σε μια από τις πιο εντυπωσιακές αρχαιολογικές περιοχές της Κύπρου. Κατευθυνθήκαμε στην Πέτρα του Ρωμιού, όπου κατά τη μυθολογία αναδύθηκε από τους αφρούς των κυμάτων, ή θεά της ομορφιάς και του Έρωτα, η Αφροδίτη και τέλος φτάσαμε στην πανέμορφη Πάφο, όπου επισκεφθήκαμε τους Τάφους των Βασιλέων και μετά το λιμάνι της Κάτω Πάφου, όπου θα ξεναγηθήκαμε στα απίστευτα Ψηφιδωτά της. Αργά το απόγευμα επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο

για φαγητό και γλέντι με ορχήστρα του ξενοδοχείου. **Την πέμπτη μέρα** αναχωρήσαμε για τα ανατολικά της Κύπρου και το κοσμοπολίτικο θέρετρο της Αγ. Νάπα. Πέρασαμε από την Πύλα, το μοναδικό μικτό χωριό, όπου συνυπάρχουν αρμονικά Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, κινηθήκαμε κατά μήκος των οδοφραγμάτων και περνώντας από το Παραλίμι και το παραθεριστικό θέρετρο Πρωταράς, φθάσαμε στην Αγία Νάπα. Επισκεφτήκαμε το Βενετσιάνικο μοναστήρι και περιηγηθήκαμε στην παραλία της. Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε προς το πολιτιστικό κέντρο της Δερύνειας, όπου παρακολουθήσαμε μια σύντομη και πολύ ενδιαφέρουσα προβολή με θέμα την ιστορία της Αμμοχώστου και τα γεγονότα της νεότερης ιστορίας μέχρι την δολοφονία των δυο νέων. Κατόπιν από το παρατηρητήριο είδαμε το σημείο όπου σκοτώθηκαν από τους Τούρκους τα δύο παλικάρια το 1996, καθώς και τη νεκρή πόλη της Αμμοχώστου. Εκεί ιώθει ρίγη συγκίνησης, βλέποντας λεηλατημένα και ακατοίκητα εδώ 44 χρόνια, τα κτίριά της. Αργά το απόγευμα επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο για φαγητό. Μετά το φαγητό μαζευτήκαμε σε αίθουσα του ξενοδοχείου που παραχωρήθηκε αποκλειστικά για το γκρουπ μας, όπου πραγματοποιήσαμε ένα τρικούμπερτο γλέντι με DJ τον Πρόεδρο του Συλλόγου Λυρτζή Αστέριο.

Το πρωινό της έκτης μέρας περιηγήθηκε ο καθένας ξεχωριστά, στις εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου και στη γύρω περιοχή και στη συνέχεια αναχωρήσαμε για το αεροδρόμιο της Λάρνακας. Φτάσαμε το απόγευμα στη Θεσσαλονίκη φορτωμένοι με θαυμάσιες εντυπώσεις και γεμάτες τις «μπαταρίες» μας.

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Συναντηθήκαμε και φέτος μέλη, συγχωριανοί και φίλοι του συλλόγου στην καθιερωμένη συνάντηση της Πρωτομαγιάς, στο χωριό μας στο εξωκλήσι Άγιος Νικόλαος, τη Δευτέρα 1 Μαΐου, για πικ νικ και μπάρμπεκιου, όπου ψήσαμε, τραγουδήσαμε, παίξαμε και χορέψαμε.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

• Ο Σύλλογός μας προγραμματίζει για το πρώτο Σάββατο του Σεπτεμβρίου 1/9/2018, το «11ο Αντάμωμα των Απανταχού Ταξιαρχιωτών με τους μόνιμους κατοίκους και τους φίλους του συλλόγου και του χωριού μας».

Για όλες τις εκδηλώσεις τα μέλη μας ενημερώνονται με sms. Φυσικά όπως πάντα όλοι μπορούν να ενημερώνονται και να αντλούν περισσότερες πληροφορίες για το Σύλλογο και το χωριό μας, από την Ιστοσελίδα του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών Χαλκιδικής, στη διεύθυνση <http://www.taxiarchis.net>, το facebook του Συλλόγου, το κανάλι του Συλλόγου στο youtube/taxiarchisdotnet όπου μπορούν να δουν όλα τα ανηρτημένα βίντεο.

Λυρτζής Αστέριος

Πρόεδρος Συλλόγου Απανταχού Ταξιαρχιωτών Χαλκιδικής

Βιβλία και λοιπά έντυπα που λάβαμε

Βιβλία

Δημήτριος Θεοχ. Κύρου, φιλόλογος. *Οι σεισμοί του 1932 στη Βορειοανατολική Χαλκιδική (Μέσα από έγγραφα της Μητροπόλεως Ιερισσού Αγ. Όρους και Αρδαμερίου και Αγιορειτικών Μονών και από ειδησεογραφήματα εφημερίδων Αθηνών και Θεσσαλονίκης*. Αρναία 2018.

Αρχιμ. Χρυσόστομος Μαϊδώνης. *Η Παναγούδα της Αρναίας*. Αρναία 2017.

Εταιρεία Μελέτης και Έρευνας της Ιστορίας των Σερρών. *Εμμανουήλ Παππάς «Αρχηγός και Υπερασπιστής της Μακεδονίας»*. Η ιστορία και το αρχείο της οικογενείας του. Έκδοση του ΙΜΧΑ Θεσσαλονίκη 1981, ανατύπωση Σέρρες 2017.

Γιάννης Καραμίχος, φιλόλογος-ποιητής *Απολογισμός. Ποιήματα*. Αυτοέκδοση. Θεσσαλονίκη 2018 Μανώλης Αθ. Γκουνάγιας, τ. εκπαιδευτικός, συγγραφέας. *Στη Λεωφόρο των Πύργων*. Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη (2η έκδοση 2018).

Σωτήρης Καδάς, ομότιμος καθηγητής ΑΠΘ. *Άγιον Όρος. Τα μοναστήρια και οι θησαυροί τους*. Εκδόσεις Α. Τουμπής, Αθήνα 2015.

Θεοχάρης Χασάπης, υποστράτηγος ε.α. (Π.Σ.). *Επέμβαση σε πυρκαγιές κλπ*. Θεσσαλονίκη 2011.

Τιμητικός τόμος αφιέρωμα στον καθηγητή ΑΠΘ Αθανάσιο Ε. Καραθανάση. *Πατρίδες της Ρωμηοσύνης, Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρος Μικρά Ασία, Πόντος, Καππαδοκία, Κύπρος*. Εκδοτικός οίκος Κ.& Μ. Αντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2018.

Βασίλειος Πάππας, δικηγόρος πρώην βουλευτής, δρ. Ιστορίας. *Η Αθωνική Πολιτεία στους εθνικούς αγώνες 1850-1913. Ιστορία και Πολιτισμός του Αγίου Όρους και της Χαλκιδικής την περίοδο των εθνικών ανταγωνισμών*. Θεσσαλονίκη 2018.

Δημήτριος Θεοχ. Κύρου. *Το εξωκκλήσι της Αγίας Παρασκευής Αρναίας*. Αρναία 2017.

Περιοδικά

Αρναία. Περιοδική έκδοση ιστορικής και αρχαιολογικής ενημέρωσης και καταγραφής. Τεύχος 1175, Ιανουάριος-Μάρτιος 2018. Εκδότης Δημ. Κύρου φιλόλογος-θεολόγος.

Διακονία. Τριμηνιαίο περιοδικό της Ι. Μητροπόλεως Ξάνθης και Περιθεωρίου. Τεύχος 89. Ιαν.-Φεβρ.-Μάρτιος 2018. Εκδότης ο σεβ. Μητροπολίτης Ξάνθης και Περιθεωρίου κ.κ. Παντελεήμων.

Εμμανουήλ Παππάς. Περιοδική έκδοση του ομωνύμου Συλλόγου Θεσσαλονίκης. Τ. 102 Δεκέμβριος 2017.

Κύτταρο. Περιοδική έκδοση του Πολιτιστικού Συλλόγου Ιερισσού Ο ΚΛΕΙΓΕΝΗΣ. Φ. 16° Μάιος 2018.

Εφημερίδες

Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα. Τριμηνιαία εφημερίδα-όργανο του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών «Ο Αριστοτέλης». Φ. 162, Ιανουάριος-Μάρτιος 2018.

Η Φωνή του Βάβδου. Εφημερίδα της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης. Φ. 130, Ιαν.-Αύγ. 2017.

Λευκώματα

Σιθωνία: Ένας προορισμός, χίλιες εικόνες... Έκδοση του Δήμου Σιθωνίας. **Δήμαρχος Ι. Τζιτζιός**, πρόεδρος της Δ.Κ.Ε.Δ.Σ. **Γ. Δαλδογιάννης**. Πρόκειται για «Μικρό οδοιπορικό στα Δημοτικά Διαμερίσματα: Νικήτης, Άγ. Νικολάου, Μεταγγιτσίου, Ν. Μαρμαρά, Σάρτης και Συκιάς», με πλήθος φωτογραφιών και πληροφοριών για τις κωμοπόλεις και τα χωριά του Δήμου Σιθωνίας.

Πολύγυρος. Έκδοση του Δήμου Πολυγύρου. **Δήμαρχος Αστέριος Ζωγράφος**. Κείμενα –Επιμέλεια Κειμένων **Έφη Κελιαφάνου**. Σχεδιασμός σελιδοποίηση Γιάννης Γιαννέλος. Εκδότης Νίκος Χαϊδεμένος. Εκδόσεις Μίλητος. Πρόκειται για μια πολυτελή έκδοση με πλήθος φωτογραφιών και πληροφοριών για όλες τις κωμοπόλεις και τα χωριά του διευρυμένου Δήμου Πολυγύρου.

* * *

Συνέχεια από το 90^ο τεύχος του περιοδικού «Πολύγυρος»

συνέχεια από τη σελίδα 36

συμπορευτήκαν κυρίως στον συγκεκριμένο τόπο της πρωτεύουσας του Νομού μας.

Πιστεύω ολόψυχα ότι τέτοιοι άνθρωποι που υπηρετούν το συλλογικό καλό μπορεί να είναι πάρα πολύ λίγοι στη σημερινή κοινωνία, αλλά αυτοί είναι τελικά όχι απλώς χρήσιμοι, αλλά και εξαιρετικά απαραίτητοι. Τέτοιους ανθρώπους και τέτοιες πρωτοβουλίες χρειάζεται ο τόπος μας.

Κύριε Γιάννη Κανατά, ευχαριστούμε όλους εσάς που συμβάλλετε στην έκδοση του περιοδικού αυτού και ευχόμαστε ο «Πολύγυρος» να συνεχίσει την επιτυχημένη πορεία του.»

2. Με την ευκαιρία, ευχαριστώ και πάλι την Πολυγυρινή αγιογράφο, **Κυριακή Ψαθά**, η οποία μετέτρεψε για ακόμα μια φορά, αφιλοκερδώς, τα εξώφυλλα των τόμων (Ιε'/2017) σε πραγματικά αριστουργήματα. Επίσης ευχαριστούμε την **Κική Κουτσουρούδα**, η οποία δακτυλογράφησε αφιλοκερδώς τα περιεχόμενα του φετινού τόμου, όπως και όλων των προηγούμενων ετών.

3. Τέλος ευχαριστώ αυτούς οι οποίοι είτε αγοράζοντας τους τόμους, είτε εν είδη οικονομικής ενίσχυσης συνέβαλαν, ώστε να καλυφθεί το κόστος δεσίματος σε τόμους των τευχών (87 έως 90) που εκδόθηκαν κατά το παρελθόν έτος, 2017.

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 16.5.2018

		Αρ.Μητρώου		Αρ.Μητρώου	
1. Πεύκος Κων/νος	Βαρβάρα	1678	26. Σοφοτάσιου Έφη	Μαραθούσα	1703
2. Καραμπατάκης Νικόλαος	Γαλάτισσα	1679	27. Λιοντζάκη Γεωργούλα	Ν. Ποτίδαια	1704
3. Στρίκου Άννα	Μεγ. Παναγία	1680	28. Διδασκάλου Ευθυμία	Ιερισσός	1705
4. Λάτμος Αστέριος	Αρναία	1681	29. Κεφαλά Βασιλική	Στάγειρα	1706
5. Γουργούρη Αθηνά	Ορμύλια	1682	30. Ματσιούδης Σταύρος	Βασιλικά	1707
6. Ιωαννίδου Χρυσούλα	Πολύχρονο	1683	31. Ματσαράκης Γεώργιος	Ν. Πλάγια	1708
7. Αλβανός Αστέριος	Πολύγυρος	1684	32. Καραγιάννης Αντώνιος	Αρναία	1709
8. Παναγόπουλος Ιωάννης	Πολύγυρος	1685	33. Πάχτας Αντώνιος	Αρναία	1710
9. Αξενοπούλου Μαριάνθη	Θεσ/νίκη	1686	34. Τσιρώνης Κωνσταντίνος	Αρναία	1711
10. Καραμαύρος Δημήτριος	Πευκοχώρι	1687	35. Μπροτζάς Ιωάννης	Πολύγυρος	1712
11. Μανδάνη Αγγελική	Πευκοχώρι	1688	36. Χούτσιου Αντωνία	Θεσ/νίκη ερ.	1713
12. Κορίλα-Καπρίνη Ελευθερία	Στρατονίκη	1689	37. Καμαργιώτης Αναξαγόρας	Ορμύλια	1714
13. Ουζούνη Ιφιγένεια	Νικήτη	1690	38. Τζαναλέα Αργυρούλα	Αρναία	1715
14. Βάσιου Μαρία	Πετροκέρασα	1691	39. Γιαννούσης Θεόφιλος	Αρναία	1716
15. Θεοχαρίδου Σοφία	Άφυτος	1692	40. Σαράφης Αχιλλέας	Αρναία	1717
16. Οικονόμου Αλέξανδρος	Αρναία	1693	41. Ασυλλογίστου -Παπανικολάου Γιαννούλα	Ν. Μουδανιά	1718
17. Καραγιάννη Γεωργία	Αρναία	1694	42. Αποστολούδα Αικατερίνη	Αρναία	1719
18. Σταθουράκης Γεώργιος	Παλαιόχωρα	1695	43. Παπαϊκονόμου Αστέριος	Γομάτι	1720
19. Δημητρούλας Θεόδωρος	Βασιλικά	1696	44. Ζαφείρης Ιωάννης	Αρναία	1721
20. Μπούφτας Νικόλαος	Αρναία	1697	45. Αναγνωστάρας Γ. Πέτρος	Νικήτη	1722
21. Μελενικιώτη Άννα	Αρναία	1698	46. Χαλέβας Παρθένος	Αρναία	1723
22. Λέλεκας Ανδρέας	Ελαιοχώρια	1699	47. Μητσιά Αγγέλα	Ριζά	1724
23. Λαζαρίδης Χαράλαμπος	Αρναία	1700	48. Θεμελή Ελένη	Ν. Μαρμαράς	1725
24. Βαρδαρινός Γρηγόριος	Κασσάνδρεια	1701	49. Δημηνάς Αθανάσιος	Πολύγυρος	1726
25. Σοφοτάσιου Ηρώ	Μαραθούσα	1702	50. Ξεφτέρη Μαρία	Βάβδος	1727

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και τη δράση του Συλλόγου μας.

ΣΥΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΟΛΟΥΣ

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε όλοι οι Έλληνες το Δ.Σ. προέβη σε διακανονισμό των οφειλών από συνδρομές. Έτσι σήμερα ο καθένας έχει υποχρέωση εξόφλησης μόνο των συνδρομών των δύο τελευταίων ετών.

Τώρα όλοι γνωρίζετε τις οφειλές σας στο Σύλλογο, γιατί στην αυτοκόλλητη ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό, γράφεται το τελευταίο έτος πληρωμής της συνδρομής σας.

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ:

- Στον ταμιά ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. ή στον αντιπρόσωπο ή τον ανταποκριτή του χωριού σας.
- Στα γραφεία μας κάθε βράδυ πλην Παρασκευής 6-9 μ.μ.
- Στην Τράπεζα **Πειραιώς αρ. λογ. 6233040032572.**
- Στους παρακάτω συνεργάτες:

1. Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα για τη Θεσσαλονίκη και την Αρναία και τα πέραξ τηλ. 6937313294

2. Νίκος Πιτσιόρλας για τον Πολύγυρο και τα πέραξ τηλ. 6979816851 και

3. Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης για την Κασσάνδρα ολόκληρη τηλ. 6944989934 (Κασσάνδρεια)

Ζητείται συνεργάτης με αμοιβή για την είσπραξη των συνδρομών από τα μέλη των Νέων Μουδανιών και των πέραξ.

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 35ου τεύχους είναι

**τακτικό μέλος του Συλλόγου μας
το οποίο κατέβαλε απευθείας στο τυπογραφείο
την αξία της εκτύπωσης του τεύχους
και παρακάλεσε να τηρηθεί η ανωνυμία του.**

Το Δ.Σ. εκ μέρους όλου του δυναμικού του Συλλόγου ευχαριστεί τον χορηγό
και του εύχεται υγεία, δύναμη και κάθε οικογενειακή χαρά και ευτυχία.

Το Δ.Σ.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ (τ. 35).**

Ζητείται χορηγός

Ζητείται χορηγός για το επόμενο 36ο τεύχος: Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2018.

Η εκτύπωσή του κοστίζει 1980 ευρώ. Η χορηγία μπορεί να γίνει από ένα πρόσωπο ή φορέα ή και από περισσότερα.

Για εκδήλωση ενδιαφέροντος στο τηλέφωνο του προέδρου κ. Μιχαήλ Καρτσιώτη 6946470157.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από τη ζωή:

Ο **Κώστας Τηλ. Κοτσάνης**, ετών 61, υπηρετούσε ως καθηγητής μαθηματικών στο Γυμνάσιο της ιδιαίτερας του πατρίδας της Αρναίας, ήταν αδελφός του Γ.Γ. του Δ.Σ. κ. Πάννη Κοτσάνη και ένθερμος υποστηρικτής και «διάκονος» του Παγχαλκιδικού. Ο εκλιπών, εξέχων μέλος της εκπαιδευτικής Κοινότητας και της κοινωνίας της Αρναίας υπέκυψε στον άνισο αγώνα ύστερα από ολιγόμηνη πάλη με την επάρατη και εγκατέλειψε σύζυγο του και δύο φοιτήτριες θυγατέρες. Η κηδεία του έγινε μέσα σε ένα γενικό πένθος, με παρουσία σύσσωμης της κοινωνίας της Αρναίας, των μαθητών και των μαθητριών του εκλιπόντος, των συναδέλφων του καθηγητών του Γυμνασίου και Λυκείου Αρναίας που προσήλθαν να αποχαιρέτισουν έναν υπέροχο συγγενή, φίλο και συμπατριώτη, έναν σπάνιο άνθρωπο, έναν εξαιρετο δάσκαλο, έναν ακριβό συνάδελφο. Στην εξόδιο ακολουθία, από τον Ι. Ναό του Αγ. Στεφάνου, προέστη ο σεβ. Μητροπολίτης Ιερισσού Αγ. Όρους και Αρδαμερίου κ.κ. Νικόδημος ενώ τον επικήδειο λόγο εκφώνησε η λυκειάρχης του Λυκείου Αρναίας. Από πλευράς Παγχαλκιδικού παρέστη σύσσωμο το Δ.Σ.

Η **Ολυμπία Ιω. Σαμαρά**, ετών 40, γραμματέας του Συλλόγου μας, μονάκριβη θυγατέρα του εξ Αρναίας Θεολόγου κ. Ιωάννη Σαμαρά και της ιατρού κ. Ευφημίας Σπυριδάκη, σύζυγος του κ. Χρήστου Γκόγκου, μητέρα τριών μικρών ανηλίκων παιδιών της Ευφημίας (Εύας) 5 ετών, της Αναστασίας 3 ετών και του νεοβαπτισθέντος Ιωάννη 1,5 έτους.

Ο θάνατος της αείμνηστης κόρης υπήρξε αιφνίδιος και συντάραξε τις καρδιές όλων. Στο αγγελτήριο θανάτου που εξέδωσε το Δ.Σ. του Συλλόγου, αμέσως μόλις έλαβε την είδηση του τραγικού γεγονότος και εστάλη με sms και e-mail παντού με ημερομηνία 26-3-2018, συμπυκνώνεται ο σπαραγμός και η συντριβή από το τραγικό γεγονός.

ΑΓΓΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΑΝΑΤΟΥ: «*Με άφατη οδύνη αγγέλλουμε τον αιφνίδιο θάνατο της αγαπητής γραμματέα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου ΟΛΥΜΠΙΑΣ Ι. ΣΑΜΑΡΑ, η οποία άφησε την τελευταία της πνοή σήμερα το πρωί στην οικία της στη Σουρωτή, όλως ξαφνικά, μόλις είχε παραδώσει τα τρία ανήλικα παιδιά της στο σχολικό λεωφορείο...».*

Η κηδεία της έγινε με συμμετοχή πλήθους κόσμου, από τον Ι. Ναό Σουρωτής, όπου κατοικούσε η πολύκλαυστη κόρη, μέσα σε γενική θλίψη και πόνο, όχι μόνο γιατί χάθηκε μια νέα γυναίκα στην ωραιότερη ηλικία, όλο σφρίγος και με μόνιμο το χαμόγελο και τον καλό το λόγο στα χείλη της, όχι μόνο γιατί χάθηκε μια μονάκριβη κόρη που χάρισε στην υπέροχη οικογένεια της τρία πανέμορφα αγγελούδια, αλλά και γιατί τα τρία αυτά αγγελούδια έμειναν ορφανά και δεν θα ξανακούσουν τη φωνή της μαμάς, δε θα την ξαναδούν να τα σφίγγει στην αγκαλιά της και να τα φιλάει γλυκά. Γι' αυτό ο πόνος ήταν πολύς και η συντριβή ανείπωτη.

Στην κηδεία παρέστη σύσσωμο το Δ.Σ. και πολλά μέλη του Παγχαλκιδικού, ενώ την αγαπημένη όλων μας ΟΛΥΜΠΙΑ αποχαιρέτησε με συγκινητικό επικήδειο λόγο ο πρόεδρος του Συλλόγου. Κατατέθηκε επίσης και σχετικό στεφάνι εκ μέρους όλων των μελών.

Σημειώνεται ότι η αείμνηστη Ολυμπία εκτός από εργαζόμενη γραμματέας τα τελευταία οκτώ χρόνια, ήταν και τακτικό μέλος του Παγχαλκιδικού από 10ετίας με Α.Μ. 636. Μέλη επίσης του Παγχαλκιδικού είναι ο πατέρας της (επίτιμο) με Α.Μ.381, η μητέρα της με Α.Μ.620 και ο σύζυγός της με Α.Μ. 1001.

Ο **Αντώνιος-Αιμίλιος Ταχιάος**, ομότιμος καθηγητής του ΑΠΘ και Ακαδημαϊκός, κορυφαίος επιστήμων διεθνούς εμβέλειας, μέγας σλαβολόγος, ο οποίος καθιέρωσε στο ΑΠΘ τη μελέτη των σλαβικών γλωσσών και του πολιτισμού γενικά των σλαβικών λαών, με πλήθος έγκριτων συγγραμμάτων που θα καθοδηγούν εσαεί τους επιγενόμενους επιστήμονες. Το «Κέντρο μελέτης Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κυρίλλου και Μεθοδίου» αφιέρωσε στη μνήμη του την Γ΄ Διεθνή Ημερίδα του, στις 14-5-2018 με θέμα «Ο εκχριστιανισμός των σλαβικών λαών». Ο εκλιπών υπήρξε φίλος του Συλλόγου μας και αρθρογραφούσε στον ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΛΟΓΟ. Τα άρθρα του, που κοσμούσαν τις σελίδες του περιοδικού, προσέδιδαν σ' αυτό ιδιαίτερο κύρος και έκαμαν ιδιαίτερη αίσθηση.

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία. ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ

Σ.Σ. Παρακαλούνται όλα τα μέλη, να ειδοποιούν το Σύλλογο σε παρόμοιες περιπτώσεις ώστε να ενημερώνεται η γραμματεία και το περιοδικό και να παρίσταται αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

Το Δ.Σ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας του Αγίου Όρους μας έστειλε και εφέτος 40 ευρώ ως «Ευλογία», όπως η ίδια γράφει. Ευχαριστούμε θερμά.

Σημείωση: Ο Παγχαλκιδικός Λόγος, το περιοδικό του Συλλόγου μας, στέλνεται ανελλιπώς από την έναρξη της κυκλοφορίας του (προ 8ετίας) σε όλα ανεξαιρέτα τα Μοναστήρια του Αγίου Όρους και της λοιπής Χαλκιδικής.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2018-2021 ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών για την τριετία 2018 - 2021, που εξέλεξε η Γενική Συνέλευση των εταίρων το Σάββατο 31 Μαρτίου 2018 συνεκροτήθη σε Σώμα ως εξής:

Πρόεδρος	Βασίλειος Ν. Πάππας , Δρ Ιστορίας, Δικηγόρος, τ. Βουλευτής
Αντιπρόεδρος	Γεώργιος Πουρνάρης , επίτιμος Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω
Γενικός Γραμματέας	Κωνσταντίνος Π. Χρήστου , Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.
Ταμίας	Αθανάσιος Μιχαηλίδης , Δικηγόρος
Έφορος Βιβλιοθήκης	Αδελαΐς Ισμουρλιάδου , Δρ Ιστορίας, Επίτιμη Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
Μέλη	Δημήτριος Γαρούφας , Δικηγόρος, π. Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
	Θεόδωρος Ι. Δαρδαβέσης , Καθηγητής Ιατρικής, Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Υγείας Α.Π.Θ.
	Αθανάσιος Ε. Καραθανάσης , Ομότιμος Καθηγητής Ιστορίας Α.Π.Θ.
	Βενιαμίν Καρακωστανόγλου , Διεθνολόγος, Λέκτορας Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.

Για την Εξελεγκτική Επιτροπή εκλέχθηκαν:

- 1ος Μαστραντώνη Βαρβάρα**, Διευθυντικό Στέλεχος Τραπέζης
2ος Γιαννόπουλος Νικόλαος, Τραπεζικός Υπάλληλος, Πολιτικός Επιστήμων
3ος Λυκοτραφίτης Π. Κωνσταντίνος, Συν/χος Δημ. Υπάλληλος

ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου συγχαίρει τους εκλεγέντες στο νέο Δ.Σ. και την Ε.Ε. και εύχεται υγεία και δύναμη σε όλους, για την επιτέλεση της σπουδαίας και εθνοφελούς αποστολής τους. Ιδιαίτερα συγχαρητήρια απευθύνει στον νέο πρόεδρο κ. Βασίλειο Πάππα, ο οποίος είναι επίλεκτο μέλος τους Συλλόγου μας, με Α.Μ. 124 και πρόεδρος της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής (Ι.Λ.Ε.Χ.).

ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΜΙΧΟΥ

Από τον ημερήσιο τύπο πληροφορηθήκαμε ότι η εταιρία EPSILON NET του κ. **Γιάννη Μίχου** διακρίθηκε για άλλη μια χρονιά, σε μεγάλη έρευνα που πραγματοποίησε η Best Workplaces, και

κέρδισε τη δεύτερη θέση για το καλύτερο εργασιακό περιβάλλον

στην κατηγορία των μεγάλων εταιριών που απασχολούν περισσότερα από 250 άτομα.

Η συγκεκριμένη βράβευση αποτελεί απόδειξη ότι στο DNA της εταιρίας δεν αποτυπώνεται μόνο η μεγάλη επιχειρηματική επιτυχία της, αλλά και η προσήλωση στις εργασιακές αξίες και στον ανθρώπινο παράγοντα.

Ο Παγχαλκιδικός σεμνύνεται ιδιαίτερα για τη σπουδαία διάκριση που έλαβε ο κ. **Ι. Μίχος**, γιατί είναι τέκνο της Χαλκιδικής μας, από τη Στρατονίκη και αποτελεί επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας και χορηγό του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ. Πέρα από αυτά ο κ. **Ι. Μίχος** είναι κλασικό παράδειγμα του έλληνα που ξεκινάει από το μηδέν, ως τέκνο φτωχής οικογένειας, σπουδάζει εργαζόμενος, ρίχνεται στη βιοπάλη και με μόνο κεφάλαιο την ευφυΐα, την αδάμαστη θέληση και την εργατικότητα του, δημιουργεί μια μεγάλη εταιρία που δίνει σήμερα δουλειά σε πάνω από 400 εργαζόμενους, στους οποίους εξασφαλίζει άριστες εργασιακές συνθήκες για τις οποίες και βραβεύτηκε με το 2ο βραβείο ανάμεσα σε 50 και πλέον χώρες.

Γιάννη, ακριβέ μας συμπατριώτη, συγχαρητήρια για τη σπουδαία διάκριση με ευχές για υγεία και δύναμη στην πορεία σου προς άλλες επιτυχίες.

Το Δ.Σ.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΛΥΚΕΙΑ - ΓΥΜΝΑΣΙΑ - ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΟΝ ΜΑΪΟ 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 & 2018

ΛΥΚΕΙΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ.Ε.Λ.	107	120	103	111	126	149
ΑΡΝΑΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	216	231	218	213	218	214
ΙΕΡΙΣΣΟΥ Γ.Ε.Λ.	124	123	129	143	157	131
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	239	262	254	260	285	284
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	196	187	175	182	195	204
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ Γ.Ε.Λ.	442	442	394	387	400	452
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	146	145	159	154	162	167
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ Γ.Ε.Λ.	234	220	228	217	194	180
ΣΥΚΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	122	102	107	105	95	84
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΕΣΠ.	63	58	59	51	55	38
ΟΡΜΥΛΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	89	92	78	78	97	105
ΕΠΑΛ ΝΙΚΗΤΗΣ	80	72	79	91	76	79
ΕΠΑΛ Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	288	277	285	279	270	233
ΕΠΑΛ Ν.ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ ΕΣΠ				36	43	59
ΕΠΑΛ ΑΡΝΑΙΑΣ	220	212	216	206	191	203
ΕΠΑΛ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	184	236	234	212	193	190
ΕΠΑΛ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	164	177	199	200	177	162
Σύνολο Μαθητών Λυκείων	3.216	3.253	3.199	2.925	2.934	2.934

ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ	61	58	55	45	46	45
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	89	42	80	81	69	77
ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ	64	66	75	66	67	64
ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ-Α. Τ.	166	165	166	297	319	175
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	332	305	308	317	324	368
ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ-Α.Τ.	102	106	102	165	162	155
ΣΤΡΑΤΩΝΙΟΥ	33	26	23	27	26	22
ΣΥΚΙΑΣ	90	109	104	96	93	99
Σύνολο μαθητών Γυμνασίου	3.470	3.374	3.472	3.727	3.707	3.538

ΕΕΕΕΚ	2016	2017	2018
Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑΣ	15	17	16
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	20	18	15
Σύνολο Μαθητών ΕΕΕΕΚ	35	35	31

ΔΗΜΟΤΙΚΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΑΓ. ΜΑΜΑΝΤΟΣ	66	50	58	61	58	59
ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ	124	125	128	127	120	108
ΑΜΜΟΛΙΑΝΗΣ	23	23	23	28	23	27
ΑΡΝΑΙΑΣ	142	148	143	151	162	168
ΑΦΥΤΟΥ	88	85	85	88	80	76
ΒΑΒΔΟΥ	16	10	10	9	4	0
ΒΑΡΒΑΡΑΣ	32	32	36	29	28	28
ΒΡΑΣΤΑΜΩΝ	48	51	51	44	42	42
ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ	191	191	187	185	177	158
ΓΕΡΑΚΙΝΗΣ-ΚΑΛΥΒΩΝ	90	90	87	87	91	103
ΕΙΔΙΚΟ Ν.ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	19	20	24	25	28	25
ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	11	11	12	14	14	17
ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ	114	112	119	117	109	110
ΙΕΡΙΣΣΟΥ 1ο	118	110	110	110	102	108
ΙΕΡΙΣΣΟΥ 2ο	102	105	102	113	115	124
ΚΑΛΑΝΔΡΑΣ	79	73	71	67	68	59
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	113	109	110	114	116	109
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ 1ο	152	142	129	127	127	127
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ 2ο	107	103	116	117	115	109
ΚΡΗΝΗΣ	15	17	19	14	15	13
ΛΑΚΚΩΜΑΤΟΣ	109	107	108	113	100	109
Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ	150	143	144	137	142	142

ΓΥΜΝΑΣΙΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	70	71	76	99	99	105
ΑΡΝΑΙΑΣ	108	118	129	121	121	112
ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ-Α. Τ.	115	112	143	156	168	159
ΙΕΡΙΣΣΟΥ	209	207	183	169	178	185
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	325	333	331	347	299	299
Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ	92	91	93	95	84	69
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	291	300	314	301	317	338
Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ-Α. Τ.	109	99	100	155	165	98
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 1 ^ο	287	275	290	295	292	283
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 2 ^ο	289	292	296	296	322	315
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ	217	215	212	219	213	230
Ν. ΦΩΚΑΙΑΣ	90	86	85	88	86	86
ΝΙΚΗΤΗΣ	92	95	107	109	111	102
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (Εσπερινό)	43	46	38	40	33	38
ΟΡΜΥΛΙΑΣ	152	141	149	143	118	114

ΜΕΤΑΓΓΙΤΣΙΟΥ	25	65	61	53	53	54	ΟΡΜΥΛΙΑΣ	228	207	191	193	206	219
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	44	42	42	35	34	39	ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	55	53	48	45	49	54
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	33	27	27	28	24	9	ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	60	58	60	59	61	52
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ 1ο	243	237	230	225	227	235	ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ-ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	87	89	87	95	100	102
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ 2ο	208	225	231	235	233	234	ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	92	90	81	76	61	62
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 1ο	266	251	248	247	258	262	ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ	204	208	193	197	178	190
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 2ο	232	237	254	259	255	261	ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ 1ο	206	206	208	210	205	209
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 3ο	131	135	136	141	142	144	ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ 2ο	179	187	194	186	192	210
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 4ο	158	162	170	171	165	169	ΠΟΛΥΤΥΡΟΥ 3ο	87	86	89	93	99	95
Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑΣ	95	102	96	98	100	112	ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΥ	108	105	100	97	95	86
Ν. ΣΙΛΛΑΤΩΝ	68	63	68	73	74	68	ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	79	78	78	85	78	83
Ν. ΣΚΙΩΝΗΣ	61	62	60	64	59	58	ΣΑΡΤΗΣ	69	78	79	75	69	68
Ν. ΦΛΟΓΗΤΩΝ-Ν. ΠΛΑΓΙΩΝ	174	176	189	184	176	167	ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ	136	123	119	122	125	116
Ν. ΦΩΚΑΙΑΣ	167	169	175	167	170	169	ΣΤΑΓΙΡΩΝ - ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ	33	31	34	37	37	35
Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ	182	193	195	193	194	205	ΣΤΑΝΟΥ	78	79	76	79	74	74
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ 1ο	146	163	164	159	151	140	ΣΤΡΑΤΩΝΙΟΥ	50	53	53	54	59	65
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ 2ο	129	118	123	115	113	117	ΣΥΚΙΑΣ	120	111	118	130	136	138
ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ	40	36	34	35	32	26	ΤΑΞΙΑΡΧΗ	51	49	56	59	54	51
ΝΕΩΝ ΡΟΔΩΝ	56	54	58	61	65	59	ΤΟΡΩΝΗΣ	10	7	10	11	12	12
ΝΙΚΗΤΗΣ	190	193	193	195	193	195	ΦΟΥΡΚΑΣ-ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΝΟΥ	80	76	66	70	72	71
ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ	40	42	47	42	42	45	ΧΑΝΙΩΤΗΣ	51	60	56	60	62	65
ΟΛΥΝΘΟΥ	72	70	60	59	59	62	Σύνολο μαθητών Δημ. Σχολείων	6.732	6.707	6.729	6.749	6.679	6.708

Προς όλους τους εκπαιδευτικούς μας (μικρό σημείωμα)

Κατ' αρχήν για άλλη μία φορά σας ευχαριστούμε πολύ όλους για τους κόπους και τις θυσίες που κάνετε για τη μόρφωση των παιδιών μας. Εργασθήκατε, για άλλη μια χρονιά, με ευσυνειδησία και υπευθυνότητα στις σχολικές αίθουσες, αλλά και έξω από αυτές με ποικίλες εκδηλώσεις. Τα αποτελέσματα των προσπαθειών σας είναι ορατά και από τις επιτυχίες που σημειώνουν τα Σχολεία μας, κάθε χρόνο, στις πανελλαδικές εξετάσεις, αλλά και από τις λοιπές εσωσχολικές και εξωσχολικές δράσεις και συμμετοχές, μερικές φορές και εκτός Ελλάδος.

Για την ανεκτίμητη αυτή προσφορά σας συγχαίρουμε όλους, διοίκηση και διδακτικό προσωπικό και σας ευχόμαστε καλό καλοκαίρι, καλή ξεκούραση, ώστε τον προσεχή Σεπτέμβριο ανανεωμένοι να συνεχίσετε το υπέροχο έργο-λειτουργημά σας.

Η αποστολή του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ σε όλα ανεξαιρέτα τα Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια από τότε που άρχισε να εκδίδεται συνεχώς χωρίς διακοπή, αποτελεί ένα μικρό ελάχιστο δείγμα αναγνώρισης από μέρος μας της μεγάλης προσφοράς σας. Ελπίζουμε να το «βλέπουν», όλοι οι διδάσκοντες. Για περισσότερα αντίτυπα απευθυνθείτε στους κατά τόπους αντιπροσώπους και ανταποκριτές μας.

Από αυτό το τεύχος αρχίζουμε τη δημοσίευση εργασιών μαθητών των σχολείων μας για να βγαίνει και προς τα έξω, στην κοινωνία, η δουλειά που συντελείται στην σχολικές αίθουσες. Επίσης περιμένουμε και δικά σας άρθρα και σημειώματα.

**ΣΑΣ ΣΥΓΧΑΙΡΟΥΜΕ, ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΑΛΙ
ΚΑΙ ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ**

Το Δ.Σ.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΡΝΑΙΑ» ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕ ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Εκδότης ο Θεολόγος και Φιλολόγος κ. Δημήτριος Θεοχ. Κύρου

Τριάντα ολόκληρα χρόνια πέρασαν από τότε (1988), που δειλά-δειλά είχε κάνει την εμφάνισή του ένα μονόφυλλο έντυπο με καρφισωμένο σ' αυτό ένα εξώφυλλο και με τον τίτλο «ΑΡΝΑΙΑ» και εκδότη τον ρέκτη Αρναιώτη θεολόγο και φιλόλογο **Δημήτρη Θεοχ. Κύρου**. Στη τριακονταετία εκδόθηκαν 117 τεύχη. Σκοπός του: η καταλογογράφηση των ιδιωτικών, οικογενειακών και δημοσίων αρχείων της κωμόπολης της Αρναίας και η ανάδειξη της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού αυτής της όμορφης κωμόπολης Χολομώντα.

Το περιοδικό πάντα σε μικρό σχήμα, λιτό και «ταπεινό» ασπρόμαυρο και ολιγοσέλιδο, αλλά με γεμάτες τις όποιες σελίδες μέχρις «ασφυξίας», για αρκετά φύλλα εκδιδόταν «ιδίαις δαπάναις» του εκδότη. Αργότερα, όταν ο «κόσμος» είδε την φιλότιμη προσπάθειά του, την εκτίμησε, προσέτρεξε και τη στήριξε με προαιρετικές εισφορές.

Πέραν τούτου του πρόσφερε πλέον τα οικογενειακά αρχεία, με πλήρη εμπιστοσύνη. Έτσι ο Δημήτρης με συστηματική έρευνα ξέθαψε από τα μπαούλα και τις σκονισμένες βιβλιοθήκες της Αρναίας και όχι μόνο, ό,τι πολύτιμο αρχειακό υλικό υπήρχε, που αφορούσε την Αρναία, το κατέγραφε, το επεξεργάστηκε το μελέτησε και το δημοσίευσε στη «ΑΡΝΑΙΑ» του, τεκμηριωμένο, σχολιασμένο και με έναν πλούσιο υπομνηματισμό.

Με τον καιρό, άρθρο-άρθρο, πληροφορία-πληροφορία, ψηφίδα-ψηφίδα, το παζλ σχεδόν συμπληρώθηκε και έχουμε σήμερα μια θαυμάσια

εικόνα από την ιστορία, την αρχαιολογία, τον λαϊκό πολιτισμό, τη παράδοση και την κοινωνική, κοινοτική και οικογενειακή ζωή της Αρναίας πλήρη, που πολλοί τόποι θα ήθελαν να έχουν την τύχη της. **Η Αρναία απέκτησε πλέον καταγραμμένη την ιστορία της και τον επίσημο ιστορικό της.**

Ο Δημήτρης όμως ανήσυχος και εργατικός όπως είναι, δεν αρκέστηκε να ερευνά μόνο τον στενό κύκλο της ιδιαίτερης πατρίδας του. Ταξίδεψε και σε άλλους τόπους. Ταξίδεψε στην Θεσσαλονίκη, στην Αθήνα, στην Κων/πολη, στο Άγ. Όρος και πού δεν πήγε. Εκεί χώθηκε μέσα σε βιβλιοθήκες και σε αρχεία και βρήκε νέα στοιχεία, που κάθε φορά δημοσιεύει.

Τα τελευταία χρόνια γράφει και βιβλία. Εφέτος με τη συμπλήρωση των 30 χρόνων της «ΑΡΝΑΙΑΣ» έχει κυκλοφορήσει και το 10ο βιβλίο του: «Οι σεισμοί της Χαλκιδικής του 1932» το οποίο θα παρουσιαστεί το φθινόπωρο στην Εστία του Παγχαλκδικού Συλλόγου.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκδικού Συλλόγου, του οποίου ο Δημήτρης είναι επίλεκτο μέλος και τακτικός αρθρογράφος του Παγχαλκδικού Λόγου, μαζί με τα συγχαρητήρια για την τριακονταετή συνεχή χωρίς διακοπή έκδοση του περιοδικού «ΑΡΝΑΙΑ», που το κατατάσσει στη πρώτη θέση, ως το μακροβιότερο τριμηνιαίο περιοδικό της Χαλκιδικής, του εύχεται υγεία και δύναμη για συνέχιση της προσπάθειας για πολλά πολλά χρόνια ακόμα.

Για το Δ.Σ. Μ. Θ. Κ.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Γίνεται γνωστό, ότι η εκδήλωση που ήταν προγραμματισμένη για την **Τετάρτη 23 Μαΐου 2018**, με θέμα "**Η ζωή και το έργο του Νίκου Καζαντζάκη**", με ομιλητή και συντονιστή τον γνωστό συγγραφέα **Γιώργο Ζωγραφάκη**, μεταφέρεται για την **μετά το καλοκαίρι περίοδο**, σε ημερομηνία που θα γνωστοποιηθεί έγκαιρα. Η μεταφορά έγινε γιατί υπάρχουν πολλές εκδηλώσεις αυτή την περίοδο και κρίθηκε προσφορότερο να ενσωματωθεί στο πρόγραμμα του Γ' Τετραμήνου του 2018, ώστε να έχει καλύτερη επιτυχία.

Το Δ.Σ.

ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αντιπρόσωπος: Δημήτριος Σμάγας
6942095999 (Αγ. Νικόλαος)

Ανταποκριτές:

Μεταγγισίου	Κατσίκας Γεώργιος 6946257817
Πυργαδικίων	Αγγελίδης Αλέξανδρος 6973016187

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡΝΑΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Παντελής Ζωγράφος
6956140250 (Αρναία)

Ανταποκριτές:

Αρναίας	Πάχτα Ζηνοβία 6937313294
Βαρβάρας	Τσιάλη Λεμονιά 6946525098
Μεγ. Παναγίας	Κατραντσιώτου Ελένη 6977337556
Νεοχωρίου	Χιούτης Κων/ντίος 6945255403
Ολυμπιάδας	Αναστασίου Βασίλειος 6977775105
Παλιοχωρίου	Τσιάλης Ευστ. Γεώργιος 6974061900
Στανού	Τουπλικιώτης Αθανάσιος 6972422953
Σταγείρων	Πέργουλης Παντελής 6974665538
Στρατονίκης	Τσανανά Ελένη σύζ. Γεωρ. 6946149510
Στρατωνίου	Ανετούδης Αριστείδης 6932622687 Μπαλαρά Γιάννα 6945983653

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Σουάνης
6978262440 (Γαλάτιστα)

Ανταποκριτές:

Βάβδου	Κουτσός Σαρ. Χρήστος 6944682564
--------	------------------------------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Μπαμπαΐτης
6976601853 (Παχαιόχωρα)

Ανταποκριτές:

Γεροπλατάνου	Παπαρηγορίου Αθανάσιος 6943075258
--------------	--------------------------------------

Δουμπιών	Παπασικονόμου Εμμ. Νίκος 6937671915
Κρήμνης	Κοντογιώργης Δημήτριος 6944758636
Μαραθούσας	Θεοχάρης Ευστράτιος 6938738735
Ριζών	Γιάννος Τάσος 6945167252
Σανών	Γκανιά Ροδόπη 6974786571

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Αντιπρόσωπος: Φώτης Ταλέας
6944758623 (Ιερισσός)

Ανταποκριτές:

Αμμουλιανής	Ροδοκαλάκης Παν. Γεώργιος 6944538798
Γοματίου	Κλειδαράς Σταύρος 6942560931
Ιερισσού	Μαρίνος Ιωάννης 6975505132
Νέων Ρόδων	Ταλέας Γεώργιος 6946461528
Ουρανούπολης	Χαδαλής Σωκράτης 6973315832

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Νικόλαος Παραλής
6932579452 (Κασσάνδρεια)

Ανταποκριτές:

Κασσανδρείας	Μπουλούσης Χρυσοβαλάντης 6944989934
Αθύτου	Κωστοπούλου Μάχη 6932474037
Καλάνδρας	Ραπτόπουλος Σάκης 6977773617
Καλλιθέα	Πόπης Κωνσταντίνος 6977426096
Κασσανδρινού	Μαθαία Μαγδαληνή 6944694417
Κρουσηγής	Σουσούρας Χρήστος 6937661655
Νέα Φώκαιας	Κουκής Θεόδωρος 2374081522
Φούρκας	Μανώλτσιος Ιωάννης 6981260949

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ**Αντιπρόσωπος: Άννα Χαλκιά**
6979492853 (Ν. Καλλικράτεια)**Ανταποκριτές:**

Άγ. Παύλου	Μυλωνά Ελευθερία 6975023812
Λακκώματος	Χουλιάρας Θεόδωρος 6938421901
Ν. Γωνιάς	Βούτση Αικατερίνη 6932539114
Ν. Ηράκλειας	Ραγιάς Νίκος 6932905273
Ν. Καλλικράτεια	Τζούμα-Ζαμπόκα Κονδυλένια 6978024295
Ν. Συλλάτων	Πανταζής Αθανάσιος 6972547148
Σωζόπολης	Ψαθά Κρυσταλλένια 6982983875

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ**Αντιπρόσωπος: Χρήστος Γκιζγκής**
6987774958 (Ν. Μαρμαράς)**Ανταποκριτές:**

Νέος Μαρμαράς	Καπλάνης Γεώργιος 6983337260
Παρθενώνα	Παπαδοπούλου-Μαργαρίτη Στέλλα 6948076521

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ**Αντιπρόσωπος: Αθανάσιος Χατζηπαπάς**
6976762043 (Ν. Μουδανιά)**Ανταποκριτές:**

Άγ. Παντελεήμων	Καρατζάκης Αργύριος 6976319203
Άγ. Μάμας	Κυρίμης Στυλιανός 6948080892
Διονυσίου	Ντοντσάκη-Μουτσάκη Μαρία 6942411001
Ζωγράφου	Μηνάογλου Κων/ντίνος 6972342060
Ν. Μουδανιών	Τζιουρτζιούμη Παναγιώτα 6944393553 Στεργίου Δέσποινα 6972862917
Ν. Ποτίδαιας	Χατζηκονδέλης Αθανάσιος 6944622856
Ν. Φλογητών	Μαυρίδης Βάιος 6974418120
Ολύνθου	Αναστασιάδου Μαρία Βορ. 6977413971
Πορταριάς	Καλογεράκη Άρτεμις 6972446445
Σημάντρων	Ζουμπουλίδου-ΧΉστογιάννη Ελένη 6977745305

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ**Αντιπρόσωπος: Αλέξανδρος Οικονομίδης**
6976238375 (Ν. Τρίγλια)**Ανταποκριτές:**

Ελαιοχωρίων	Βακαλούδης Κων/ντίνος 6945331299
Κρήνης	Τσέλιου Σμαρώ 6977869760
Ν. Πλαγίων	Μπανάκης Νικόλαος 6946487662
Ν. Τενέδου	Τυροβούζης Αθανάσιος 6973909777
Πετραλώνων	Χαραλαμπίδης Αναστάσιος 6940292721

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΙΚΗΤΗΣ**Αντιπρόσωπος: Στυλιανός Κωστίκας**
6974792466 (Νικήτη)**Ανταποκριτές:**

Νικήτης	Αναγνωστάρας Γεώργιος 6942562006
Μεταμόρφωσης	Βασιλειάδης Ιωάννης 6946953441

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΟΡΜΥΛΙΑΣ**Αντιπρόσωπος: Βασίλειος Γκαρλής**
6973557907 (Ορμύλια)**Ανταποκριτές:**

Βατοπεδίου	Χασταμουρατίδης Χαράλαμπος 6977000663
------------	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΛΛΗΝΗΣ**Αντιπρόσωπος: Αστέριος Βαμβακάς**
6974486323 (Πολύχρονο)**Ανταποκριτές:**

Άγ. Παρασκευής	Χριστέλη Καίτη 6974930896
Ν. Σκιώνης	Ζιώβα Τηλ. Μαρία 6978706512
Παλιουρίου	Κόνιαλη Ελευθερία 6972598392
Πευκοχωρίου	Καραμανλής Νικόλαος 6977468667
Πολυχρόνου	Μητσιάνη Αλεξάνδρα 6974960770
Χανιώτη	Πελέκα Ξένια 6977862948

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Εκπρόσωποι: **Γεώργιος Διαμαντουλάκης**
6977007729 (Πολύγυρος)
Ιωάννης Κανατάς
6945822836 (Πολύγυρος)

Ανταποκριτές:

Άγ. Προδρόμου	Βατζόλας Μιλτιάδης 6945388137
Βραστών	Παντάλης Παύλος 6973263460
Παλαιοκάστρου	Δημηνάς Αθανάσιος 6945265181
Ταξιάρχη	Λυριτζής Αστέριος 6944779345

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΚΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: **Μαρία Λαθούρη - Πάργα**
6980344545 (Συκιά)

Ανταποκριτές:

Συκιάς	Κανέλης Ελευθέριος Δημ. Σχ. 6972432152
Σάρτης	Χριστάρα Σόνια (φαρμακείο) 6948508024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Αντιπρόσωπος: **Αστέριος Σαμαράς**
6978279448 (Βασιλικά)

Ανταποκριτές:

Βασιλικών	Αργυρίου Αργύριος 6942250753
Γαλαρινού	Καραμόσχος Γεώργιος 6974337958
Λακκιάς	Δερμεντζής Γεώργιος 6937166492
Λειβαδίου	Ταυλικός Πασχάλης (Λάκης) 6975595700

Σουρωτής	Σαμαράς Ιωάννης 6946219116
Ταγαράδων	Καλαφάτης Σωτ. Αθανάσιος 6979048920

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ

Αντιπρόσωπος: **Γρηγόριος Λάτσιος**
6944450896 (Επανωμή)

Ανταποκριτές:

Επανωμής	Λάτσιος Σταύρος 6973234643
Μεσημερίου	Παπαδόπουλος Ι. Κων/ντίνος 6972273198
Πλαγιαρίου	Γκόρης Στέλιος (κατάστημα) 6977222357

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ

Αντιπρόσωπος: **Άγγελος Μπαλμπάτσης**
6974372072 (Ζαγκλιβέρι)

Ανταποκριτές:

Κωτούδης Βασίλειος	6948049910
Πετροκεράσων	Λέκκας Γιάγκος 6978681120
Αδάμ	Αδαμούδη Αναστασία 6937098098
Ν. Καλινδοίων (πρώην Καλαμωτού)	Κυργιαζίδης Νικόλαος 6997120748

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΡΜΗΣ

Αντιπρόσωποι: **Βασίλειος Μασιόγκος**
6974938469
Ιωάννης Τρικαλιώτης
6976570967

Αρμοδιότητες Αντιπροσώπων και Ανταποκριτών

Οι **ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ** και οι **ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ**, μεριμνούν για την εγγραφή νέων μελών, για τη διακίνηση του περιοδικού μας **ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ** και για την είσπραξη των συνδρομών συνεργαζόμενοι με τους κατά τόπους εισπράκτορες.

Επίσης συνεργάζονται με τους τοπικούς πολιτιστικούς Συλλόγους και τους εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των άλλων κοινωνικών φορέων, τους ενημερώνουν ότι ο Παγχαλκιδικός διαθέτει χορωδίες και χορευτικά που πρέπει να καλούνται στις χαλκιδικιώτικες εκδηλώσεις, σε αμοιβαία βάση και εξετάζουν και προτείνουν στο Δ.Σ. τη διοργάνωση κοινών εκδηλώσεων.

Κρίνουμε σκόπιμο να το ξαναγράψουμε για άλλη μια φορά: **Ο Παγχαλκιδικός δεν είναι δευτεροβάθμιο σωματείο, ούτε προϊστάται των άλλων Συλλόγων. Είναι ίσος με όλους τους άλλους Συλλόγους των χωριών και των κωμοπόλεων.** Χρέος λοιπόν κάθε Χαλκιδικιώτη είναι πρώτα να γίνεται μέλος του Συλλόγου του τόπου του, για να βοηθήσει την πολιτιστική ανέλιξή του και ταυτόχρονα, αν θέλει, να γίνεται και μέλος του Παγχαλκιδικού, ο οποίος φροντίζει για γενικότερα θέματα που αφορούν σε ολόκληρη τη Χαλκιδική και τους Χαλκιδικιώτες.

Τέλος σημειώνεται ότι οι **ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ** συντονίζουν το έργο τους με τους **ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ** της δικαιοδοσίας τους και εκπροσωπούν τον πρόεδρο και το Δ.Σ. στις τοπικές εκδηλώσεις και τους τοπικούς εορτασμούς.

Υπεύθυνος της λειτουργίας και του συντονισμού του όλου οργανωτικού δικτύου, των Αντιπροσώπων και Ανταποκριτών είναι προσωπικά ο Πρόεδρος κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτης** 6946470157 και e-mail mkartsioti@gmail.com.

Υπόμνηση εκδηλώσεων και εκδρομών Ιουνίου 2018

Τετάρτη 6 Ιουνίου	Γαστρονομικές περιπλανήσεις με τον δικό μας μαίτρ τον Γιώργο Παλησίδη, και προϊόντα από παραγωγικές μονάδες της Χαλκιδικής μας.	Ώρα 20.00' στην Εστία μας. Θα έχουμε μαγειρέματα τα οποία θα παρασκευασθούν επί τόπου και θα τα γευθούμε.
Κυριακή 10 Ιουνίου	Εθνικός εορτασμός της 197ης επετείου της μάχης των Βασιλικών του 1821, με μνημόσυνο και πανηγυρικό λόγο στο καθολικό της Μονής της Αγ. Αναστασίας και στέψη του μνημείου του καπετάν Χάψα και των παλικαριών του.	Ώρα έναρξης 10.30'. Η εκδήλωση οργανώνεται από την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής με συμμετοχή των τριών Δήμων Πολυγύρου, Σιθωνίας και Θέρμης. Θα λάβει μέρος και η χορωδία μας. Ώρα αναχώρησης λεωφορείων 8.30' από πλατεία Χάψα.
Κυριακή 10 Ιουνίου	ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ ΕΠΙ ΤΗ ΛΗΞΕΙ της περιόδου με διασκέδαση ψηλά στον Χολομώντα. Συμμετέχουν όλα τα τμήματα του Συλλόγου: χορευτικά, χορωδία, χειροτεχνίας, φιλανθρωπίας κλπ. μαζί με το Δ.Σ. την Ε.Ε. και άλλους καλεσμένους.	Η αναχώρηση θα γίνει από το χώρο του μνημείου μετά το πέρας των επετειακών εκδηλώσεων της ημέρας. Τα λεωφορεία θα τα διαθέσει δωρεάν ο Παγχαλκιδικός. Το γεύμα εξ ιδίων. Η διασκέδαση με τη δική μας ορχήστρα (Δερμιτζάκης, Ζιούπος, Μαυρόπουλος, Ζορμπάς, Κουτσός).

ΟΙ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Α) ΣΤΗΝ ΟΔΗΣΣΟ-ΚΙΕΒΟ, επταήμερη - αεροπορικώς

Θα πραγματοποιηθεί από 25 Ιουνίου μέχρι 1 Ιουλίου 2018, με την συμμετοχή 40 μελών και φίλων του Παγχαλκιδικού Συλλόγου. Τρεις διανυκτερεύσεις θα γίνουν στο ΚΙΕΒΟ και τρεις στην ΟΔΗΣΣΟ.

Οργανώνεται από το Πρακτορείο ΜΟΥΖΕΝΙΔΗΣ σε συνεργασία με τον Σύλλογο.

Στην Οδησσό μεταξύ άλλων οι εκδρομείς θα επισκεφτούν και το σπίτι του Γρηγορίου Μαρασλή, όπου στεγάζονται το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού και το Μουσείο της Φιλικής Εταιρείας.

Αναλυτικό ρεπορτάζ της ξεχωριστής αυτής εκδρομής στο επόμενο τεύχος.

Β) ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ, οκταήμερη - αεροπορικώς

Προγραμματίστηκε για το 2ο δεκαήμερο του Οκτωβρίου.

Ήδη έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για συμμετοχή περισσότερα από 150 μέλη και φίλοι του Συλλόγου.

Τρεις διανυκτερεύσεις θα πραγματοποιηθούν στην ΜΑΔΡΙΤΗ,

μία στην ΒΑΛΕΝΘΙΑ και τρεις στην ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ.

Ημερομηνίες αναχώρησης και τιμή θ' ανακοινωθούν στα μέλη του Συλλόγου με sms.

Διευκρινίσεις στο τηλέφωνο: 6936950188

ΕΚΘΕΣΗ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΩΝ ΝΤΕΚΟΥΠΑΖ

Τετάρτη 30 Μαΐου 2018 ώρα 20.00

Την Τετάρτη 30 Μαΐου 2018, ώρα 20.00, με τη λήξη της περιόδου 2017-2018, θα γίνουν στην Εστία μας τα εγκαίνια της εκθέσεως των χειροτεχνημάτων του γυναικείου τμήματος του Συλλόγου μας, που κατασκευάστηκαν με την τεχνική ΝΤΕΚΟΥΠΑΖ από τις Κυρίες που φοίτησαν στο τμήμα τη χρονιά που πέρασε.

Καλούνται όλα τα μέλη και οι φίλοι να προσέλθουν.

Επώνυμα "καλλιγραφικά" υφαντά της Αρναίας

"Ο βασιλεύς της ερήμου".

"Η βοσκοπούλα".

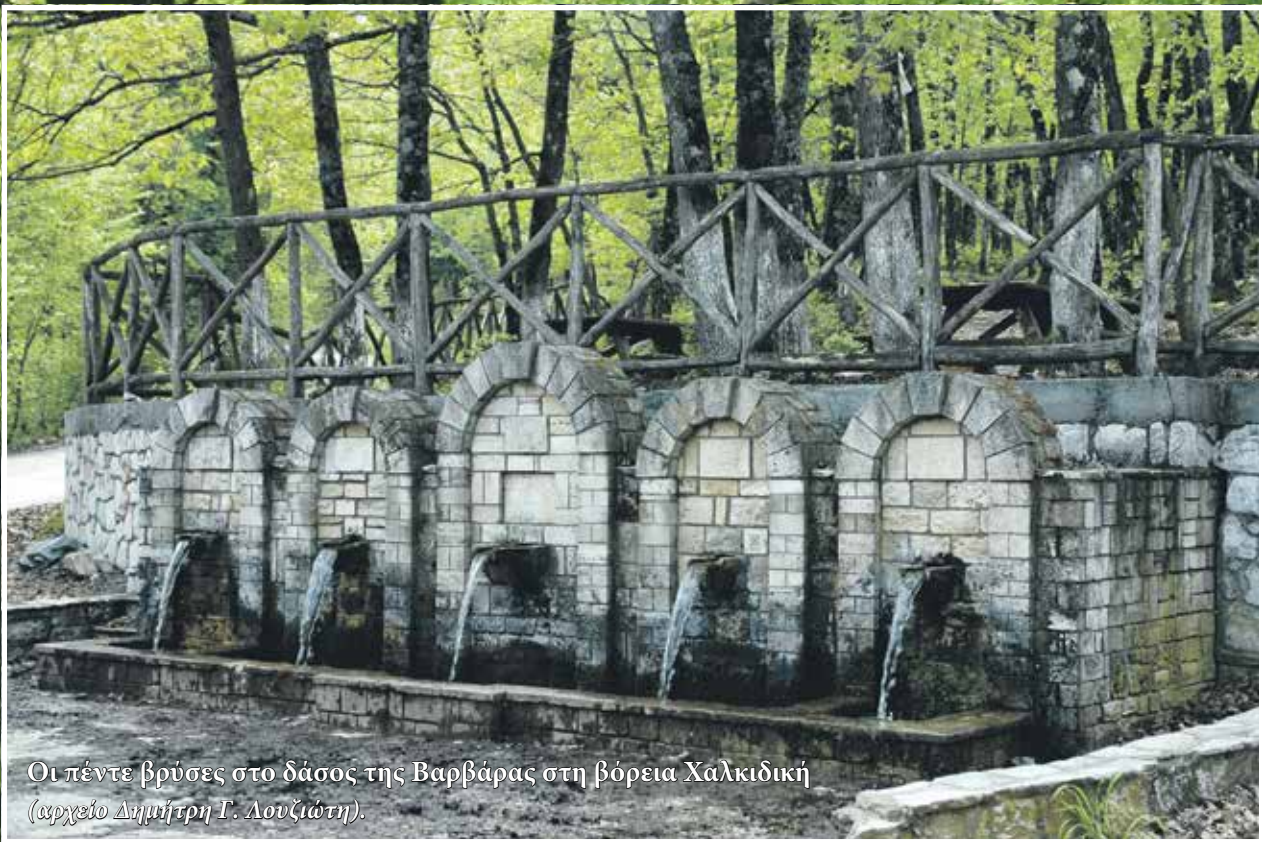

"Ελάφια" δροσίζονται στην πηγή.

"Ο χορός των Σουλιωτών".

Οι πέντε βρύσες στο δάσος της Βαρβάρας στη βόρεια Χαλκιδική
(αρχείο Δημήτρη Γ. Λουζιώτη).

«...Θέλω όμως να βηματίσω και στην άλλη, την ορεινή Χαλκιδική να ριγήσω απ' τη δροσιά στα βαθύσκια της δάση, να σκύψω και να ξεδιψάσω στις βρύσες με το κρυστάλλινο νεράκι, να ρουφήξω βουνίσιο αέρα και να μεθύσω εδώ στη Χαλκιδική των δασών και των ορέων...».

Μίνα Καϊάφα-Σαροπούλου